

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

do projektu Planu Ogólnego
Miasta i Gminy Lipsko

AUTOR OPRACOWANIA

MPZP Pracownia Urbanistyczno - Projektowa Sp. z o.o.,
ul. Sanocka 24/33, 93-038 Łódź

Publikacja do procedury planistycznej

Lipsko • 2026

Zamawiający:

Miasto i Gmina Lipsko
ul. 1 Maja 2
27-300 Lipsko

Wykonawca:

MPZP Pracownia Urbanistyczno - Projektowa
Sp. z o.o., ul. Bednarska 24/29,
93-030 Łódź
NIP: 7292740249,
REGON: 389907490

Autor opracowania:

mgr Sebastian Gajek

Spis treści

1. Podstawa prawna	5
2. Zakres prognozy	5
3. Zastosowane metody i wykorzystane materiały	6
4. Informacje o zawartości, głównych celach Planu ogólnego i powiązaniu ich z innymi dokumentami	6
4.1 Przedmiot i główne cele Planu ogólnego	6
4.2 Powiązanie Planu ogólnego z dokumentami szczebla regionalnego i lokalnego	7
5. Charakterystyka ogólna Miasta i Gminy Lipsko	20
6. Stan środowiska na obszarach objętych potencjalnym znaczącym oddziaływaniem	22
6.1. Jakość powietrza	22
6.2. Klimat akustyczny	26
Analiza źródeł hałasu komunikacyjnego na terenie Miasta i Gminy Lipsko	26
6.3. Pola elektromagnetyczne	32
6.4. Wody powierzchniowe i podziemne	32
6.5. Gleby i zasoby geologiczne	45
6.6. Zasoby przyrodnicze	47
Zasoby przyrodnicze, formy ochrony przyrody i powiązania ekologiczne	47
6.7. Zagrożenia poważnymi awariami	51
6.8. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia ustaleń Planu Ogólnego, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochrony przyrody	52
7. Potencjalne zmiany środowiska w przypadku braku realizacji Planu ogólnego	55
8. Ocena oddziaływania projektu Planu ogólnego na środowisko	59
8.1. Rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne projektu Planu ogólnego	59
8.1.1. Rekomendacje wynikające z prognozy oddziaływania na środowisko dla 12(13?) stref planistycznych ujętych w Planie Ogólnym Miasta i Gminy Lipsko	61
8.1.2. Przyjęte w Planie ogólnym zasady wyznaczenia stref planistycznych	64
8.1.3. Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW)	64
8.1.4. Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	64
8.1.5. Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ)	64
8.1.6. Strefa usługowa (SU)	64
8.1.7. Strefa gospodarcza (SP)	65
8.1.9. Strefa produkcji rolniczej (SR)	65
8.1.9. Strefa infrastrukturalna (SI)	65
8.1.10. Strefa zieleni i rekreacji (SN)	65
8.1.11. Strefa cmentarzy (SC)	66
8.1.12. Strefa górnictwa (SG)	66

8.1.13. Strefa otwarta (SO)	66
8.1.14. Strefa komunikacyjna (SK).....	66
8.1.15. Obszar Uzupełnienia Zabudowy	66
8.1.16. Końcowa Ocena oddziaływania projektu Planu ogólnego na środowisko.....	66
8.2. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne na środowisko.....	67
8.2.1. Oddziaływanie na Obszary Natura 2000 oraz inne obszary chronione	67
8.2.2. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną.....	70
8.2.3. Oddziaływanie na ludzi	72
8.2.4. Oddziaływanie na zwierzęta	73
8.2.5. Oddziaływanie na rośliny.....	73
8.2.6. Oddziaływanie na wody.....	74
8.2.7. Oddziaływanie na powietrze	75
8.2.8. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	76
8.2.9. Oddziaływanie na krajobraz.....	77
8.2.10. Oddziaływanie na klimat	78
8.2.11. Oddziaływanie na zasoby naturalne.....	79
8.2.12. Oddziaływanie na zabytki.....	80
8.2.13. Oddziaływanie na dobra materialne	80
8.3 Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	81
9. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem ustaleń Planu ogólnego.....	81
10. Analiza rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w Planie ogólnym.....	81
11. Napotkane trudności i luki w wiedzy	82
12. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień Planu ogólnego oraz częstotliwości jej przeprowadzania – monitoring.....	82
13. Konsultacje społeczne	82
14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	83
15. Wykaz źródeł.....	85
16. Spis tabel.....	86
17. Spis rysunków	87

1. Podstawa prawna

Przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1112 ze zm.) zobowiązują do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (dalej sooś) projektów dokumentów wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowiska dla Planu ogólnego Gminy Lipsko, opracowanego zgodnie z uchwałą Nr II/17/2024 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 28 maja 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania „Planu ogólnego miasta i gminy Lipsko.

2. Zakres prognozy

Zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1112 ze zm.) prognoza oddziaływania na środowisko:

1) *Zawiera:*

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,
- datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów,

2) *Określa, analizuje i ocenia:*

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz,

klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

3) Przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,

Zakres prognozy został ustalony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie (pismo znak: WOŚ-III.411.272.2024.JDR z dnia 11 września 2024 r.) oraz Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Lipsku (pismo znak: ZNS.9022.2.1.2024 z dnia 28 sierpnia 2024 r.).

3. Zastosowane metody i wykorzystane materiały

W niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko zastosowano różnorodne metody analizy, które pozwoliły na kompleksową ocenę wpływu ustaleń Planu ogólnego na środowisko naturalne. Podstawą opracowania była szczegółowa analiza dokumentów planistycznych, w tym samego Planu ogólnego, który określa strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne. W procesie opracowania prognozy wykorzystano szereg źródeł, obejmujących zarówno dokumenty planistyczne, jak i dane przestrzenne oraz opracowania statystyczne. Plan ogólny stanowił podstawę analizy, natomiast dodatkowe informacje czerpano z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Państwowego Monitoringu Środowiska. Dane przestrzenne GIS umożliwiły precyzyjną lokalizację i ocenę obszarów szczególnie wrażliwych na zmiany planistyczne, natomiast akty prawne i wytyczne na poziomie krajowym i unijnym pomogły w zapewnieniu zgodności opracowania z obowiązującymi standardami ochrony środowiska.

4. Informacje o zawartości, głównych celach Planu ogólnego i powiązaniu ich z innymi dokumentami

4.1 Przedmiot i główne cele Planu ogólnego

Plan ogólny jest aktem prawa miejscowego, sporządzanym wyłącznie w formie danych przestrzennych i uchwalanym dla obszaru całej gminy, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu. Stanowi zwięzły dokument wskazujący kierunek zagospodarowania przestrzennego ustalony w oparciu o ustaloną politykę przestrzenną jednostki samorządu terytorialnego. Jest on wiążący w odniesieniu do planów miejscowych i stanowi podstawę do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Jednocześnie nie wpływa bezpośrednio na inne decyzje administracyjne, w tym pozwolenie na budowę lub zgłoszenie budowy (nie stanowi podstawy do sprzeciwu). Podstawą jego opracowania jest art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2024 poz. 1130 ze zm.).

4.2 Powiązanie Planu ogólnego z dokumentami szczebla regionalnego i lokalnego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjęty został uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

Wniosek ogólny: dla terenu Miasta i Gminy Lipsko plan wojewódzki nie działa jak plan miejscowy, ale wyznacza ponadlokalne kierunki i ograniczenia, które powinny być uwzględniane w dokumentach gminnych. W przypadku Lipska najważniejsze są: układ transportowy oparty na węźle DK79-DW747, inwestycje wodno-powodziowe, przebieg infrastruktury elektroenergetycznej najwyższych napięć, ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz walory historyczno-kulturowe.

Pozycja Lipska w strukturze problemów regionalnych - w warstwie diagnostycznej plan ujmuje powiat lipski jako część obszaru radomskiego o najniższym dostępie do dóbr i usług. To ważne, bo pokazuje, że polityka przestrzenna województwa widzi ten obszar nie jako strefę silnego wzrostu metropolitalnego, ale jako teren wymagający poprawy dostępności, mobilności i warunków życia. Równocześnie plan wskazuje, że w powiecie lipskim występują duże dysproporcje między siecią wodociągową i kanalizacyjną.

Najważniejsze ustalenia transportowe dla Miasta i Gminy Lipsko - plan przewiduje w układzie dróg wojewódzkich:

- DW747 od skrzyżowania z DK79 w Lipsku do DW754 w Solcu nad Wisłą,
- DW747 od skrzyżowania z DK9 w Iłży do skrzyżowania z DK79 w Lipsku,

W wykazie dróg wojewódzkich ujęto też ciąg DW747: Iłża - Lipsko - Solec nad Wisłą - granica województwa / Wisła / oraz ciąg DW754 przez rejon Solca. To oznacza, że Lipsko w planie pełni rolę ważnego ponadlokalnego węzła drogowego spinającego relacje Radom - Iłża - Lipsko - Solec - Lubelszczyzna. W praktyce dla gminy oznacza to, że dokumenty lokalne powinny zachowywać rezerwy i spójność dla tego korytarza transportowego, a polityka przestrzenna miasta nie powinna blokować przebiegu i obsługi tych powiązań.

Gospodarka wodno-ściekowa i ochrona przeciwpowodziowa - plan ujmuje aglomerację Lipsko w katalogu inwestycji celu publicznego dotyczących sieci kanalizacyjnych, w tym budowy i modernizacji. To jest bezpośredni sygnał, że na poziomie wojewódzkim Lipsko zostało potraktowane jako miejsce wymagające dalszego porządkowania gospodarki ściekowej. Jeszcze ważniejsze dla samej gminy jest to, że w wykazie inwestycji wodnych wpisano zadanie: „Zapewnienie odpowiedniej przepustowości poprzez kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego rzeki Krępianki w km 9+200-14+180, gm. Solec nad Wisłą i gm. Lipsko”. To jest już ustalenie bardzo konkretne terytorialnie, dotyczące bezpośrednio gminy Lipsko. Znaczenie planistyczne jest tu podwójne: po pierwsze, gmina powinna uwzględniać korytarz i potrzeby działań hydrotechnicznych; po drugie, przy nowej zabudowie i zmianach zagospodarowania trzeba brać pod uwagę ograniczenia wynikające z bezpieczeństwa wodnego i przepustowości układów odwadniających.

Rolnictwo i ochrona przestrzeni produkcyjnej - w odniesieniu do powiatu lipskiego plan lokuje ten obszar w grupie terenów, gdzie należy chronić najcenniejszą rolniczą przestrzeń produkcyjną, zwłaszcza w obszarach nadwiślańskich. Dokument wskazuje też na potrzebę przeciwdziałania presji urbanizacyjnej na takie grunty oraz przeciwdziałania erozji wietrznej. To ważne tło dla całej gminy Lipsko, zwłaszcza jej części wiejskiej. Z mojej analizy tekstu planu wynika też, że powiat lipski został zaliczony do strategicznych obszarów żywicielskich województwa. Dla polityki gminnej oznacza to, że ekspansja zabudowy na najlepsze grunty rolne powinna być traktowana ostrożnie, a funkcja rolnicza ma rangę ponadlokalną, nie tylko lokalną. Źródłem tej oceny jest tekst planu z oficjalnego kompletu MBPR.

Infrastruktura elektroenergetyczna - plan wskazuje przebieg linii 400 kV Kozienice - Ostrowiec Świętokrzyski przez gminy: Kozienice, Sieciechów, Gniewoszków, Policzna, Przyłęk, Chotcza, Lipsko,

Sienno. To ustalenie ma istotne znaczenie dla lokalnej polityki przestrzennej, bo korytarze infrastruktury przesyłowej wpływają na sposób zagospodarowania terenów i kolizyjność nowych funkcji.

Dziedzictwo kulturowe - w warstwie dziedzictwa kulturowego plan traktuje Lipsko jako miasto historyczne. To wzmacnia argument za ochroną układu urbanistycznego, historycznej struktury miasta i kompozycji przestrzennej przy sporządzaniu lokalnych dokumentów planistycznych oraz decyzji przestrzennych. Oficjalny tekst planu znajduje się w komplecie MBPR, a wyszukiwarka dokumentu pokazuje część dotyczącą wykazu miast historycznych.

Co z tego wynika praktycznie dla Miasta i Gminy Lipsko

Najkrócej: plan wojewódzki ustawia Lipsko jako obszar, w którym polityka przestrzenna powinna jednocześnie:

- wzmacniać dostępność transportową przez węzeł DK79-DW747-DW754,
- porządkować gospodarkę wodno-ściekową i uwzględniać zadania na Krępiance,
- respektować przebieg infrastruktury przesyłowej 400 kV,
- chronić rolniczą przestrzeń produkcyjną,
- uwzględniać wartości historyczne miasta,

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Strategia rozwoju województwa, przyjęta uchwałą 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24.05.2022 r., wskazuje główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Stanowi też punkt odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych tworzonych na poziomie regionalnym oraz lokalnym.

Miasto i Gmina Lipsko w świetle „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze” - Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ została przyjęta jako załącznik do uchwały nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z 24 maja 2022 r. Dokument zakłada poprawę jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój regionu, a jego działania uporządkowano w pięciu obszarach: gospodarka, dostępność, środowisko i energetyka, społeczeństwo oraz kultura i dziedzictwo.

Pozycja Lipska w układzie terytorialnym strategii - najważniejsze ustalenie dla Lipska ma charakter terytorialny. Powiat lipski należy do podregionu radomskiego, a podregion radomski został w strategii zaliczony do obszarów strategicznej interwencji o charakterze problemowym w części województwa określanej jako Mazowiecki regionalny. Oznacza to, że Lipsko powinno być traktowane jako beneficjent polityki wyrównywania szans rozwojowych, a nie wyłącznie jako lokalny ośrodek obsługujący własną gminę. Strategia wskazuje, że interwencja w radomskim OSI ma prowadzić do pobudzenia społeczno-gospodarczego, restrukturyzacji gospodarki, aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych, wzmacniania dochodów samorządów oraz poprawy warunków życia mieszkańców. Dla Lipska oznacza to, że projekty lokalne powinny być uzasadniane nie tylko potrzebami gminy, ale także wkładem w odbudowę potencjału całego obszaru radomskiego.

Gospodarka: Lipsko jako ośrodek przetwórstwa i usług dla zaplecza rolniczego - w części gospodarczej strategia stawia na przedsiębiorczość, tereny inwestycyjne, instytucje otoczenia biznesu, innowacje oraz aktywizację gospodarczą obszarów wiejskich. Szczególne znaczenie ma wsparcie dla rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego, wzrostu produktywności gospodarstw oraz dywersyfikacji źródeł dochodu mieszkańców wsi. Dla Lipska ma to znaczenie szczególne, ponieważ w diagnozie regionalnej wskazano, że w powiecie lipskim występuje produkcja owoców miękkich, a na obszarze podregionu wyróżniono także „lipski obszar żywielski”. W praktyce oznacza to, że strategia tworzy mocne uzasadnienie dla rozwijania w Lipsku: przetwórstwa rolno-spożywczego, chłodnictwa, magazynowania, logistyki żywności, usług dla rolnictwa oraz lokalnych marek spożywczych. Strategia wprost przewiduje wspieranie takich kierunków jak modernizacja produkcji i przechowywania, innowacje w obszarze „bezpiecznej żywności”, rolnictwo precyzyjne, grupy producentów, spółdzielczość, klastry wiejskie oraz rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej. Dla Miasta i Gminy Lipsko oznacza to,

że najtrafniejszym kierunkiem rozwoju jest łączenie funkcji administracyjno-usługowej miasta z funkcją lokalnego centrum gospodarczego dla otaczających terenów rolnych.

Dostępność transportowa: najpierw integracja, nie tylko infrastruktura liniowa - jednym z największych wyzwań Lipska pozostaje dostępność komunikacyjna. Diagnoza regionalna wskazuje, że Lipsko należy do grupy siedzib powiatów pozbawionych dostępu do kolei. Strategia nie ogranicza się jednak do postulatu budowy nowych linii; większy nacisk kładzie na spójny system dostępności, obejmujący drogi, kolej, transport autobusowy, mobilność niskoemisyjną oraz sieć pieszo-rowerową. W odniesieniu do radomskiego OSI strategia wymienia m.in. poprawę dostępności transportowej, rozwój zintegrowanego niskoemisyjnego transportu publicznego, rozwój tras rowerowych i infrastruktury pieszej, a także lepsze powiązanie z siecią kolejową przez nowe lub zmodernizowane linie i dodatkowe przystanki w skali obszaru. Dla Lipska oznacza to, że priorytetem powinno być wzmacnianie publicznych połączeń autobusowych, dowozów do ważnych węzłów, poprawy połączeń z Radomiem i innymi ośrodkami subregionalnymi oraz budowy bezpiecznej infrastruktury codziennej mobilności. Strategia podkreśla też, że w małych miastach i na obszarach wiejskich należy zapewniać dobrą jakość transportu publicznego w skali podregionów, w tym poprzez regionalne linie autobusowe dowożące do kolei i najbliższych aglomeracji. To bardzo ważna wskazówka dla Lipska: poprawa dostępności nie musi zaczynać się od wielkiej inwestycji kolejowej; może i powinna zaczynać się od zintegrowanej komunikacji zbiorowej.

Infrastruktura komunalna i zielona transformacja - dla Lipska istotne są również zapisy środowiskowo-infrastrukturalne. Strategia wskazuje, że w części województwa określanej jako Mazowiecki regionalny, szczególnie w małych miastach i na obszarach wiejskich, nadal widoczna jest potrzeba rozwoju sieci kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków. To oznacza, że inwestycje wodno-kanalizacyjne pozostają zgodne z główną logiką dokumentu wojewódzkiego. W strategii mocno obecny jest także wątek transformacji energetycznej: rozwój OZE, energetyki rozproszonej, klastrów i spółdzielni energetycznych, a także poprawy bezpieczeństwa dostaw energii. Jednocześnie wskazano, że w części regionalnej Mazowsza dostęp do sieci gazowej jest słabszy, dlatego przewiduje się dalszą gazyfikację terenów wiejskich, także w formule „gazyfikacji wyspowej”. Dla Lipska oznacza to praktyczne uzasadnienie dla projektów łączących efektywność energetyczną budynków, lokalne źródła energii, modernizację sieci i poprawę standardu usług komunalnych.

Kapitał ludzki, usługi społeczne i zdrowie - strategia zakłada, że obszary słabsze rozwojowo nie nadrobią dystansu bez inwestycji w kapitał ludzki i społeczny. Dlatego dla radomskiego OSI przewidziano m.in. atrakcyjną ofertę edukacyjną, rozwój bazy dydaktycznej, aktywizację bezrobotnych, doradztwo zawodowe, kształcenie ustawiczne i lepszą dostępność opieki nad dziećmi. To ważny kierunek dla Lipska, gdzie polityka rozwojowa nie może opierać się wyłącznie na infrastrukturze – musi obejmować również kompetencje mieszkańców i lokalny rynek pracy. Strategia przewiduje ponadto wyrównywanie dostępu do edukacji na obszarach wiejskich, rozwój nowoczesnego wyposażenia szkół i narzędzi cyfrowych, a także poprawę dostępności usług zdrowotnych i opiekuńczych, w tym infrastruktury medycznej, profilaktyki, teleopieki i usług dla seniorów. Dla Miasta i Gminy Lipsko oznacza to silne wsparcie dla projektów z obszaru edukacji, zdrowia, polityki senioralnej i ekonomii społecznej.

Kultura i turystyka: funkcja uzupełniająca, ale rozwojowo ważna - w obszarze kultury i dziedzictwa strategia wspiera rewitalizację zabytków, nadawanie im nowych funkcji społecznych i turystycznych, rozwój infrastruktury turystycznej, produktów lokalnych, wydarzeń oraz współpracy stowarzyszeń i instytucji kultury. Jednocześnie dokument podkreśla rolę miast i wsi jako lokalnych centrów życia kulturalnego i turystycznego. Dla Lipska oznacza to, że kultura nie powinna być traktowana wyłącznie jako sfera wydatkowa, ale jako element budowania tożsamości miejsca, oferty czasu wolnego, lokalnej przedsiębiorczości i atrakcyjności osiedleńczej. W praktyce strategia sprzyja łączeniu projektów rewitalizacyjnych z ofertą turystyczną, edukacyjną i społeczną.

Wnioski końcowe dla Miasta i Gminy Lipsko - z perspektywy strategii wojewódzkiej Lipsko powinno rozwijać się jako lokalne centrum usług publicznych i gospodarczych dla rolniczego zaplecza powiatu, z naciskiem na przetwórstwo rolno-spożywcze, przedsiębiorczość, poprawę dostępności transportowej, modernizację infrastruktury komunalnej oraz rozwój usług społecznych. Najkrócej mówiąc, strategia nie

wyznacza dla Lipska jednej „flagowej” inwestycji, lecz buduje dla gminy czytelny pakiet kierunków rozwojowych:

- wzmocnienie lokalnej gospodarki rolno-spożywczej,
- lepsze skomunikowanie miasta i gminy z otoczeniem,
- uzupełnienie braków infrastrukturalnych,
- inwestowanie w ludzi i usługi publiczne,
- wykorzystanie dziedzictwa i kultury do wzmacniania atrakcyjności miejsca

Strategia rozwoju województwa określa główne wyzwania i cele rozwojowe regionu, które mają być realizowane zarówno przez województwo, jak i inne podmioty, w tym gminy. Plan Ogólny Gminy Lipsko jest spójny z założeniami Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, co zapewnia harmonijny rozwój przestrzenny oraz efektywne wykorzystanie zasobów i potencjału regionu. Plan ogólny gminy przekłada cele Strategii na konkretne działania planistyczne, m.in. poprzez wyznaczenie terenów pod rozwój gospodarczy, czy infrastrukturalny.

Rysunek 1. Struktura celów rozwojowych województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne

Audyt krajobrazowy województwa mazowieckiego

Audyt krajobrazowy województwa mazowieckiego, uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego 26 marca 2024 r. (uchwała nr 48/24), jest dokumentem regionalnym sporządzanym dla całego obszaru województwa. Służy identyfikacji krajobrazów występujących na Mazowszu, określeniu ich cech charakterystycznych i ocenie ich wartości, a także wskazaniu tzw. krajobrazów priorytetowych. W praktyce audyt porządkuje wiedzę o krajobrazie regionu i formułuje rekomendacje oraz wnioski dotyczące jego ochrony i kształtowania. Obejmuje również wskazanie granic wybranych form ochrony i obszarów cennych krajobrazowo, w tym m.in. parków kulturowych, parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu oraz obiektów i obszarów UNESCO. W odniesieniu do krajobrazów priorytetowych audyt może także wskazywać lokalne formy architektoniczne zabudowy. Na potrzeby oceny oddziaływania na środowisko do planu ogólnego audyt należy traktować jako istotny dokument odniesienia dla oceny zgodności kierunków zagospodarowania z uwarunkowaniami krajobrazowymi oraz dla identyfikacji obszarów wymagających szczególnej ochrony krajobrazu. Jego ustalenia i rekomendacje powinny być uwzględniane przy analizie możliwych skutków przestrzennych i krajobrazowych ustaleń planu.

Dla obszaru Miasta i Gminy Lipsko zidentyfikowano 22 wydzielienia krajobrazowe przecinające gminę. Należą one do 4 typów i 8 podtypów. W zestawieniu arkusza szczegółowej dokumentacji wszystkie te jednostki mają status „NIE” w kolumnie „Krajobraz priorytetowy”, wobec czego w samym wykazie dla Gminy Lipsko nie oznaczono wydzielienia priorytetowego.

Tabela 1. Typy i podtypy krajobrazów w MiG Lipsko

Typ	Podtyp	Wydzielienia (kody audytu)
2. Bagienno-ląkowe – głównie bezleśne	2a Z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk	14-318.86-010, 14-318.86-014
3. Leśne	3a Z przewagą siedlisk borowych	14-318.86-158, 14-318.86-159, 14-318.86-162, 14-318.86-163, 14-342.33-058
	3b Z przewagą siedlisk lasowych	14-318.86-121, 14-318.86-122, 14-318.86-124, 14-318.86-127, 14-342.33-046
6. Wiejskie	6c Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola	14-318.86-047, 14-318.86-048, 14-318.86-049
	6d Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	14-318.86-081, 14-318.86-083, 14-342.33-021, 14-342.33-041
	6f Z przewagą wielkoobszarowych sadów i plantacji	14-342.33-024
	6g Z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim	14-318.86-093
9. Miejskie	9a Miejscowości z zachowanym układem historycznym	14-318.86-114

Źródło: opracowanie własne na podstawie audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego

Pełna lista wydzielen krajobrazowych dla MiG Lipsko:

Poniżej przedstawiono wszystkie wydzielienia, w których w arkuszu wymieniono gminę Lipsko samodzielnie albo wspólnie z gminami sąsiednimi:

Typ 2 / podtyp 2a:

- 14-318.86-010 — Chotcza, Ciepiałów, Lipsko
- 14-318.86-014 — Chotcza, Ciepiałów, Iłża, Kazanów, Lipsko, Skaryszew, Tczów

Typ 6 / podtyp 6c:

- 14-318.86-047 — Lipsko, Solec nad Wisłą
- 14-318.86-048 — Chotcza, Lipsko, Siemno, Solec nad Wisłą
- 14-318.86-049 — Lipsko

Typ 6 / podtyp 6d:

- 14-318.86-081 — Lipsko, Solec nad Wisłą
- 14-318.86-083 — Ciepiałów, Lipsko
- 14-342.33-021 — Lipsko, Solec nad Wisłą
- 14-342.33-041 — Iłża, Jastrząb, Lipsko, Mirów, Orońsko, Rzecznów, Siemno, Solec nad Wisłą, Szydłowiec, Wierzbica

Typ 6 / podtyp 6f:

- 14-342.33-024 — Lipsko, Siemno, Solec nad Wisłą

Typ 6 / podtyp 6g:

- 14-318.86-093 — Lipsko

Typ 9 / podtyp 9a:

- 14-318.86-114 — Lipsko

Typ 3 / podtyp 3b:

- 14-318.86-121 — Chotcza, Lipsko, Solec nad Wisłą
- 14-318.86-122 — Ciepiałów, Lipsko, Siemno
- 14-318.86-124 — Ciepiałów, Lipsko
- 14-318.86-127 — Ciepiałów, Lipsko
- 14-342.33-046 — Lipsko, Solec nad Wisłą

Typ 3 / podtyp 3a:

- 14-318.86-158 — Ciepiałów, Lipsko, Siemno
- 14-318.86-159 — Ciepiałów, Lipsko
- 14-318.86-162 — Ciepiałów, Lipsko
- 14-318.86-163 — Chotcza, Ciepiałów, Lipsko
- 14-342.33-058 — Lipsko

Wnioski do prognozy oddziaływania na środowisko: dla prognozy OOS najważniejsze jest to, że krajobraz Miasta i Gminy Lipsko ma układ rolniczo-leśny z udziałem łąk ekstensywnych oraz historycznego rdzenia miejskiego. Z tego wynikają cztery główne grupy wrażliwości:

- Pierwsza to krajobrazy 2a — ekstensywne łąki i obszary bagienno-łaskowe, które zwykle są najbardziej czułe na melioracje, przekształcenia stosunków wodnych, presję zabudowy i fragmentację siedlisk.
- Druga to krajobrazy leśne 3a i 3b, gdzie potencjalne oddziaływania dotyczą przede wszystkim rozcinania kompleksów leśnych, nowej infrastruktury, presji zabudowy rozproszonej i pogorszenia łączności ekologicznej.
- Trzecia to krajobrazy wiejskie 6c, 6d, 6f i 6g, czyli dominująca matryca przestrzenna gminy. W tej grupie kluczowe będą: zachowanie czytelnej struktury pól, ograniczanie chaosu przestrzennego, ochrona zadrzewień śródpolnych i kontrola rozpraszania zabudowy.

- Czwarta to krajobraz 9a — historycznie ukształtowany rdzeń Lipska, który w prognozie powinien być traktowany odrębnie, bo jest najbardziej wrażliwy na zmiany skali, gabarytów i form architektonicznych zabudowy.

Syntetyczna ocena krajobrazu Miasta i Gminy Lipsko

Krajobraz Miasta i Gminy Lipsko należy ocenić jako krajobraz rolniczo-leśny z wyraźnym udziałem obszarów łąkowych oraz historycznego ośrodka miejskiego. W strukturze jednostek krajobrazowych występują tu przede wszystkim krajobrazy leśne 3a i 3b, krajobrazy wiejskie 6c i 6d, uzupełnione przez krajobrazy 2a, 6f, 6g oraz 9a. Taki układ oznacza, że gmina ma średnią do wysokiej wrażliwość krajobrazową, przy czym najwyższa wrażliwość dotyczy terenów łąkowych, historycznego układu miejskiego Lipska oraz stref, w których otwarte tereny rolnicze i kompleksy leśne tworzą czytelną strukturę przestrzenną. Podstawą tej oceny jest metodyka audytu, w której krajobrazy są wydzielane według dominującego tła krajobrazowego, powiązań funkcjonalnych i fizjonomii, a podtypy rolnicze i leśne stanowią najważniejszą część struktury krajobrazowej województwa.

Tabela 2. Ocena wrażliwości według podtypów

Podtyp	Ocena wrażliwości	Wnioski do OOS
2a – z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk	bardzo wysoka	wysoka podatność na zmiany stosunków wodnych, osuszanie, zabudowę i przecinanie infrastrukturalne
3a – z przewagą siedlisk borowych	wysoka	ryzyko fragmentacji kompleksów leśnych, presji zabudowy i obniżenia ciągłości ekologicznej
3b – z przewagą siedlisk lasowych	wysoka	wysoka wrażliwość na rozcinięcie drzewostanów i nowe dominanty techniczne
6c – małe pola mozaikowe	wysoka	duża czytelność tradycyjnej struktury rolnej, wrażliwość na scalenie, zabudowę rozproszoną i farmy PV
6d – pola średniej wielkości	średnio wysoka	krajobraz bardziej odporny niż 6c, ale nadal podatny na uproszczenie struktury i rozpraszanie zabudowy
6f – sady i plantacje	wysoka	wrażliwość na zmianę użytkowania, zanik charakterystycznego krajobrazu sadowniczego i obiektów wielkopowierzchniowych
6g – tereny zabudowane o charakterze wiejskim	średnia	istotne ryzyko chaosu przestrzennego, lecz większa zdolność absorpcji zmian niż w krajobrazach otwartych i historycznych
9a – miejscowość z zachowanym układem historycznym	bardzo wysoka	szczególna wrażliwość na zmianę skali zabudowy, reklamę, dominanty wysokościowe i utratę historycznej kompozycji

Źródło: opracowanie własne na podstawie audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego

Najważniejsze zagrożenia krajobrazowe dla miasta i gminy Lipsko

W prognozie OOS za najistotniejsze należy uznać rozpraszanie zabudowy i stopniowe zacieranie granicy między zwartymi jednostkami osadniczymi a otwartym krajobrazem rolniczym. Jest to szczególnie niekorzystne w podtypach 6c i 6d, gdzie wartością jest czytelna struktura pól, oraz w 9a, gdzie kluczowe jest zachowanie historycznego układu przestrzennego miejscowości. Rozporządzenie i audyt traktują rekomendacje krajobrazowe jako ogólne wytyczne dla dalszych prac planistycznych, a nie jako literalne parametry, dlatego w OOS należy formułować wnioski ochronne kierunkowo, z naciskiem na zachowanie formy przestrzennej.

Drugą grupą zagrożeń są inwestycje liniowe i techniczne — nowe drogi, linie elektroenergetyczne, maszty, obiekty infrastrukturalne i inne elementy przecinające krajobraz. W lasach 3a i 3b będą one zwiększać fragmentację i osłabiać ciągłość przestrzenną, natomiast w krajobrazach otwartych 6c, 6d i 2a

będą wzmacniać efekt dysharmonii wizualnej. Metodyka audytu wprost zakłada ochronę powiązań funkcjonalnych i widokowych między elementami krajobrazu, a rekomendacje mogą dotyczyć także walorów ekspozycji, osi widokowych i punktów widokowych. Trzecią grupą zagrożeń są przekształcenia rolnicze: scalanie pól, likwidacja miedz, zadrzewień śródpolnych i drobnej struktury użytkowania, a także zamiana sadów na inne formy zagospodarowania. W Lipsku szczególnie istotne jest to dla 6c, 6d i 6f, ponieważ właśnie w tych podtypach krajobrazowych nośnikiem wartości jest układ użytkowania gruntów. Z audytu wynika zarazem, że krajobrazy wiejskie zajmują największą powierzchnię w województwie, a podtypy 6c, 6d i 6f należą do istotnych elementów jego struktury. Czwartą grupą zagrożeń są zmiany stosunków wodnych, w tym odwodnienia, melioracje i przekształcenia terenów wilgotnych. Najwyższą wrażliwość wykazują tu jednostki 2a, ponieważ audyt wiąże krajobrazy bagienno-łęgowe z funkcją produkcji rolnej, ale jednocześnie w części województwa obszary te pełnią także rolę ekologiczną i są ściśle związane z dolinami rzecznyymi oraz siedliskami hydrogenicznymi.

Wnioski do prognozy oddziaływania na środowisko

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że najmniejszą zdolność absorpcji nowych przekształceń mają:

- tereny łąkowe 2a,
- historyczny rdzeń miejski 9a,
- mozaikowe krajobrazy rolnicze 6c,
- krajobrazy sadownicze 6f,
- zwarte kompleksy leśne 3a i 3b,

Relatywnie większą zdolność przyjęcia zmian mają jednostki 6d i 6g, ale także tam przekształcenia powinny być kontrolowane pod kątem skali, rozproszenia i wpływu na czytelność układu przestrzennego.

W praktyce planistycznej oznacza to, że w prognozie OOS dla Lipska należy rekomendować: zachowanie ciągłości kompleksów leśnych, ochronę terenów łąkowych przed osuszaniem i zabudową, ograniczanie rozpraszania zabudowy w krajobrazie rolniczym, ochronę struktury sadów i plantacji, a w obrębie Lipska — ochronę historycznego układu urbanistycznego, skali zabudowy i ekspozycji przestrzeni publicznych. Takie podejście pozostaje zgodne z funkcją audytu krajobrazowego jako dokumentu identyfikującego krajobrazy, ich zagrożenia oraz kierunki kształtowania i ochrony.

Podsumowanie

Obszar Miasta i Gminy Lipsko charakteryzuje się przewagą krajobrazów rolniczo-leśnych, uzupełnionych przez krajobrazy łąkowe oraz historyczny krajobraz miejski Lipska. Strukturę krajobrazową gminy należy ocenić jako średnio do wysoko wrażliwą na przekształcenia, przy czym najwyższą wrażliwością cechują się krajobrazy bagienno-łęgowe z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk, historyczny układ miejski, krajobrazy mozaikowych małych pól, krajobrazy sadownicze oraz zwarte kompleksy leśne. Do najistotniejszych zagrożeń dla możliwości zachowania wartości krajobrazowych należą: rozpraszanie zabudowy, wprowadzanie obiektów wielkopowierzchniowych i dominant technicznych, fragmentacja kompleksów leśnych, przekształcanie drobnej struktury rolniczej oraz zmiany stosunków wodnych na terenach łąkowych. Z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko zasadne jest przyjęcie kierunku ochrony polegającego na ograniczaniu presji inwestycyjnej w krajobrazach o najwyższej wrażliwości, zachowaniu ciągłości struktur przyrodniczych i krajobrazowych oraz ochronie historycznej i ruralistycznej tożsamości przestrzennej gminy.

Tabela 3. Zestawienie zidentyfikowanych krajobrazów na obszarze Miasta i Gminy Lipsko

W zestawieniu ujęto wszystkie wydzielienia krajobrazowe przecinające granice Miasta i Gminy Lipsko wskazane w szczegółowej dokumentacji audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego. Ocena wrażliwości krajobrazowej została opracowana syntetycznie na potrzeby prognozy oddziaływania na środowisko, adekwatnie do typu i podtypu krajobrazu, rozpoznanych wartości oraz zidentyfikowanych zagrożeń.

Typ krajobrazu	Podtyp krajobrazu	Kod krajobrazu	Ocena wrażliwości krajobrazowej do prognozy OOS	Zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów	Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu
2. Bagienno-łukowe - głównie bezleśne	2a – Z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk	14-318.86-010	Bardzo wysoka	Zmiany stosunków wodnych (odwodnienia, melioracje, osuszanie), przekształcanie łąk w intensywnie użytkowane grunty, wprowadzanie zabudowy i infrastruktury technicznej na terenach otwartych oraz przerywanie ciągłości powiązań przyrodniczych i widokowych.	Chronić tereny łąkowe i podmokłe przed zabudową oraz odwodnieniem; zachować ekstensywnie użytkowanie i ciągłość układów przyrodniczych; ograniczać inwestycje liniowe i techniczne; utrzymywać zadrzewienia, strefy buforowe oraz otwarte przedpola widokowe.
2. Bagienno-łukowe - głównie bezleśne	2a – Z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk	14-318.86-014	Bardzo wysoka	Zmiany stosunków wodnych (odwodnienia, melioracje, osuszanie), przekształcanie łąk w intensywnie użytkowane grunty, wprowadzanie zabudowy i infrastruktury technicznej na terenach otwartych oraz przerywanie ciągłości powiązań przyrodniczych i widokowych.	Chronić tereny łąkowe i podmokłe przed zabudową oraz odwodnieniem; zachować ekstensywnie użytkowanie i ciągłość układów przyrodniczych; ograniczać inwestycje liniowe i techniczne; utrzymywać zadrzewienia, strefy buforowe oraz otwarte przedpola widokowe.
3. Leśne	3a – Z przewagą siedlisk borowych	14-318.86-158	Wysoka	Fragmentacja kompleksów borowych przez drogi, zabudowę i infrastrukturę techniczną, zmiana przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, lokalizacja obiektów dysharmonijnych oraz presja rekreacyjna i gospodarcza obniżająca zwartość i czytelność krajobrazu leśnego.	Zachować zwartość kompleksów leśnych i ograniczać zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne; minimalizować przecinanie lasów nową infrastrukturą; utrzymywać strefy buforowe i powiązania ekologiczne; preferować rozwiązania o niskiej ingerencji w krajobraz oraz rodzimy skład gatunkowy.
3. Leśne	3a – Z przewagą siedlisk borowych	14-318.86-159	Wysoka	Fragmentacja kompleksów borowych przez drogi, zabudowę i infrastrukturę techniczną, zmiana przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, lokalizacja obiektów dysharmonijnych oraz presja rekreacyjna i gospodarcza obniżająca zwartość i czytelność krajobrazu leśnego.	Zachować zwartość kompleksów leśnych i ograniczać zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne; minimalizować przecinanie lasów nową infrastrukturą; utrzymywać strefy buforowe i powiązania ekologiczne; preferować rozwiązania o niskiej ingerencji w krajobraz oraz rodzimy skład gatunkowy.
3. Leśne	3a – Z przewagą siedlisk borowych	14-318.86-162	Wysoka	Fragmentacja kompleksów borowych przez drogi, zabudowę i infrastrukturę techniczną, zmiana przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, lokalizacja obiektów dysharmonijnych oraz presja rekreacyjna i gospodarcza obniżająca zwartość i czytelność krajobrazu leśnego.	Zachować zwartość kompleksów leśnych i ograniczać zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne; minimalizować przecinanie lasów nową infrastrukturą; utrzymywać strefy buforowe i powiązania ekologiczne; preferować rozwiązania o niskiej ingerencji w krajobraz oraz rodzimy skład gatunkowy.

Typ krajobrazu	Podtyp krajobrazu	Kod krajobrazu	Ocena wrażliwości krajobrazowej do prognozy OOS	Zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów	Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu
3. Leśne	3a – Z przewagą siedlisk borowych	14-318.86-163	Wysoka	Fragmentacja kompleksów borowych przez drogi, zabudowę i infrastrukturę techniczną, zmiana przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, lokalizacja obiektów dysharmonijnych oraz presja rekreacyjna i gospodarcza obniżająca zwartość i czytelność krajobrazu leśnego.	Zachować zwartość kompleksów leśnych i ograniczać zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne; minimalizować przecinanie lasów nową infrastrukturą; utrzymywać strefy buforowe i powiązania ekologiczne; preferować rozwiązania o niskiej ingerencji w krajobraz oraz rodzimy skład gatunkowy.
3. Leśne	3a – Z przewagą siedlisk borowych	14-342.33-058	Wysoka	Fragmentacja kompleksów borowych przez drogi, zabudowę i infrastrukturę techniczną, zmiana przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, lokalizacja obiektów dysharmonijnych oraz presja rekreacyjna i gospodarcza obniżająca zwartość i czytelność krajobrazu leśnego.	Zachować zwartość kompleksów leśnych i ograniczać zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne; minimalizować przecinanie lasów nową infrastrukturą; utrzymywać strefy buforowe i powiązania ekologiczne; preferować rozwiązania o niskiej ingerencji w krajobraz oraz rodzimy skład gatunkowy.
3. Leśne	3b – Z przewagą siedlisk lasowych	14-318.86-121	Wysoka	Rozcinanie i pomniejszanie kompleksów leśnych, presja inwestycyjna na obrzeżach lasów, wprowadzanie dominant technicznych i nowych ciągów komunikacyjnych oraz pogarszanie ciągłości ekologicznej i fizjonomii krajobrazu leśnego.	Chronić ciągłość i zwartość kompleksów leśnych; ograniczać nową zabudowę i infrastrukturę na terenach leśnych i ich obrzeżach; zachowywać naturalne ekotony i połączenia ekologiczne; sytuować niezbędne obiekty w sposób możliwie najmniej ekspozycyjny krajobrazowo.
3. Leśne	3b – Z przewagą siedlisk lasowych	14-318.86-122	Wysoka	Rozcinanie i pomniejszanie kompleksów leśnych, presja inwestycyjna na obrzeżach lasów, wprowadzanie dominant technicznych i nowych ciągów komunikacyjnych oraz pogarszanie ciągłości ekologicznej i fizjonomii krajobrazu leśnego.	Chronić ciągłość i zwartość kompleksów leśnych; ograniczać nową zabudowę i infrastrukturę na terenach leśnych i ich obrzeżach; zachowywać naturalne ekotony i połączenia ekologiczne; sytuować niezbędne obiekty w sposób możliwie najmniej ekspozycyjny krajobrazowo.
3. Leśne	3b – Z przewagą siedlisk lasowych	14-318.86-124	Wysoka	Rozcinanie i pomniejszanie kompleksów leśnych, presja inwestycyjna na obrzeżach lasów, wprowadzanie dominant technicznych i nowych ciągów komunikacyjnych oraz pogarszanie ciągłości ekologicznej i fizjonomii krajobrazu leśnego.	Chronić ciągłość i zwartość kompleksów leśnych; ograniczać nową zabudowę i infrastrukturę na terenach leśnych i ich obrzeżach; zachowywać naturalne ekotony i połączenia ekologiczne; sytuować niezbędne obiekty w sposób możliwie najmniej ekspozycyjny krajobrazowo.
3. Leśne	3b – Z przewagą siedlisk lasowych	14-318.86-127	Wysoka	Rozcinanie i pomniejszanie kompleksów leśnych, presja inwestycyjna na obrzeżach lasów, wprowadzanie dominant technicznych i nowych ciągów komunikacyjnych oraz pogarszanie ciągłości ekologicznej i fizjonomii krajobrazu leśnego.	Chronić ciągłość i zwartość kompleksów leśnych; ograniczać nową zabudowę i infrastrukturę na terenach leśnych i ich obrzeżach; zachowywać naturalne ekotony i połączenia ekologiczne; sytuować niezbędne obiekty w sposób możliwie najmniej ekspozycyjny krajobrazowo.

Typ krajobrazu	Podtyp krajobrazu	Kod krajobrazu	Ocena wrażliwości krajobrazowej do prognozy OOS	Zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów	Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu
3. Leśne	3b – Z przewagą siedlisk lasowych	14-342.33-046	Wysoka	Rozcinanie i pomniejszanie kompleksów leśnych, presja inwestycyjna na obrzeżach lasów, wprowadzanie dominant technicznych i nowych ciągów komunikacyjnych oraz pogarszanie ciągłości ekologicznej i fizjonomii krajobrazu leśnego.	Chronić ciągłość i zwartość kompleksów leśnych; ograniczać nową zabudowę i infrastrukturę na terenach leśnych i ich obrzeżach; zachowywać naturalne ekotony i połączenia ekologiczne; sytuować niezbędne obiekty w sposób możliwie najmniej ekspozycyjny krajobrazowo.
6. Wiejskie	6c – Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola	14-318.86-047	Wysoka	Uproszczenie mozaikowej struktury małych pól, likwidacja miedz, zadrzewień śródpolnych i alei, rozpraszanie zabudowy oraz lokalizacja obiektów wielkopowierzchniowych i infrastruktury technicznej zakłócających tradycyjny układ przestrzenny.	Zachować drobną, mozaikową strukturę pól oraz elementy krajobrazu śródpolnego; nową zabudowę koncentrować przy istniejących ciągach osadniczych; ograniczać obiekty wielkoskalowe, dominanty techniczne i rozproszenie zabudowy; utrzymywać czytelność panoram i lokalnego układu ruralistycznego.
6. Wiejskie	6c – Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola	14-318.86-048	Wysoka	Uproszczenie mozaikowej struktury małych pól, likwidacja miedz, zadrzewień śródpolnych i alei, rozpraszanie zabudowy oraz lokalizacja obiektów wielkopowierzchniowych i infrastruktury technicznej zakłócających tradycyjny układ przestrzenny.	Zachować drobną, mozaikową strukturę pól oraz elementy krajobrazu śródpolnego; nową zabudowę koncentrować przy istniejących ciągach osadniczych; ograniczać obiekty wielkoskalowe, dominanty techniczne i rozproszenie zabudowy; utrzymywać czytelność panoram i lokalnego układu ruralistycznego.
6. Wiejskie	6c – Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola	14-318.86-049	Wysoka	Uproszczenie mozaikowej struktury małych pól, likwidacja miedz, zadrzewień śródpolnych i alei, rozpraszanie zabudowy oraz lokalizacja obiektów wielkopowierzchniowych i infrastruktury technicznej zakłócających tradycyjny układ przestrzenny.	Zachować drobną, mozaikową strukturę pól oraz elementy krajobrazu śródpolnego; nową zabudowę koncentrować przy istniejących ciągach osadniczych; ograniczać obiekty wielkoskalowe, dominanty techniczne i rozproszenie zabudowy; utrzymywać czytelność panoram i lokalnego układu ruralistycznego.
6. Wiejskie	6d – Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	14-318.86-081	Średnio wysoka	Stopniowe zacieranie czytelnego układu pól średniej wielkości, rozpraszanie zabudowy, przecinanie terenów rolnych przez infrastrukturę oraz wprowadzanie obiektów o skali i formie obcej dla otwartego krajobrazu wiejskiego.	Utrzymać rolniczy charakter krajobrazu i czytelny układ pól średniej wielkości; lokalizować nową zabudowę jako kontynuację istniejących struktur; ograniczać rozpraszanie zabudowy, duże obiekty techniczne i wtórne podziały przestrzeni; zachowywać zadrzewienia śródpolne i osie widokowe.
6. Wiejskie	6d – Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	14-318.86-083	Średnio wysoka	Stopniowe zacieranie czytelnego układu pól średniej wielkości, rozpraszanie zabudowy, przecinanie terenów rolnych przez infrastrukturę oraz wprowadzanie obiektów o skali i formie obcej dla otwartego krajobrazu wiejskiego.	Utrzymać rolniczy charakter krajobrazu i czytelny układ pól średniej wielkości; lokalizować nową zabudowę jako kontynuację istniejących struktur; ograniczać rozpraszanie zabudowy, duże obiekty techniczne i wtórne podziały przestrzeni; zachowywać zadrzewienia śródpolne i osie widokowe.

Typ krajobrazu	Podtyp krajobrazu	Kod krajobrazu	Ocena wrażliwości krajobrazowej do prognozy OOS	Zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów	Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu
6. Wiejskie	6d – Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	14-342.33-021	Średnio wysoka	Stopniowe zacieranie czytelnego układu pól średniej wielkości, rozpraszanie zabudowy, przecinanie terenów rolnych przez infrastrukturę oraz wprowadzanie obiektów o skali i formie obcej dla otwartego krajobrazu wiejskiego.	Utrzymać rolniczy charakter krajobrazu i czytelny układ pól średniej wielkości; lokalizować nową zabudowę jako kontynuację istniejących struktur; ograniczać rozpraszanie zabudowy, duże obiekty techniczne i wtórne podziały przestrzeni; zachowywać zadrzewienia śródpolne i osie widokowe.
6. Wiejskie	6d – Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	14-342.33-041	Średnio wysoka	Stopniowe zacieranie czytelnego układu pól średniej wielkości, rozpraszanie zabudowy, przecinanie terenów rolnych przez infrastrukturę oraz wprowadzanie obiektów o skali i formie obcej dla otwartego krajobrazu wiejskiego.	Utrzymać rolniczy charakter krajobrazu i czytelny układ pól średniej wielkości; lokalizować nową zabudowę jako kontynuację istniejących struktur; ograniczać rozpraszanie zabudowy, duże obiekty techniczne i wtórne podziały przestrzeni; zachowywać zadrzewienia śródpolne i osie widokowe.
6. Wiejskie	6f – Z przewagą wielkoobszarowych sadów i plantacji	14-342.33-024	Wysoka	Likwidacja sadów i plantacji lub ich przekształcanie na cele nierolnicze, zanik charakterystycznej rzędowej struktury upraw, lokalizacja obiektów magazynowych i technicznych oraz osłabianie wyróżniającego się krajobrazu sadowniczego.	Chronić funkcję sadowniczą oraz plantacyjną i ograniczać przekształcanie gruntów na cele nierolnicze; zachować charakterystyczny rytm nasadzeń, zieleni osłonową i otwarty kontekst krajobrazowy; nową zabudowę podporządkować skali oraz estetyce krajobrazu produkcji sadowniczej.
6. Wiejskie	6g – Z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim	14-318.86-093	Średnia	Chaos przestrzenny w zabudowie, rozbudowa bez nawiązania do lokalnej skali i formy, nadmiar reklam, ogrodzeń i utwardzeń oraz zanik zieleni towarzyszącej zabudowie o charakterze wiejskim.	Porządkować zabudowę z poszanowaniem lokalnej skali, linii zabudowy i form dachów; ograniczać agresywne reklamy, pełne ogrodzenia i nadmierne utwardzenia; wzmacniać udział zieleni towarzyszącej i czytelność przestrzeni publicznych; nowe obiekty dostosowywać do wiejskiego charakteru miejsca.
9. Miejskie	9a – Miejscowości z zachowanym układem historycznym	14-318.86-114	Bardzo wysoka	Naruszenie historycznego układu przestrzennego, wprowadzanie zabudowy o nadmiernych gabarytach i wysokości, przypadkowe przekształcenia elewacji i dachów, nadmiar reklam i urządzeń technicznych oraz utrata osi i ekspozycji widokowych.	Bezwzględnie chronić historyczny układ urbanistyczny, skalę zabudowy i kompozycję przestrzeni publicznych; nową zabudowę oraz przebudowy dostosowywać gabarytami, materiałami i detalem do historycznego kontekstu; ograniczać reklamy, dominanty wysokościowe i ekspozycję urządzeń technicznych; zachować osie widokowe oraz wartości kulturowe centrum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego

5. Charakterystyka ogólna Miasta i Gminy Lipsko

Miasto i Gmina Lipsko jest gminą miejsko-wiejską położoną w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, w granicach powiatu lipskiego. Ośrodek miejski Lipsko pełni jednocześnie funkcję siedziby władz powiatowych i starostwa, co wzmacnia jego znaczenie administracyjne w skali ponadgminnej. Powierzchnia gminy wynosi 135,2 km², z czego 15,7 km² przypada na miasto, a 119,5 km² na obszar wiejski. Jednostka graniczy z gminami Sienno, Ciepiałów, Chotcza, Solec nad Wisłą i Tarłów, a w jej strukturze pomocniczej funkcjonuje 36 sołectw. W ujęciu fizycznogeograficznym gmina położona jest w dolinie rzeki Krępanki. Według oficjalnej charakterystyki samorządowej przeważają tu tereny wyżynne przylegające do niziny Krępanki, a struktura użytkowania ziemi wskazuje na dominację użytków rolnych, wykorzystywanych przede wszystkim pod uprawę owoców, warzyw i zbóż. Lasy zajmują 1586 ha, co potwierdza rolniczo-przyrodniczy profil przestrzeni gminnej. Tego rodzaju układ użytkowania terenu stanowi jedną z podstawowych cech środowiska geograficznego Lipska i jego zaplecza wiejskiego. W aktualnym ujęciu demograficznym Miasto i Gmina Lipsko liczyła 10 112 mieszkańców na koniec 2025 r., według danych publikowanych na oficjalnym portalu gminy. Jest to najnowsza jawnie wskazana wartość odnosząca się do stanu ludności na koniec roku i z tego względu powinna stanowić właściwy punkt odniesienia w opracowaniach aktualizacyjnych. Liczba ta sytuuje Lipsko w grupie niewielkich ośrodków miejsko-wiejskich, w których funkcje administracyjne i usługowe współistnieją z rozległym zapleczem rolniczym. Istotnym komponentem charakterystyki gminy jest jej układ komunikacyjny. Historycznie jego trzon tworzyły droga krajowa nr 79 relacji Warszawa–Kozienice–Lipsko–Sandomierz–Tarnobrzeg oraz droga wojewódzka nr 747 relacji Iłża–Lipsko–Solec nad Wisłą–Opole Lubelskie–Bełżyce, uzupełniane przez drogę wojewódzką nr 874, sieć dróg powiatowych o łącznej długości 87 km oraz dróg gminnych o długości 136 km. Zasadnicza zmiana w organizacji ruchu nastąpiła jednak po oddaniu do użytkowania 28 sierpnia 2025 r. obwodnicy Lipska w ciągu DK79. Nowa trasa, licząca ponad 6 km, przebiega po zachodniej stronie miasta i została zrealizowana w celu wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrum, poprawy bezpieczeństwa mieszkańców oraz zwiększenia przepustowości układu drogowego. W rezultacie współczesny system transportowy gminy należy postrzegać już nie tylko przez pryzmat tradycyjnego skrzyżowania DK79 i DW747 w mieście, lecz także przez wpływ nowej obwodnicy na funkcjonowanie całego ośrodka. Infrastruktura techniczna gminy odpowiada standardom lokalnego ośrodka administracyjno-usługowego. Przez jej obszar przebiega linia elektroenergetyczna 400 kV Kozienice–Ostrowiec, a głównym źródłem zasilania pozostaje stacja transformatorowa 110/15 kV zlokalizowana w południowo-wschodniej części Lipska. Jednocześnie gmina nie jest objęta siecią gazu ziemnego i korzysta przede wszystkim z dystrybucji gazu propan–butan. W strukturze gospodarczej zwraca uwagę obecność zakładów przemysłowych i przetwórczych, w tym przedsiębiorstw związanych z przemysłem spożywczym, budowlanym i metalowym, co wskazuje na mieszany, rolniczo-usługowo-produkcyjny charakter lokalnej gospodarki. Z perspektywy funkcjonalno-przestrzennej Miasto i Gmina Lipsko stanowi istotny ośrodek lokalny południowo-wschodniego Mazowsza. O jego znaczeniu decyduje jednocześnie skupienie funkcji administracyjnych, usługowych i komunikacyjnych oraz osadzenie w rolniczym otoczeniu obszaru wiejskiego. Aktualny obraz gminy kształtowany jest przez trzy zasadnicze czynniki: rolno-przyrodniczy charakter przestrzeni, powiatową rangę ośrodka miejskiego oraz wyraźną poprawę dostępności drogowej po uruchomieniu obwodnicy w 2025 r. Taki układ cech sprawia, że Lipsko można interpretować jako niewielkie, ale istotne centrum obsługi lokalnej, którego rozwój opiera się zarówno na funkcjach administracyjnych, jak i na wzmacnianiu powiązań transportowych oraz zaplecza gospodarczego.

Rysunek 2. Położenie Gminy Lipsko na tle powiatu Lipskiego

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 3. Położenie Gminy Lipsko na tle województwa mazowieckiego

Źródło: Opracowanie własne

6. Stan środowiska na obszarach objętych potencjalnym znaczącym oddziaływaniem

6.1. Jakość powietrza

Proces rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w atmosferze jest bardzo skomplikowany i nie zawsze w sposób właściwy można określić strefy skażenia. Jest jednak pewne, że jakość powietrza w jednym rejonie jest ściśle uzależniona od zanieczyszczeń na innych obszarach. Zanieczyszczenia bowiem, w określonych warunkach transportowane są na dalekie odległości, wpływając bezpośrednio na stan jakości powietrza na tych terenach (duży udział w ogólnym tle zanieczyszczeń). Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego są: energetyka (kopalnie, szyby wiertnicze, paliwa kopalne), przemysł (przemysł ciężki, metalurgiczny, farmaceutyczny), komunikacja (transport lądowy i wodny), działalność komunalno-bytowa (paleniska domowe, kotłownie lokalne, gospodarstwa rolne, gromadzenie i utylizacja odpadów). Jednym z największych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest tzw. „niska emisja”, czyli emisja pochodząca ze źródeł o wysokości nieprzekraczającej czterdziestu metrów wysokości. Zjawisko to jest obserwowalne na terenach zwartej zabudowy, charakteryzującej się brakiem możliwości przewietrzania. Elementem składowym „niskiej emisji” są zanieczyszczenia emitowane podczas ogrzewania budynków mieszkalnych. W budownictwie jednorodzinnym, pomimo dużego zainteresowania ekologicznymi paliwami, wciąż wykorzystuje się głównie nie ekologiczne paliwa stałe (węgiel). Zjawisko „niskiej emisji” nasila się szczególnie w okresie grzewczym, co może powodować wyraźne okresowe pogorszenie stanu sanitarnego powietrza na terenach zasiedlonych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Ta sytuacja jest szczególnie uciążliwa także dla mieszkańców terenów o słabych warunkach przewietrzania. Rzeczywista emisja zanieczyszczeń z jednego źródła może się różnić w zależności od:

- spalania węgla o różnej kaloryczności,
- opalania mieszkań drewnem,
- spalanie w domowych piecach części odpadów (szczególnie tworzyw sztucznych),

Kolejnym źródłem zanieczyszczeń powietrza na opisywanym terenie są środki komunikacyjne. Największe zanieczyszczenie powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów zdiagnozowano przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, biegnących przez obszary o zwartej zabudowie. Główną przyczyną nadmiernej emisji zanieczyszczeń ze środków transportu jest przede wszystkim ich zły stan techniczny, nieodpowiednia eksploatacja, przestoje w ruchu spowodowane złą organizacją ruchu, a także zbyt mała przepustowość dróg lokalnych. Na terenie gminy Lipsko nie występuje ciężki przemysł, który mógłby przyczynić się do emisji zanieczyszczeń. Sieć dróg w obszarze gminy Lipsko, chociaż kluczowa dla komunikacji i rozwoju, może przyczyniać się do zanieczyszczeń powietrza poprzez emisję gazów i pyłów z pojazdów silnikowych. Intensywny ruch na drogach lokalnych może generować duże ilości dwutlenku węgla, tlenków azotu, cząstek stałych oraz innych substancji szkodliwych dla zdrowia i środowiska. W przypadku ogrzewania, stosowanie tradycyjnych kotłów węglowych i gazowych w lokalnych kotłowniach może być kolejnym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza. Spalanie paliw kopalnych powoduje uwalnianie się do atmosfery substancji takich jak siarka, azot oraz pyły zawieszone, co negatywnie wpływa na jakość powietrza i zdrowie mieszkańców. Stan jakości powietrza w województwie mazowieckim jest co roku oceniany na podstawie pomiarów prowadzonych na stacjach automatycznych i manualnych oraz wyników modelowania matematycznego. Województwo mazowieckie zostało podzielone na strefy podlegające ocenie stanu powietrza. Zgodnie z przyjętym podziałem, Gmina Chocza należy do strefy mazowieckiej. Poniżej zestawiono wyniki klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu. Dla potrzeb badań substancje, których poziom stężeń ma zostać zmierzony, zostały podzielone na 2 grupy: ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin. Substancje oceniane ze względu na ochronę zdrowia ludzi: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon troposferyczny (O₃), pył zawieszony PM₁₀, oraz zawarte w tym pyłe metale ciężkie (ołów, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren), pył PM_{2,5}. Substancje oceniane ze względu na ochronę roślin: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x), ozon (O₃). W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

Dla substancji, dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:

- 1) klasa A – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- 2) klasa C – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Poziom dopuszczalny - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie, lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.

Poziom docelowy - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam, gdzie to możliwe w określonym czasie.

Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:

- 1) klasa D1 – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- 2) klasa D2 – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego,

Poziom celu długoterminowego - oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie - z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków - w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Dla PM_{2,5}, dla którego określono poziom dopuszczalny dla fazy II:

- 1) klasa A1 – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- 2) klasa C1 – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.

Poziom dopuszczalny faza II - poziom dopuszczalny określony dla fazy II jest to orientacyjna wartość dopuszczalna, która zostanie zweryfikowana przez Komisję Europejską w świetle dalszych informacji, w tym na temat skutków dla zdrowia i środowiska oraz wykonywalności technicznej. Od 1 stycznia 2020 r. poziom dopuszczalny dla fazy II do osiągnięcia to: 20 µg/m³.

W poniższych tabelach zestawiono wyniki klasyfikacji dla strefy mazowieckiej.

Tabela 4. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy													Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy
		Kryterium – poziom dopuszczalny								Kryterium – poziom docelowy					Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂	NO ₂	PM1 ₀	PM2,5		Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni	O ₃	
Strefa mazowiecka	PL1404	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	A	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w woj. mazowieckim za rok 2023

Tabela 5. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy		Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy	
		Kryterium – poziom dopuszczalny		Kryterium - poziom docelowy	Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂	NO _x		
Strefa mazowiecka	PL1404	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w woj. mazowieckim za rok 2023

Roczna ocena jakości powietrza w roku 2023 w strefie mazowieckiej wykazała przekroczenia następujących standardów imisyjnych:

- pod kątem ochrony zdrowia: dla poziomu celu długoterminowego ozonu,
- pod kątem ochrony roślin: dla poziomu celu długoterminowego ozonu,

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne na terenie strefy mazowieckiej były dotrzymane. Gmina Lipsko w 2023 roku znalazła się w obszarze przekroczeń standardów imisyjnych: poziom celu długoterminowego ozonu – klasa D2 (ochrona zdrowia ludzi i ochrona roślin).

Zanieczyszczenie powietrza, głównie drobnymi pyłami, wpływa na przedwczesne zgony, zwiększa możliwość zachorowania na wiele groźnych chorób, tj. nowotwory, a także może prowadzić do bezpłodności czy obumarcia płodu. Leczenie chorób wywołanych przez smog pociąga za sobą wysokie koszty leczenia, ale także nieobecności chorych w pracy. Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza powodującymi powstawanie smogu są stare instalacje, w których spalane jest najgorsze jakościowo paliwo. Spalanie złej jakości paliw powoduje wysoką emisję do powietrza substancji mających negatywny wpływ na zdrowie ludzi, a także na stan środowiska naturalnego. Dlatego zaistniała konieczność wprowadzenia uchwały antysmogowej. Wymiana przestarzałych kotłów i stosowanie paliw dobrej jakości wpłynę na znaczną poprawę czystości powietrza, a także zdrowia mieszkańców. Uchwała antysmogowa jest regulacją prawną, która ma zapewnić czyste powietrze mieszkańcom Mazowsza. Ograniczenia i zakazy wymienione w uchwale dotyczą wszystkich użytkowników urządzeń o mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych, czyli właścicieli w szczególności: pieców, kominków, kotłów, w tym kotłów wchodzących w skład zestawów zawierających kotły na paliwo stałe, ogrzewacze dodatkowe, regulatory temperatury i urządzenia słoneczne. Uchwała antysmogowa wprowadzona na terenie województwa mazowieckiego stanowi akt prawa miejscowego i obowiązuje wszystkich mieszkańców województwa, samorządy oraz podmioty działające na jego terenie. Została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 162/17 z 24 października 2017 r. Podczas posiedzenia Sejmiku Województwa Mazowieckiego, 26 kwietnia 2022 r. radni przyjęli uchwałę nr 59/22 zmieniającą obowiązującą dotychczas uchwałę antysmogową. Nowelizacja weszła w życie 14 maja 2022 r. Na terenie województwa mazowieckiego obowiązuje „Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu”. Został on przyjęty uchwałą nr 115/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 8 września 2020 r. oraz zmieniony uchwałą nr 204/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 listopada 2023 r. W zakresie poprawy jakości powietrza na terenie gminy Lipsko realizowany jest program Czyste Powietrze. Celem Programu Priorytetowego Czyste Powietrze jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła oraz poprawę efektywności energetycznej budynków. Program Czyste powietrze skierowany jest do budynków jednorodzinnych.

Tabela 6. Wykaz planowanych działań naprawczych w strefach województwa mazowieckiego: mazowieckiej, aglomeracja warszawska, miasto Płock i miasto Radom

Numer działania	Kod działania	Nazwa działania
1.	WMaOePow	Ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej
2.	WMaEkDo	Prowadzenie doradztwa energetycznego i ekologicznego
3.	WMaWsEn	Analiza ubóstwa energetycznego i doradztwo osobom ubogim energetycznie
4.	WMaKoUa	Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych
5.	WMaEdEk	Edukacja ekologiczna

6.	WMaObZi	Zwiększanie powierzchni zieleni w wybranych gminach województwa mazowieckiego
7.	WMaMMu	Ograniczenie wtórnej emisji pyłu - czyszczenie ulic na mokro w gminach miejskich i gminach miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego, w granicach obszaru zabudowanego, zakaz używania spalinowych i elektrycznych dmuchaw do liści we wszystkich gminach województwa

Źródło: Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim

6.2. Klimat akustyczny

Przez hałas rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Hałas jest zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego charakteryzującym się różnorodnością źródeł i powszechnością występowania. Głównym źródłem emisji hałasu w gminie Lipsko są szlaki komunikacyjne. Hałas stanowi zagrożenie dla zdrowia i ma wpływ na jakość życia mieszkańców, a także oddziałuje negatywnie na zwierzęta. Długotrwała ekspozycja na hałas może m.in. powodować znaczne zaburzenia snu, chorobę niedokrwienną serca, spadek koncentracji, czy rozdrażnienie. Ochroną akustyczną objęte są określone rodzaje terenów, wskazane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, wyróżnione ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (np. tereny zamieszkałe, rekreacyjne, szpitale). Ograniczenie emisji hałasu może nastąpić m.in. poprzez stosowanie środków technicznych, technologicznych lub organizacyjnych zmniejszających natężenie hałasu, ale również poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczące lokalizacji obiektów przemysłowych, zapewnienie odpowiednich odległości terenów przeznaczonych pod nową zabudowę lub stosowanie odpowiednich barier akustycznych. Istotnym działaniem w zakresie ograniczania natężania hałasu jest także monitoring. Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu. Oceny stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo co 5 lat dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy,
- głównych dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 milionów pojazdów w ciągu roku tj. ok. 8 200 poj./dobę,
- głównych linii kolejowych, po których rocznie przejeżdża ponad 30 000 pociągów,
- głównych portów lotniczych, na których odbywa się powyżej 50 000 operacji rocznie.

Analiza źródeł hałasu komunikacyjnego na terenie Miasta i Gminy Lipsko

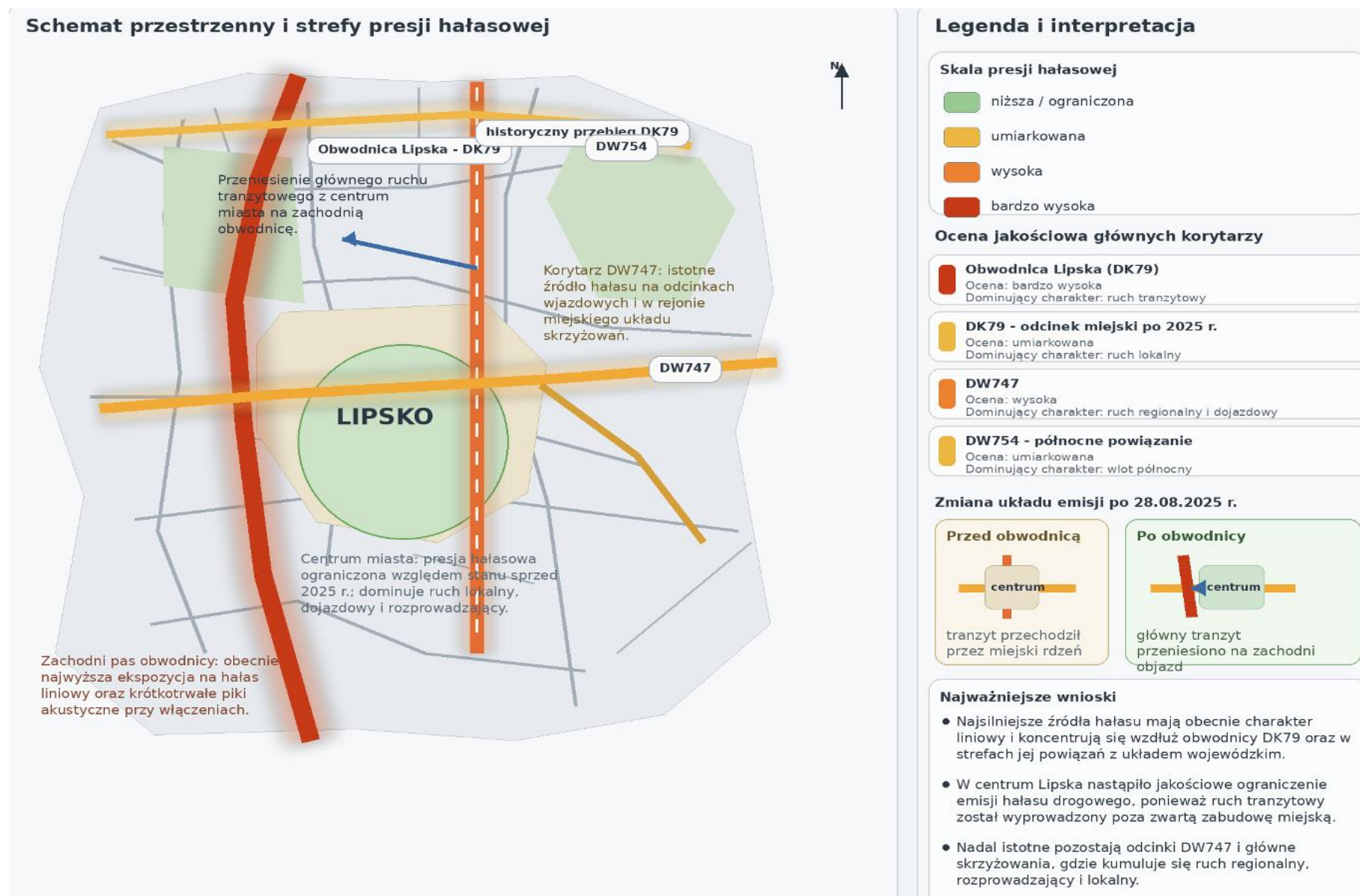
Na terenie Miasta i Gminy Lipsko dominującym źródłem hałasu środowiskowego pozostaje hałas komunikacyjny, związany przede wszystkim z ruchem drogowym. W aktualnym układzie transportowym gminy kluczowe znaczenie mają: droga krajowa nr 79, droga wojewódzka nr 747 oraz droga wojewódzka nr 754. Oznacza to, że podstawowy układ źródeł hałasu drogowego tworzą zarówno główna oś krajowa, jak i dwa istotne ciągi wojewódzkie powiązane funkcjonalnie z obszarem Lipska. W ujęciu przestrzennym najwyższa presja akustyczna koncentruje się w pasach przyległych do głównych tras drogowych, zwłaszcza w strefach wlotów do miasta, skrzyżowań oraz na odcinkach o zwiększonym natężeniu ruchu. W takich miejscach źródłem hałasu są nie tylko same pojazdy, lecz również zjawiska towarzyszące, takie jak hamowanie, przyspieszanie, ruch pojazdów ciężkich oraz okresowe spiętrzenia ruchu. Z tego względu do obszarów potencjalnie najbardziej narażonych akustycznie należy zaliczyć korytarz DK79, ciąg DW747, ciąg DW754 oraz bezpośrednie otoczenie ich powiązań z układem ulicznym miasta. Szczególnie istotna zmiana w rozkładzie źródeł hałasu nastąpiła po oddaniu do ruchu obwodnicy Lipska w ciągu DK79, która została otwarta 28 sierpnia 2025 r. Z informacji GDDKiA wynika, że nowa trasa ma ok. 6,4 km długości, przebiega po zachodniej stronie Lipska i została zaprojektowana tak, aby wyprowadzić ruch tranzytowy poza obszar zwartej zabudowy

miejskiej. Jej początek zlokalizowano około 350 m na północ od skrzyżowania z DW754, a koniec około 500 m od nowego przebiegu DW747. Z punktu widzenia oddziaływań akustycznych oznacza to wyraźne przesunięcie głównego korytarza emisji hałasu z centralnej części miasta na zachodni pas nowej trasy obwodowej. W konsekwencji należy przyjąć, że uruchomienie obwodnicy doprowadziło do ograniczenia hałasu w centrum Lipska, zwłaszcza w zakresie hałasu generowanego przez ruch tranzytowy, w tym przez pojazdy ciężarowe. Jednocześnie wzrosło znaczenie akustyczne terenów położonych w sąsiedztwie nowego przebiegu DK79 oraz w rejonie jego powiązań z DW747 i DW754, ponieważ właśnie tam koncentrują się dziś najważniejsze relacje ruchowe w obrębie zewnętrznego układu drogowego gminy. W aktualnym układzie przestrzennym można więc wyróżnić dwie zasadnicze strefy oddziaływań hałasowych. Pierwsza obejmuje obszary wzdłuż głównych tras zewnętrznych, a więc DK79, DW747 i DW754, wraz z odcinkami ich funkcjonalnych powiązań. Druga obejmuje układ ulic miejsko-lokalnych w obrębie Lipska, gdzie hałas ma obecnie większy związek z ruchem wewnętrznym, obsługą mieszkańców i dojazdami lokalnymi niż z ruchem dalekobieżnym. O ile przed oddaniem obwodnicy centrum miasta było jednym z głównych obszarów koncentracji hałasu drogowego, o tyle po 2025 r. jego ekspozycja na hałas tranzytowy należy oceniać jako mniejszą.

Wniosek syntetyczny:

Na terenie Miasta i Gminy Lipsko podstawowym źródłem hałasu jest hałas drogowy związany z przebiegiem DK79, DW747, DW754 oraz lokalnego układu komunikacyjnego. Po uruchomieniu obwodnicy Lipska w 2025 r. nastąpiło wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum miasta, co należy ocenić jako czynnik ograniczający emisję hałasu w śródmieściu i przenoszący główne oddziaływania akustyczne na **zachodni** korytarz obwodowy oraz na strefy węzłowe powiązane z drogami wojewódzkimi.

Rysunek 4. Schemat stref presji hałasowej

Źródło : opracowanie własne

Standardy dotyczące klimatu akustycznego określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 poz. 112). W rozporządzeniu zawarte są dopuszczalne poziomy hałasu dla poszczególnych rodzajów źródeł (dróg i linii kolejowych, linii elektroenergetycznych, startów, przelotów i lądowań statków powietrznych oraz pozostałych obiektów i grup źródeł hałasu), w odniesieniu do rodzaju terenów wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje.

Tabela 7. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	68	60	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami LAeq D i LAeq N, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
		Starty, lądowania i przeloty statków powietrznych		Linie elektroenergetyczne	
		LAeq D	LAeq N	LAeq D	LAeq N
		przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali, domów opieki społecznej c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży	55	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe c) Tereny mieszkaniowo-usługowe d) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	60	50	50	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Tabela 9. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami LDWN i LN, które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		LDWN przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	LN przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	LDWN przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	LN przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	64	59	50	40

	b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach				
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	68	59	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	70	65	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Tabela 10. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez straty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami LDWN i LN, które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długotrwały średni poziom dźwięku A w dB			
		Starty, lądowania i przeloty statków powietrznych		Linie elektroenergetyczne	
		LDWN	LN	LDWN	LN
		przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali, domów opieki społecznej c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży	55	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ¹⁾ c) Tereny mieszkaniowo-usługowe d) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	60	50	50	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Monitoring klimatu akustycznego realizowany jest zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., uwzględniającą wymogi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/49/WE. Celem podsystemu monitoringu klimatu akustycznego jest gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o stanie akustycznym środowiska. Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Działania te prowadzone są

zarówno dla terenów objętych obowiązkiem sporządzania map strategicznych, jak i terenów pozostałych, na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu lub innych metod oceny poziomu hałasu. Wyniki pomiarów hałasu w środowisku gromadzone są w systemie informatycznym Inspekcji Ochrony Środowiska, w bazie danych EHAŁAS. Dane obejmują 4 kategorie źródeł hałasu: droga, linie szynowe, lotnisko oraz instalacje i zakłady przemysłowe. Zgodnie z Oceną stanu akustycznego środowiska na terenie województwa mazowieckiego w latach 2018-2023, na terenie gminy Lipsko nie były prowadzone badania hałasu w środowisku.

6.3. Pola elektromagnetyczne

Pola elektromagnetyczne (PEM) to pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. W polskim systemie prawnym odrębnie regulowane są zagadnienia promieniowania jonizującego — objęte przede wszystkim ustawą z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe — oraz ochrony przed polami elektromagnetycznymi w środowisku, uregulowanej w dziale VI ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Niejonizujące pola elektromagnetyczne występują zarówno w środowisku naturalnym, jak i w związku z działalnością człowieka. Ich źródłami są m.in. zjawiska naturalne, a także instalacje i urządzenia elektroenergetyczne oraz radiokomunikacyjne. Na terenie gminy Lipsko do źródeł PEM należą w szczególności sieci i urządzenia elektroenergetyczne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Energia elektryczna na terenie gminy Lipsko dostarczana jest z krajowego systemu elektroenergetycznego za pośrednictwem Rejonowego Zakładu Energetycznego w Zwoleniu. W istniejącym systemie elektroenergetycznym na obszarze gminy występują m.in. linia wysokiego napięcia 400 kV relacji Kozienice–Ostrowiec, linie napowietrzne średniego napięcia 15 kV i stacje transformatorowe 15/0,4 kV oraz linie niskiego napięcia. Na terenie Lipska prowadzono pomiary pól elektromagnetycznych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W ocenie GIOŚ dla województwa mazowieckiego za 2022 r. wskazano punkt pomiarowy zlokalizowany w Lipsku przy ul. Kościelnej 4 (W_2022_E_9). Zmierzona tam wartość natężenia pola elektrycznego wyniosła 0,6 V/m, a więc pozostawała wyraźnie poniżej minimalnej wartości dopuszczalnej 28 V/m dla częstotliwości objętych monitoringiem, tj. 80 MHz–40 GHz. Od 20 lipca 2021 r. funkcjonuje ogólnodostępny i bezpłatny system SI2PEM, który umożliwia sprawdzenie poziomów pola elektromagnetycznego dla konkretnej lokalizacji na terenie kraju. System ten udostępnia dane pomiarowe, modele matematyczne oraz informacje o lokalizacji źródeł PEM. Z tego względu bardziej prawidłowe jest wskazywanie wyników dla określonych punktów pomiarowych niż przypisywanie jednej wartości całemu obszarowi gminy. Dostępne dane dla Lipska nie wskazują na przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych

6.4. Wody powierzchniowe i podziemne

W Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja 2022–2027, obowiązująca w 2026 r.) obszar Gminy Lipsko znajduje się w granicach 6 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP).

Tabela 11. Zestawienie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Miasta i Gminy Lipsko wraz z określeniem ich stanu, statusu, obowiązującymi dla nich celami środowiskowymi oraz ryzykiem ich nieosiągnięcia.

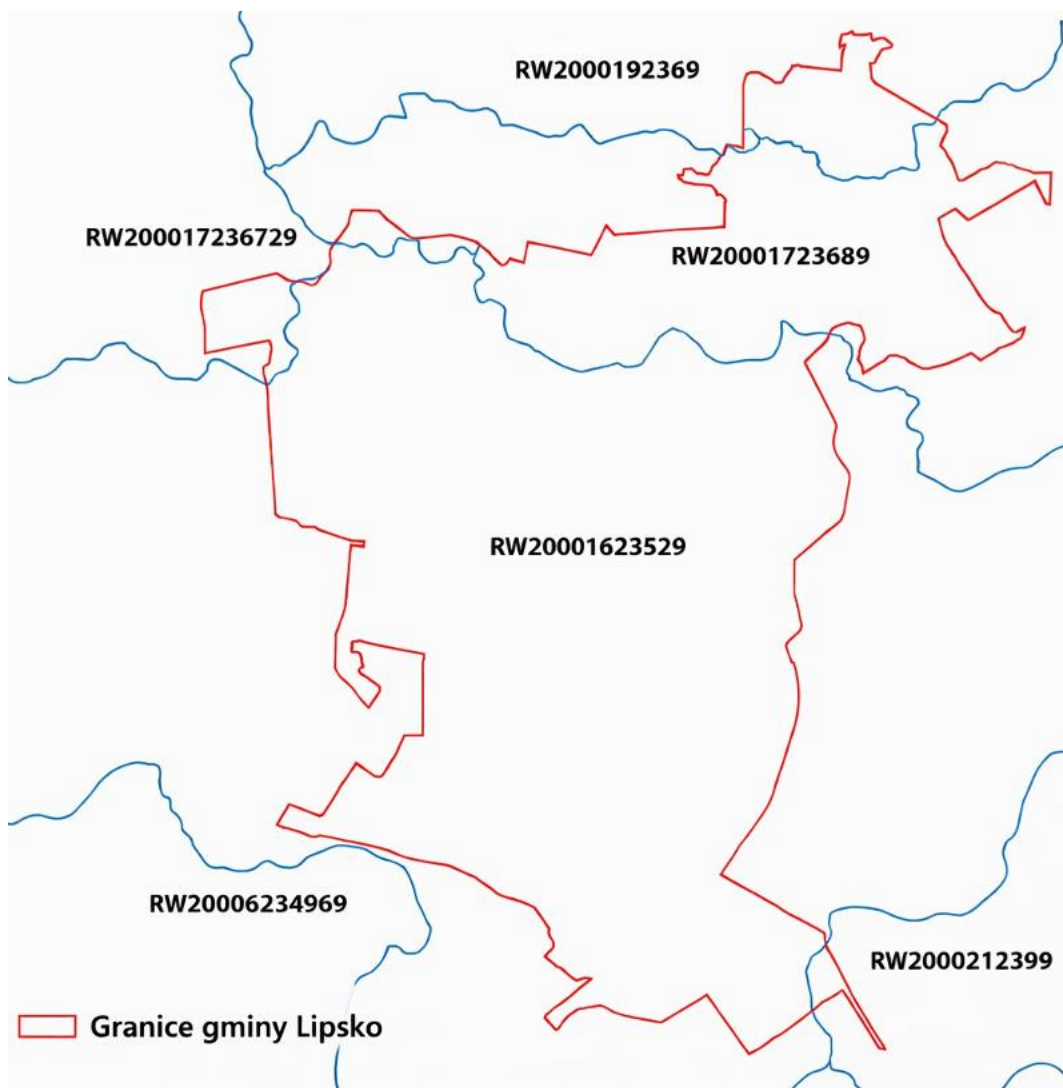
Kod JCWP (EU)	Nazwa	Status / typ	Ocena stanu (stan ekologiczny / chemiczny)	Cele środowiskowe	Ryzyko nieosiągnięcia celów
RW20001623529	Krępanka	Naturalna część wód rzecznych (dorzecze Wisły)	Stan ogólny zły (np. stan ekologiczny umiarkowany, stan chemiczny dobry)	Dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny do 2027 r. (cel)	Zagrożona — presje rolnicze mogą utrudnić osiągnięcie celu bez dodatkowych działań.

Kod JCWP (EU)	Nazwa	Status / typ	Ocena stanu (stan ekologiczny / chemiczny)	Cele środowiskowe	Ryzyko nieosiągnięcia celów
			(Informatyczny System Oslony Kraju)	RDW (Informatyczny System Oslony Kraju)	(Informatyczny System Oslony Kraju)
RW20001723689	Strużanka	Naturalna część wód potoku lub strumienia (Gov.pl)	Stan może być umiarkowany-dobry (na podstawie regionalnych prognoz i modeli monitoringu) (Gov.pl)	Dobry stan ekologiczny i chemiczny (RDW)	Zagrożona — typowe dla małych cieków nizinnych sprzyjające presje. (Gov.pl)
RW200017236729	Kosówka	Naturalna część wód potoku/strumienia (Gov.pl)	Stan dobry lub umiarkowany (różni się w zależności od odcinka) (Gov.pl)	Dobry stan ekologiczny i chemiczny (RDW)	Zagrożona — presje rolnicze/zmiany hydromorfologiczne (Gov.pl)
RW2000192369	Wiselka (dopływ Wisły)	Naturalna część wód rzecznych	Brak oficjalnego publicznego dokumentu z oceną — podobne cieki cechują stan umiarkowany lub poniżej dobrego (trendy monitoringu) (Gov.pl)	Dobry stan ekologiczny i chemiczny (RDW)	Zagrożona — presje rolnicze i chemiczne ryzykują cele RDW (Gov.pl)
RW2000212399	Wisła od Kamiennej do Wieprza	Naturalna część wód wielkiej rzeki niz.	Stan umiarkowany (RDW klasyfikacje dla dużych odcinków Wisły zwykle wskazują umiarkowany stan) (Gov.pl)	Dobry stan ekologiczny i chemiczny (RDW)	Zagrożona — uwarunkowania antropogeniczne i hydromorfologiczne (Gov.pl)
RW20006234969	Wolanka	Naturalna część wód potoku/strumienia	Brak publicznych tabel oceny; tendencje wskazują dobry lub umiarkowany stan	Dobry stan ekologiczny i chemiczny (RDW)	Niżej od pozostałych JCWP, ale nadal potencjalnie zagrożona presją rolniczą

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w Informatycznym Systemie Oslony Kraju

Najważniejsze znaczenie praktyczne dla planowania przestrzennego mają Krępanka i Strużanka, ponieważ są to cieki przepływające przez teren gminy. Ilżanka pełni funkcję uzupełniającą, ważną z punktu widzenia powiązań zewnętrznych i oceny spójności układu wodnego w skali ponadlokalnej (jakość jednolitych części wód powierzchniowych szczegółowo przedstawiono w podrozdziale 9.5. - str. 73).

Rysunek 5. Obszar gminy oznaczony kolorem czerwonym, na tle jednolitych części wód powierzchniowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wód Polskich (2025)

Monitoring wód powierzchniowych

Do 2018 r. WIOŚ w Warszawie realizował Państwowy Monitoring Środowiska (PMŚ) w zakresie wód powierzchniowych, w tym monitoring rzek województwa mazowieckiego. Badania wykonywano w sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk) rozmieszczonych na rzekach i ich dopływach. Badania obejmowały m.in.: wskaźniki fizykochemiczne, elementy biologiczne, substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.

Monitoring prowadzono w cyklach wieloletnich i publikowano w raportach, np.:

- 1) 2002 r. – monitoring rzek w woj. mazowieckim (sieć regionalna i krajowa)
- 2) 2003 r. – monitoring w 119 punktach pomiarowych w regionie
- 3) 2004 r. – monitoring w 126 punktach pomiarowo-kontrolnych
- 4) 2005–2010 r. – kolejne raporty WIOŚ dotyczące jakości wód rzek
- 5) 2011–2016 r. – monitoring diagnostyczny i operacyjny w wielu punktach województwa

W tych programach znajdowały się także rzeki z powiatu lipskiego (np. Krępanka, Iłzanka i ich dopływy), dla których wykonywano ocenę stanu ekologicznego i chemicznego.

Monitoring po reformie Inspekcji Ochrony Środowiska

Od 1 stycznia 2019 r. zadania związane z Państwowym Monitoringiem Środowiska, w tym oceną jakości wód powierzchniowych, zostały przeniesione z WIOŚ do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ). Oznacza to, że:

- 1) do 2018 r. badania prowadził WIOŚ w Warszawie,
- 2) od 2019 r. monitoring prowadzi GIOŚ (Centralne Laboratorium Badawcze), często przy współpracy z WIOŚ.

Wnioski dla gminy Lipsko: oceny jakości wód powierzchniowych na terenie gminy Lipsko były prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie co najmniej od początku lat 2000 (np. 2002–2016), a od 2019 r. zadania te realizuje Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Na rzece Krępanka funkcjonowało kilka punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk) w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzonego przez WIOŚ w Warszawie (delegatura Radom). Najlepiej udokumentowane są punkty wykorzystywane w latach 2000–2016 oraz w programie monitoringu 2016–2020.

Punkty pomiarowo-kontrolne (ppk) na rzece Krępanka:

Krępanka – Lipsko-Nowe Pole

- 1) lokalizacja: poniżej zrzutów ścieków w Lipsku
- 2) powiat: lipski
- 3) typ: monitoring jakości wód rzek
- 4) punkt wykorzystywany w raportach WIOŚ dotyczących jakości wód rzek woj. mazowieckiego.

Krępanka – Babilon (pow. miasta)

- 1) lokalizacja: okolice Pionek (powiat radomski)
- 2) kilometr rzeki: ok. 13,0 km
- 3) typ: punkt oceny jakości wód w górnym biegu rzeki.

Krępanka – Solec (ujście do Wisły)

- 1) nazwa punktu: Krępanka – Solec, ujście do Wisły
- 2) kod punktu: PL01S0701_1065
- 3) JCWP: Krępanka (PLRW20001623529)
- 4) współrzędne: ok. 51.130000 N / 21.755000 E
- 5) powiat: lipski, gmina Solec nad Wisłą.

Punkty te były wykorzystywane w ramach różnych typów monitoringu PMŚ:

- 1) monitoring diagnostyczny,
- 2) monitoring operacyjny,
- 3) monitoring wód wrażliwych na eutrofizację lub zanieczyszczenia rolnicze.

Badania obejmowały m.in.:

- 1) wskaźniki fizykochemiczne (BZT5, azot, fosfor, tlen),
- 2) wskaźniki bakteriologiczne,
- 3) elementy biologiczne wykorzystywane do oceny stanu ekologicznego wód.

Nie ma publicznie dostępnych zestawień klasy czystości dokładnie dla punktu „Krępianka – Lipsko-Nowe Pole” w latach 2020–2025. Po reformie monitoringu (od 2019 r.) GIOŚ publikuje wyniki głównie w skali JCWP, a nie zawsze dla poszczególnych punktów pomiarowo-kontrolnych. Dlatego dane są agregowane dla JCWP Krępianka (kod: RW20001623529), która obejmuje także odcinek w Lipsku. Na podstawie dostępnych ocen JCWP i raportów monitoringu można jednak odtworzyć klasyfikację stanu wód dla tego odcinka rzeki w ostatnich latach.

Tabela 12. Klasyfikacja jakości wód – Krępianka (JCWP RW20001623529)

Rok / okres oceny	Stan ekologiczny	Stan chemiczny	Stan ogólny
ok. 2016–2019	umiarkowany	dobry	zły
2020	umiarkowany	dobry	zły
2021	umiarkowany	dobry	zły
2022	umiarkowany	dobry	zły
2023	umiarkowany	dobry	zły
2024–2025*	brak nowej klasyfikacji – obowiązuje ostatnia ocena JCWP	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Ocena stanu wód publikowana jest zwykle w kilkuletnich cyklach monitoringowych, dlatego dla wielu rzek w Polsce w latach 2024–2025 nadal obowiązuje klasyfikacja z poprzedniego cyklu.

Interpretacja wskaźników zanieczyszczeń wymienionych w karcie charakterystyki dla rzeki Krępianki

Wskaźniki jakości odnoszące się do Krępianki należy interpretować łącznie, ponieważ pokazują równoczesne oddziaływanie presji biogennej, chemicznej i biologicznej. Oznacza to, że zły stan tej części wód nie wynika z jednego incydentalnego źródła, lecz z nakładania się oddziaływań rolniczych, komunalnych i komunikacyjnych.

Tabela 13. Wskaźniki jakości dla Krępianki

Wskaźnik	Interpretacja	Znaczenie dla stanu wód
Azot azotanowy	Wskazuje na presję nawożenia rolniczego i dopływ związków azotu ze spływu obszarowego lub ścieków bytowych.	Podwyższone stężenia sprzyjają eutrofizacji i pogorszeniu warunków życia organizmów wodnych.
Fosforany / fosfor ogólny	Typowy marker presji komunalnej i rolniczej; świadczy o dopływie biogenów.	Przyspiesza zakwity, zmniejsza przejrzystość wody i pogarsza stan biologiczny cieków.
Benzo(a)piren	Związek z grupy WWA, zwykle związany ze spalaniem paliw oraz spływem z dróg i terenów zurbanizowanych.	Potwierdza chemiczny komponent presji antropogenicznej.
Rtęć i jej związki w biocie	Substancja szczególnie niebezpieczna, kumulująca się w organizmach.	Wskazuje na trwały i długofalowy charakter presji chemicznej.
Difenyloetery bromowane w biocie	Trwałe zanieczyszczenia organiczne związane z działalnością człowieka.	Pokazują, że zły stan chemiczny nie wynika wyłącznie z lokalnego rolnictwa.
Fitobentos / makrofity / makrobezkręgowce	Wskaźniki biologiczne reagujące na długoterminową jakość środowiska wodnego.	Stan poniżej dobrego oznacza utrwalone zaburzenia funkcjonowania ekosystemu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Działania naprawcze zaplanowane dla Krępanki do 2027 roku w ramach II aPGW 2022-2027

W odniesieniu do Krępanki dokumenty gospodarki wodnej i materiały gminne wskazują przede wszystkim na presję rolniczą oraz potrzebę ograniczenia jej skutków. Z planistycznego punktu widzenia działania te muszą zostać przełożone na ustalenia przestrzenne i infrastrukturalne, a nie pozostawione wyłącznie w sferze dokumentów sektorowych.

Tabela 14. Działania naprawcze ich zakres i oczekiwany efekt

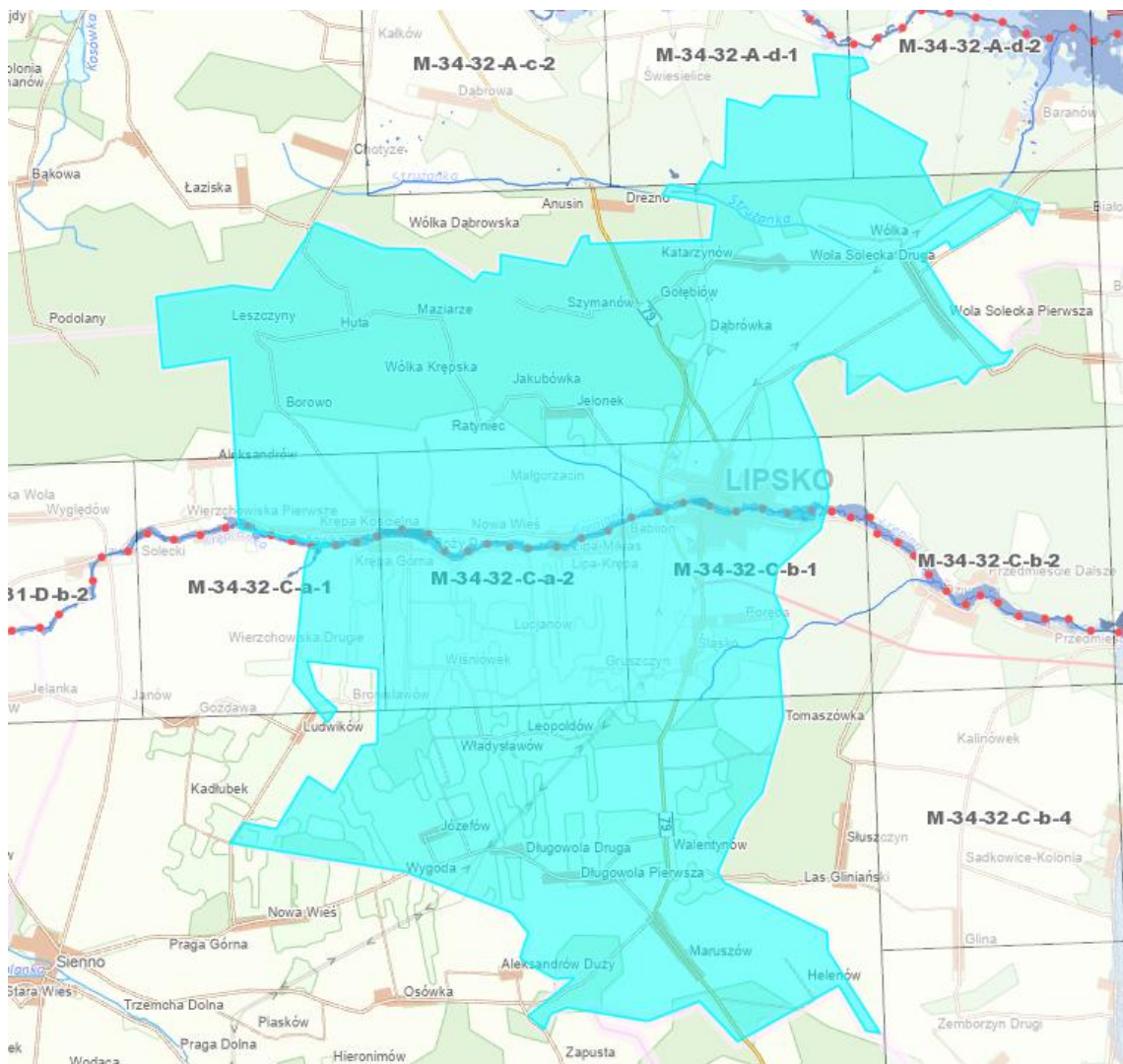
Działanie naprawcze	Zakres	Efekt oczekiwany
Ograniczenie presji rolniczej w zlewni	Wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej, racjonalizacja nawożenia, ograniczanie spływu biogenów z pól i sadów, pasy buforowe przy ciekach.	Redukcja ładunku azotu i fosforu dopływającego do Krępanki.
Rozwój i uszczelnianie gospodarki ściekowej	Rozbudowa kanalizacji, eliminowanie nieszczelnych zbiorników bezodpływowych oraz weryfikacja nielegalnych zrzutów.	Zmniejszenie dopływu zanieczyszczeń komunalnych.
Zachowanie i odtworzenie roślinności filtracyjnej	Utrzymanie roślinności przybrzeżnej i stref buforowych oraz ochrona mokradel i zadrzewień w dnie doliny.	Lepsza retencja, filtracja zanieczyszczeń i stabilizacja brzegów.
Działania hydromorfologiczne	Ograniczanie skutków prostowania koryta, utrzymywanie drożności ekologicznej, poprawa warunków siedliskowych.	Poprawa elementów biologicznych i ciągłości ekologicznej.
Monitoring i weryfikacja efektów	Stałe śledzenie zmian wskaźników chemicznych i biologicznych w cyklu 2022-2027.	Możliwość korekty działań i oceny ich skuteczności przed kolejnym cyklem planistycznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i MiG Lipsko

Zagrożenia powodziowe

Na terenie gminy Lipsko występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt. 34) lit a) oraz lit b) Prawa wodnego, tj. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$) oraz wysokie i wynosi raz na 10 lat ($p=10\%$).

Rysunek 6. Obszar Miasta i Gminy Lipsko na tle skorowidzów map zagrożenia i ryzyka powodziowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ISOK (2025)

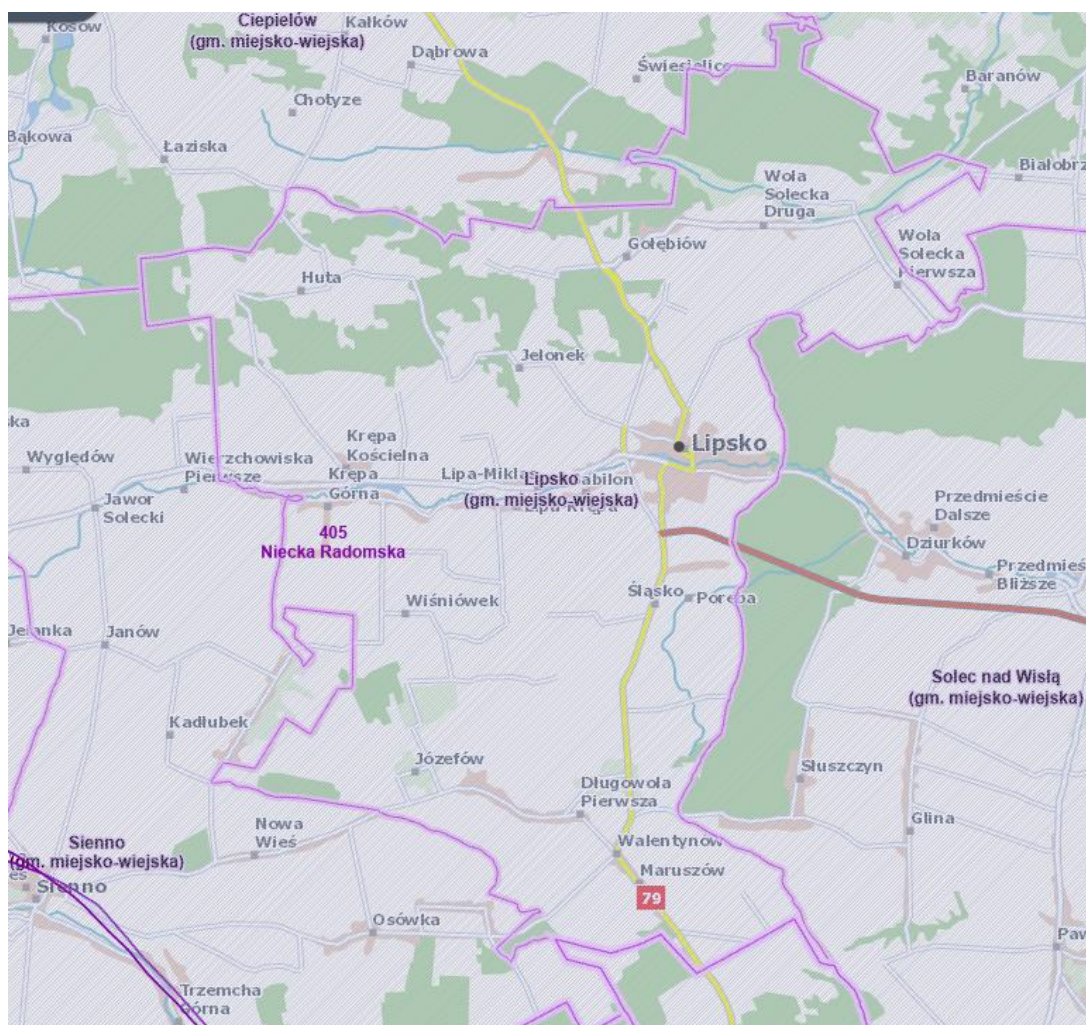
Wody podziemne

Główne zbiorniki wód podziemnych

Obszar gminy w całości leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 405.– Niecka Radomska (Cr3). Poziom górnokredowy występuje w utworach obejmujących wszystkie piętra kredy górnej wykształcone głównie w postaci margli, wapieni, opok i gez. Lokalnie utwory górnokredowe pozostają w bezpośrednim kontakcie z osadami czwartorzędowymi, neogeńsko-paleogeńskimi, dolnokredowymi lub jurajskimi, tworząc wspólny poziom wodonośny. Głębokość strefy aktywnej wymiany wód w miękkich, ilastych marglach sięga 100 m, w marglach średnio twardych wynosi 120–150 m, a w marglach twardych i opokach może przekraczać 150 m. Zasilanie kredowego zbiornika wód podziemnych odbywa się na całej jego powierzchni, bądź to przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych na wychodniach utworów kredowych na powierzchni terenu, bądź drogą przesączania przez półprzepuszczalny nadkład. Główne obszary alimentacyjne są zlokalizowane zwłaszcza na wododziałach, gdzie spadki zwierciadła wody są najmniejsze. Stąd przepływ odbywa się ku lokalnym strefom drenażu. Lokalnie w południowo-zachodniej i południowej części GZWP nr 405 ma miejsce lateralne zasilanie przez utwory jurajskie. W strefie tej obszar zasilania niecki radomskiej wychodzi więc poza zasięg zbiornika. Zwierciadło wody głównego użytkowego poziomu wodonośnego ma w południowej części niecki radomskiej na ogół charakter swobodny. W części północnej, gdzie wodonośne utwory kredy górnej

przykrywa płaszczyzn osadów młodszych, zwierciadło wody tego poziomu jest w regulu napięte. W układzie hydrodynamicznym kredowego poziomu wodonośnego rysują się również strefy drenażu sztucznego. Są to leje depresyjne ujęć w rejonie Radomia, a poza granicami GZWP nr 405 rejon nieczynnej kopalni Wierzbica oraz leje depresyjne ujęć komunalnych: Trębowiec i Kąty Denkowskie, zaopatrujące w wodę miasta Starachowice i Ostrowiec Świętokrzyski. Stopień wykorzystania zasobów dyspozycyjnych GZWP nr 405 jest obecnie bardzo niski. Wyjątek stanowi aglomeracja Radomia, gdzie zdepresjonowanie poziomu użytkowego lokalnie (ujęcie Malczew) osiągnęło stan, określany jako zczepianie zasobów dyspozycyjnych Ia. W dłuższej perspektywie czasowej najkorzystniejsza wydaje się strategia rozśrodkowania głównych centrów poboru (ujęć) wód podziemnych dla aglomeracji – mieści się w niej uruchomienie nowego ujęcia Garno, zlokalizowanego na południowy zachód od Radomia. Jakość wód kredowego (zbiornikowego) poziomu wodonośnego mieści się w klasach I–III, co oznacza dobry stan chemiczny. Parametry jakości wód podziemnych są kształtowane przez naturalne procesy zachodzące w warstwie wodonośnej lub zaznacza się słaby wpływ działalności człowieka. W południowej i wschodniej części Niecki Radomskiej (bez izolacji) dominuje II klasa jakości (lokalnie klasa I). Ten teren jest bardzo narażony na antropopresję i o zaliczeniu wód do II klasy decydują głównie podwyższone stężenia związków azotu. W rejonie tym występują sporadycznie punktowe przekroczenia związków azotu charakterystyczne nawet dla klasy III. W północnej części niecki (z izolacją) również dominuje klasa II, jednak są tu także obszary wód o III klasie jakości (decyduje o tym głównie bardzo wysokie stężenia żelaza). Ostatecznie tylko 2% powierzchni GZWP nr 405 to obszar o klasie III. W obrębie zbiornika nie wyznaczono obszarów ze słabym stanem chemicznym tj. klas IV–V.

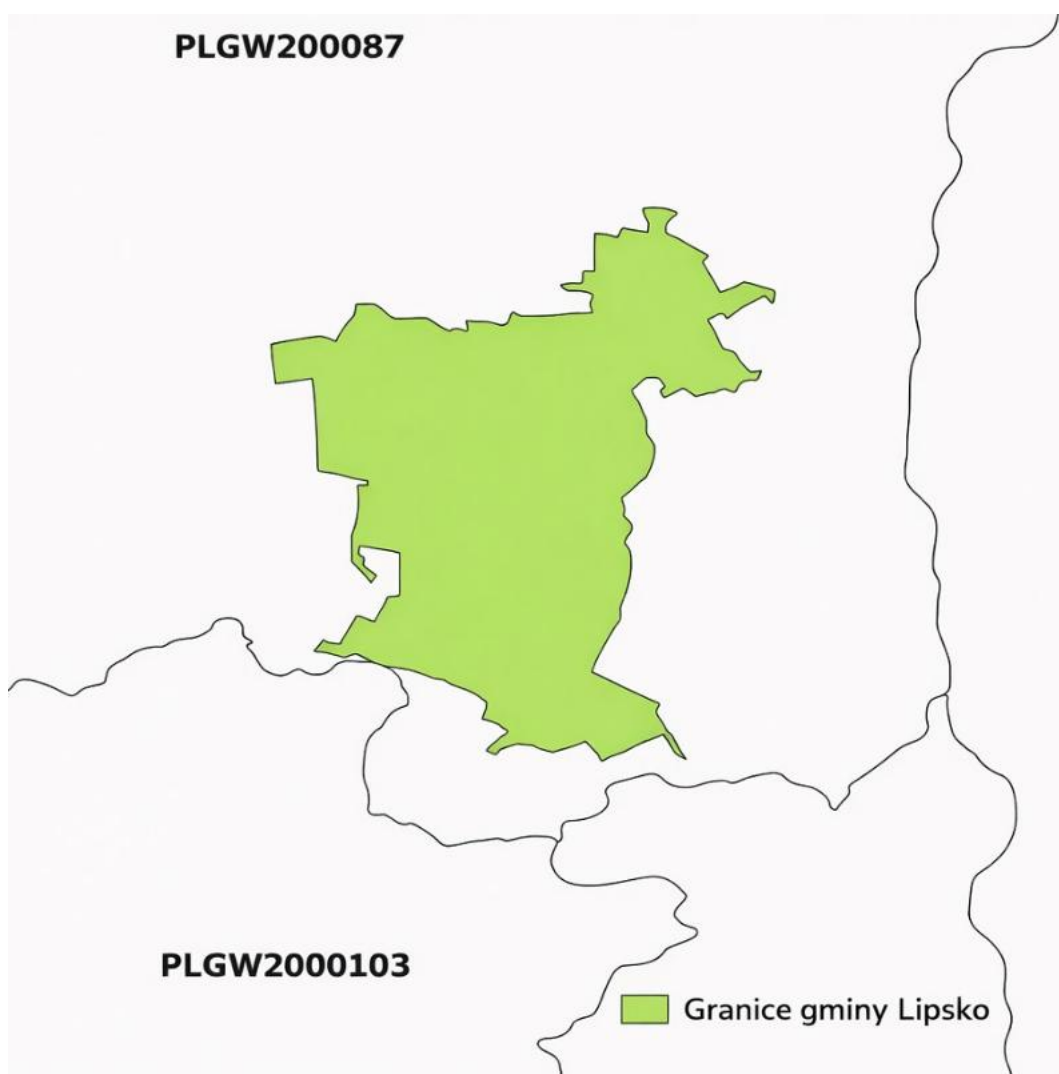
Rysunek 7. Obszar Miasta i Gminy Lipsko położony w zasięgu GZWP nr 405

Źródło: <https://geologia.pgi.gov.pl/mapy/?page=Wody-podziemne>

Ze względu na znaczną powierzchnię obszaru ochronnego nie wydaje się możliwe wprowadzenie rygorystycznego zakazu lokalizowania przedsięwzięć oraz inwestycji mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Priorytetem długofalowego programu ochrony zbiornika powinno być opracowanie i wdrażanie harmonogramu budowy sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków obsługujących obszary zwartej zabudowy. Cały obszar gminy to Obszar Wysokiej Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Niecka Radomska” OWO. Przy południowej granicy gminy w Aleksandrowie (gmina Siemno) znajduje się punkt badawczy sieci krajowej monitoringu wód podziemnych - jest nim ujęcie wody z poziomu kredowego (wody gruntowe, warstwa porowoszczelinowa, głębokość stropu warstwy wodonośnej 14 m). Według regionalizacji opartej na strukturach jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), integrującej zagadnienia gospodarowania wodami podziemnymi i warunków hydrogeologicznych jako podstawowych elementów wdrażania i realizacji Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW), wprowadzanej w ramach polityki środowiskowej Unii Europejskiej, rejon gminy położony jest w obrębie JCWPd 87 (identyfikator UE: PLGW200087) oraz w niewielkim fragmencie w obrębie JCWPd 103 (identyfikator UE: PLGW2000103).

Rysunek 8. JCWPd na terenie Gminy Lipsko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://geologia.pgi.gov.pl/mapy/?page=Wody-podziemne>

Jednolite części wód podziemnych

JCWPd nr 87 - zasilanie odbywa się przez infiltrację opadów atmosferycznych. Na północnej granicy JCWPd na odcinku biegnącym wzdłuż północnej granicy subregionu hydrogeologicznego Środkowej Wisły-wyżyny mają miejsce dopływy i odpływy boczne. Pozostałe granice są hydrodynamiczne i biegną po działach wód podziemnych, które z pewnym przybliżeniem pokrywają się z działami wód powierzchniowych, a wschodnią granicę stanowi rzeka Wisła. Naturalnymi strefami drenażu wewnątrz JCWPd są rzeki i cieki powierzchniowe z tym, że dla głębiej położonych warstw wodonośnych są nimi rzek Mleczna z Pacynką (dopływ Radomki), Plewka, Zwolenia, Iłżanka i Krępanka przepływająca przez gminę Lipsko, a dla najbardziej wschodniej części terenu Wisła. Funkcję drenażu pełnią także liczne ujęcia wód podziemnych (studnie wiercone i kopane). Kierunki krążenia wód podziemnych są często bardzo skomplikowane ze względu na zróżnicowaną przepuszczalność warstw wodonośnych i występowanie pomiędzy nimi utworów półprzepuszczalnych. Generalnie jednak wody wszystkich pięter/poziomów wodonośnych odpływają do naturalnych stref drenażu. Oddziaływanie ujęć zaburzało ten kierunek tylko lokalnie w rejonie ujęć miasta Radomia i położonych tuż za północną granicą terenu grani ujęcia dla Zakładów Tworzyw Sztucznych „Pronit” w Pionkach. Obecnie pobór wody uległ znacznemu zmniejszeniu co spowodowało wyraźne ograniczenie obszarów ich oddziaływania. Wszystkie ww. zagrożenia antropopresyjne znajdują się poza granicami gminy Lipsko. Zgodnie z oceną stanu jednolitych części wód podziemnych opublikowaną na podstawie badań z 2022 r., **JCWPd nr 87 (PLGW200087)** – obejmująca teren, na którym leży gmina Lipsko – została sklasyfikowana jako w **dobrym stanie jakościowym i nie jest zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego**.

JCWPd nr 103 - zasilanie odbywa się przez infiltrację opadów atmosferycznych. Na północno-wschodniej i południowo-zachodniej granicy JCWPd biegnących wzdłuż granic stratygraficznych występowania poziomu górnojurajskiego mają miejsce dopływy i odpływy boczne do sąsiednich JCWPd. Granice północno zachodnia i południowowschodnia są natomiast hydrodynamiczne i stanowią je działy wód podziemnych, pokrywające się z pewnym przybliżeniem z działami wód powierzchniowych. Naturalnym i strefami drenażu wewnątrz JCWPd są rzeki Kamienna i jej dopływ Wolanka. Funkcję drenażu pełnią także liczne ujęcia wód podziemnych (studnie wiercone i kopane). Kierunki krążenia wód podziemnych są często bardzo skomplikowane ze względu na zróżnicowaną przepuszczalność warstw wodonośnych i występowanie pomiędzy nimi utworów półprzepuszczalnych. Generalnie jednak wody wszystkich pięter/poziomów wodonośnych odpływają do wyżej wymienionych naturalnych stref drenażu. Oddziaływanie ujęć zaburza nieznacznie te kierunki tylko lokalnie w rejonie ujęć ujęcia komunalnego dla Ostrowca Świętokrzyskiego w Kątach Demkowskich i odwadnianej kopalni wapieni i margli Cementowni „Ożarów”, gdzie w rejonie wyrobiska doszło do obniżenia zwierciadła wód gruntowych pomimo, że eksploatacja kopaliny jest jeszcze prowadzona powyżej zwierciadła wód podziemnych i odprowadza się tylko wody opadowe. Jednocześnie ww. zagrożenia antropopresyjne znajdują się poza granicami gminy Lipsko. Zgodnie z oceną stanu jednolitych części wód podziemnych za rok 2022, przeprowadzoną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i Państwowy Instytut Geologiczny – PIB, **JCWPd nr 103 osiągnęła dobry stan wód podziemnych**, zarówno pod względem chemicznym, jak i ilościowym, co oznacza spełnienie kryteriów Ramowej Dyrektywy Wodnej dotyczących jakości tych wód (Raport o stanie JCWPd – stan na 2022 rok).

Tabela 15. Wykaz JCWPd na terenie Gminy Lipsko

JCWPd	Zakres występowania	Stan	Znaczenie dla gminy
PLGW200087	południowa i środkowa część gminy	dobry stan ilościowy i chemiczny	podstawowa JCWPd gminy
styk z JCWPd 103	obrzeża układu hydrogeologicznego	powiązania graniczne	istotne w analizie otoczenia i przepływów regionalnych

Źródło: Geoportal PSH / ePSH prowadzony przez PIG-PIB

Ze względu na znaczną powierzchnię obszaru ochronnego nie wydaje się możliwe wprowadzenie rygorystycznego zakazu lokalizowania przedsięwzięć oraz inwestycji mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Priorytetem długofalowego programu ochrony zbiornika powinno być opracowanie i wdrażanie harmonogramu

budowy sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków obsługujących obszary zwartej zabudowy. Cały obszar gminy to Obszar Wysokiej Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Niecka Radomska” OWO. Przy południowej granicy gminy w Aleksandrowie (gmina Siennio) znajduje się punkt badawczy sieci krajowej monitoringu wód podziemnych - jest nim ujęcie wody z poziomu kredowego (wody gruntowe, warstwa porowoszczelinowa, głębokość stropu warstwy wodonośnej 14 m). Najważniejszym źródłem zaopatrzenia w wodę jest czwartorzędowe piętro wodonośne. Tworzą je poziomy podglinowe, międzyglinowe i poziomy dolin rzecznych. Poziomy te występują na całym terenie gminy lecz nie tworzą ciągłej warstwy wodonośnej oraz nie jest izolowany od powierzchni terenu, w związku z tym narażony jest na zanieczyszczenia. Lokalnie poziom ten znajduje się w łączności hydraulicznej z niżej występującym poziomem kredowym. Zwierciadło wody jest przeważnie swobodne i występuje na głębokości kilku metrów. Stanowi on lokalne źródło zaopatrzenia jedynie w indywidualnych gospodarstwach.

Jakość wód podziemnych

Zgodnie z badaniami i oceną Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska za 2022 r., zarówno JCWPd nr 87 (PLGW200087), jak i JCWPd nr 103 (PLGW2000103) zostały zaklasyfikowane jako niezagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego na lata 2022–2027. W obu jednolitych częściach wód podziemnych stwierdzono dobry stan chemiczny oraz dobry stan ilościowy, a w konsekwencji również dobry ogólny stan wód podziemnych. Oznacza to, że na poziomie oceny JCWPd nie stwierdzono zanieczyszczenia uzasadniającego zakwalifikowanie tych wód do stanu poniżej dobrego. Warto jedynie zaznaczyć, że JCWPd nr 103 wskazano w raporcie jako obszar wymagający dalszych obserwacji i analiz w związku ze zmianami położenia zwierciadła wód podziemnych, jednak bez podstaw do oceny stanu jako słabego. Jakość wód podziemnych na terenie gminy Lipsko może być zagrożona przez następujące czynniki:

- Rolnictwo: intensywne stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin może prowadzić do przenikania azotanów i pestycydów do wód podziemnych;
- Gospodarka komunalna: niewłaściwe zarządzanie ściekami, zwłaszcza w miejscach bez dostępu do sieci kanalizacyjnej, może prowadzić do zanieczyszczenia wód podziemnych substancjami organicznymi i mikroorganizmami chorobotwórczymi;
- Składowiska odpadów: nielegalne lub niewłaściwie zarządzane składowiska mogą prowadzić do przenikania szkodliwych substancji do wód podziemnych;
- Transport i infrastruktura drogowa: nycieki paliw i olejów z pojazdów oraz stosowanie soli drogowej w okresie zimowym mogą negatywnie wpływać na jakość wód podziemnych;

Jakość wód powierzchniowych

Jakość wód powierzchniowych na terenie gminy Lipsko jest w dużej mierze uzależniona od lokalnych warunków środowiskowych oraz działalności człowieka. Na tych terenach, charakteryzujących się dominacją rolnictwa, wody powierzchniowe są szczególnie narażone na zanieczyszczenia związane z intensywnym użytkowaniem gruntów. Spływy powierzchniowe, zwłaszcza po intensywnych opadach deszczu, mogą przenosić substancje chemiczne, takie jak nawozy i pestycydy, do rzek, rowów melioracyjnych, czy innych zbiorników wodnych. To zjawisko przyczynia się do nadmiernego wzbogacenia wód w składniki odżywcze, co może prowadzić do eutrofizacji, skutkującej zakwitami glonów i spadkiem jakości wody. Gospodarka komunalna także odgrywa istotną rolę w jakości wód powierzchniowych. Na obszarach, gdzie infrastruktura kanalizacyjna jest niedostateczna, ścieki bytowe mogą niekontrolowanie przedostawać się do cieków wodnych, wnosząc do nich substancje organiczne, bakterie i inne zanieczyszczenia. Dodatkowo, niewłaściwe zarządzanie odpadami lub nielegalne składowanie śmieci może skutkować przedostawaniem się szkodliwych substancji do wód powierzchniowych, szczególnie w miejscach, gdzie woda jest bezpośrednio narażona na kontakt z terenem składowiska. Znaczenie ma także transport i infrastruktura drogowa, szczególnie wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych. Wycieki paliwa, olejów czy stosowanie soli do odśnieżania dróg mogą powodować wprowadzenie do wód metali ciężkich oraz substancji chemicznych szkodliwych dla organizmów wodnych i całego ekosystemu. Program monitoringu wód powierzchniowych przygotowuje się na okres 6 lat. Obecnie obowiązuje cykl monitoringu na lata 2022-2027. Opracowany program ma charakter wstępny i będzie podlegał corocznej aktualizacji. Klasyfikację wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód

powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za lata 2022-2023 zlokalizowanych na terenie gminy Lipsko przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 16. Klasyfikacja wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za lata 2022-2023 zlokalizowanych na terenie gminy Lipsko

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Ocena stanu (stan ekologiczny / chemiczny)	Cel środowiskowy (RDW)	Status ryzyka nieosiągnięcia celu
RW20001623529	Krępanka	Stan ogólny: ZŁY / Umiarkowany – elementy biologiczne (np. IO, MMI) obniżają ocenę; stan chemiczny dobry. (Informatyczny System Oslony Kraju)	Dobry stan ekologiczny i chemiczny do 2027. (Informatyczny System Oslony Kraju)	Zagrożony – presja rolnicza wpływa na nieosiągnięcie celu. (Informatyczny System Oslony Kraju)
RW20001723689	Strużanka	Na podstawie danych lokalnych trendów i GIOŚ stan wód zbliżony do DOBREGO w elementach biologicznych i fizykochemicznych (brak poważnych przekroczeń w monitoringu).	Dobry stan ekologiczny i chemiczny do 2027. (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska)	Potencjalnie zagrożony przy kontynuacji presji rolniczej i eutrofizacji.
RW200017236729	Kosówka	Brak oddzielnej publicznej klasyfikacji; na podstawie charakterystyk PBS trend jakości zwykle DOBRY / Umiarkowany.	Dobry stan ekologiczny i chemiczny do 2027. (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska)	Zagrożony – czynniki hydromorfologiczne i rolnicze.
RW2000192369	Wisłka (dopływ Wisły)	Dane publiczne szczegółowe nieindeksowane; jak dla małych dopływów nizinnych – zwykle UMIARKOWANY.	Dobry stan ekologiczny i chemiczny do 2027. (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska)	Zagrożony – presje antropogeniczne.
RW2000212399	Wisła od Kamiennej do Wieprza	Dla dużych odcinków Wisły klasyfikacje często wskazują UMIARKOWANY stan ekologiczny i chemiczny w monitoringu PMS.	Dobry stan ekologiczny i chemiczny do 2027. (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska)	Zagrożony – uwarunkowania hydromorfologiczne i antropogeniczne.
RW20006234969	Wolanka	Brak osobnej publicznej klasyfikacji, typowo DOBRY / umiarkowany stan wód w elementach biologicznych i fizykochemicznych w analogicznych małych ciekach.	Dobry stan ekologiczny i chemiczny do 2027. (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska)	Potencjalnie zagrożony przy lokalnych presjach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Poniżej w układzie zgodnym z zestawieniem GIOŚ dla lat 2022–2023 przedstawiono klasyfikację JCWP na terenie gminy Lipsko (powiat lipski) w oparciu o elementy biologiczne, hydromorfologiczne, fizykochemiczne oraz wskaźniki stanu chemicznego. Tabelę oparto na oficjalnym monitoringu GIOŚ oraz dokumentach samorządowych, które wprost odwołują się do publikacji GIOŚ: oceny za 2016–2021 oraz rocznych klasyfikacji wskaźników za 2022 i 2023. W latach 2022–2023 część JCWP w powiecie lipskim występuje już pod nowymi kodami IIaPGW 2022–2027, a część została scalona (przy starych kodach podano odpowiedniki używane w nowszych dokumentach).

Tabela 17. Klasyfikacja JCWP na terenie gminy Lipsko (powiat lipski) w latach 2022-2023 - Elementy biologiczne, hydromorfologiczne, fizykochemiczne oraz wskaźniki stanu chemicznego

Kod wskazany	Nazwa JCWP	Odpowiednik 2022-2023	Biologiczne	Hydro-morfologiczne	Fizykochemiczne 3.1-3.5	Fizykochemiczne 3.6	Wskaźniki stanu chemicznego	Źródło / uwaga
RW20001623529	Krępanka	RW20000923529	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	poniżej dobrego (ocena do 2022 r.)	Mapowanie starego i nowego kodu oraz ocena do 2022 r. w tabeli powiatowej.
RW20001723689	Strużanka	RW20001023689	2 (2023)	-	>2 (2023)	-	dobry (ocena do 2022 r.)	Roczne klasy elementów z tabeli 2022-2023; w ocenie do 2022 r. brak możliwości oceny stanu ekologicznego z powodu braku badań biologicznych.
RW200017236729	Kosówka	RW200010236729	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	dobry (ocena do 2022 r.)	Tabela powiatowa wiąże stary kod z nowym RW200010236729; dla tej JCWP wskazano dobry stan chemiczny do 2022 r. i dobry stan ogólny do 2022 r.
RW2000192369	Iłzanka (stary kod; w IIaPGW: Iłzanka od Małyszynia do ujścia)	RW2000112369	3 (2022)	2 (2022)	2 (2023)	1 (2023)	poniżej dobrego (ocena do 2022 r.)	Nowsze dokumenty używają już scalonej JCWP RW2000112369; roczne klasy elementów odczytano z tabeli 2022-2023 dla tej nowszej JCWP.
RW2000212399	Wisła od Kamiennej do Wieprza	w IIaPGW włączona do RW2000122399 - Wisła od Sanny do Wieprza	- (dla scalonej JCWP RW2000122399)	- (dla scalonej JCWP RW2000122399)	1 (2023) dla scalonej JCWP RW2000122399	- (dla scalonej JCWP RW2000122399)	poniżej dobrego (dla starego kodu w ocenie do 2022 r.)	Dokument powiatowy wskazuje zmianę kodów i scalenia; roczna klasa 2023 dostępna jest już dla nowej, scalonej JCWP RW2000122399.
RW20006234969	Wolanka	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2027	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej rocznej klasy 2022-2023	brak jednoznacznie potwierdzonej klasy 2022-2023	-

Skróty: IIaPGW - II aktualizacja Planu gospodarowania wodami; JCWP - jednolita część wód powierzchniowych

6.5. Gleby i zasoby geologiczne

Gleby

Jakość gleb w istotny sposób wpływa na potencjał jednostek samorządu terytorialnego. Gleby dobrej jakości oznaczają nie tylko zdrowe i wysokie plony, ale także warunkują prawidłowy rozwój człowieka, gdyż wraz z pożywieniem roślinnym i zwierzęcym dostarczają odpowiedniej ilości wysokokalorycznych składników odżywczych, witamin, substancji mineralnych, niezbędnych do budowy i właściwego funkcjonowania organizmu. Razem z pożywieniem człowiek pobiera składniki korzystne, jak i niekorzystne dla swego rozwoju. Jakość gleb ma wpływ na rozmieszczenie upraw rolniczych, ale zależy ona również od odpowiedniej wilgotności, nawożenia mineralno-organicznego, warunków termicznych oraz opadów atmosferycznych. Na stan gleb wpływają głównie czynniki pochodzenia antropogenicznego: intensywne rolnictwo – stosowanie wysoko wydajnych maszyn, technik uprawy i hodowli, nadmierne wykorzystywanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, co może prowadzić do degradacji chemicznej gleb (przeciążenie nadmierną ilością substancji chemicznych, w tym metalami ciężkimi, co prowadzi do zakwaszenia, zasolenia, alkalizacji, zmian jakościowych i ilościowych w próchnicy) oraz degradacji fizycznej gleb (utrata określonej masy gleby, zmiany struktury gleby, nadmierne zagęszczenie i niekorzystne zmiany stosunków wodnych, erozja spowodowana niewłaściwym użytkowaniem gruntów), działalność zakładów produkcyjno-usługowych – przyczyniająca się głównie do degradacji chemicznej gleb, na skutek emisji szkodliwych substancji do atmosfery, odprowadzania ścieków, komunikacja i transport samochodowy – przyczyniający się do zanieczyszczenia gleb położonych w bezpośrednim sąsiedztwie intensywnie użytkowanych szlaków komunikacyjnych (degradacja chemiczna). Ponadto negatywny wpływ na jakość gleb wywierają: składowanie odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych, wypalanie traw, palenie odpadów na powierzchni ziemi, odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do środowiska, nieszczelne szamba. Nasilające się stałe wpływy różnorodnych form działalności rolniczej, usługowej i urbanizacyjnej przyczyniają się do znacznych zmian w naturalnych warunkach glebowych. Zmiany te przejawiają się w postaci szeregu form degradacji pokrywy glebowej i prowadzą do wytworzenia gleb o zmienionym profilu i właściwościach fizykochemicznych. Procesy degradacji gleb związane są przede wszystkim z:

- rejonami intensywnej produkcji rolnej i hodowlanej,
- intensywnej melioracji gleb,
- rejonami budowy nowych osiedli mieszkaniowych,
- trasami komunikacyjnymi,
- terenami eksploatacji kopalni lub wyrobisk poeksploatacyjnych,

Przekształcenia mechaniczne gleb powodowane są przez zabudowę terenu, utwardzanie i ubicie podłoża, zdjęcie pokrywy glebowej lub jej wymieszanie z elementami obcymi (np. gruzem budowlanym) oraz w wyniku formowania wykopów i wyrównań. Ważnym czynnikiem jest emisja zanieczyszczeń powietrza i opad zanieczyszczeń oraz procesy chemicznej degradacji gleb przez niewłaściwie prowadzoną gospodarkę ściekową i odpadową. Teren Miasta i Gminy Lipsko ma charakter rolniczy, oferując dobre warunki przyrodnicze do produkcji rolnej. Gleby najlepszych klas I-III stanowią około 23% gruntów ornych, głównie w południowych, środkowych i północno-wschodnich rejonach gminy. W strukturze bonitacyjnej dominują gleby IV klasy bonitacyjnej, które stanowią około 46% gruntów ornych. Natomiast około 30% gruntów należy do klas V i VI, obejmujących głównie północno-zachodnią część gminy. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzi Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia oraz zmian właściwości gleb w ujęciu czasowym i przestrzennym. Program realizowany jest w 5-letnich cyklach w krajowej sieci 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych. Obowiązek prowadzenia tego rodzaju badań wynika z przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647, z późn. zm.). Na terenie gminy Lipsko nie jest zlokalizowany żaden stały punkt pomiarowo-kontrolny krajowej sieci monitoringu chemizmu gleb ornych. W aktualnym na 2025 r. wykazie punktów dla województwa mazowieckiego wymieniono 20 lokalizacji, jednak żadna z nich nie znajduje się na obszarze gminy Lipsko ani powiatu lipskiego. Oznacza to, że na terenie gminy nie są prowadzone bezpośrednie pomiary w ramach tej sieci monitoringowej.

Na terenie gminy Lipsko nie występują historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi oraz obszary zagrożone erozją.

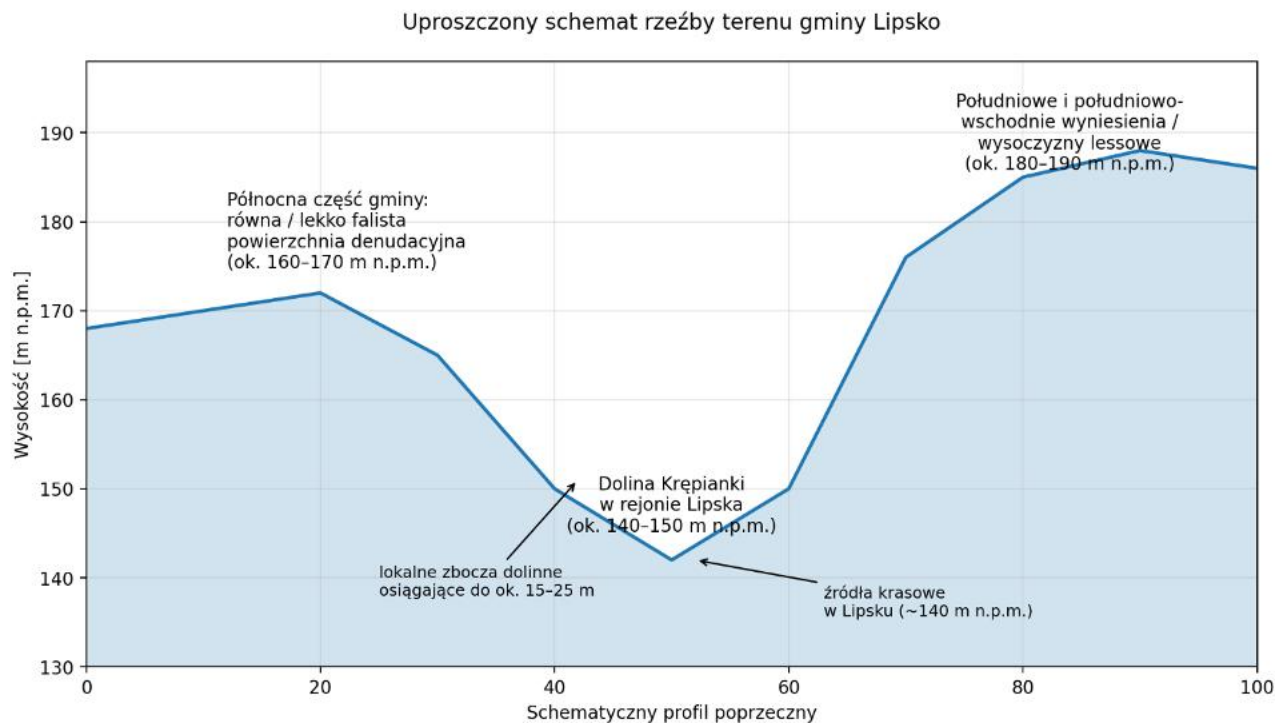
Budowa geologiczna

Według materiałów referencyjnych PIG-PIB oraz dokumentów planistycznych dostępnych w 2025 r., obszar Miasta i Gminy Lipsko jest położony w strefie kontaktu północno-wschodniego obrzeżenia mezozoicznego Gór Świętokrzyskich z południowo-zachodnią częścią synklinorium lubelskiego. Strefa graniczna tych jednostek ma przebieg NE–SE i jest wiązana z fleksurą Sienno–Ożarów, która stanowi istotny element regionalnej budowy tektonicznej. W ujęciu fizycznogeograficznym teren gminy nawiązuje do Przedgórza Iłżeckiego i Równiny Radomskiej, a ku wschodowi do strefy Małopolskiego Przełomu Wisły. W sensie stratygraficznym i litologicznym dominujące znaczenie ma podłoże mezozoiczne, przykryte na ogół cienką pokrywą osadów czwartorzędowych. Dla obszaru samej gminy charakterystyczne jest występowanie pod kilkumetrową pokrywą czwartorzędu utworów górnokredowych, przede wszystkim opok i gez, lokalnie także margli; w skali arkusza Lipsko utwory kredowe są wykształcone głównie jako margle piaszczyste i glaukonitowe górnego mastrychtu. Utwory dolnej kredy mają znaczenie podrzędne i są ograniczone do strefy fleksuralnej, gdzie reprezentują je piaski i piaskowce albu; z kolei utwory górnourajskie w postaci wapieni i margli mają większe znaczenie poza centralną częścią gminy, głównie w południowo-zachodniej części arkusza. Pokrywę kenozoiczną budują przede wszystkim osady plejstoceny: gliny zwałowe, piaski i żwiry fluwiogłacialne, a miejscami również utwory lessowe, związane z późniejszymi procesami peryglacialnymi i eolicznymi. W obrębie dolin rzecznych, zwłaszcza doliny Krępanki, występują osady holoceny: piaski, pyły, mady, a regionalnie także mułki i żwiry rzeczne. Taki układ litogenetyczny wskazuje, że współczesna powierzchnia terenu jest wynikiem nakładania się procesów glacialnych, fluwiogłacialnych, eolicznych i fluwialnych. W ujęciu geomorfologicznym rzeźba gminy ma charakter denudacyjno-erozyjny, z wyraźnym udziałem form dolinnych związanych z systemem Krępanki. W obrębie arkusza Lipsko dno doliny Krępanki obniża się od około 170 m n.p.m. w części zachodniej do około 133 m n.p.m. w części wschodniej, a skala wcięcia doliny wzrasta do około 30 m. Najmłodsze formy rzeźby pozostają w ścisłym związku z budową podłoża podczwartorzędowego oraz z plejstoceno-holocenickimi procesami akumulacji i erozji, które modelowały współczesny układ wysoczyzn i dolin.

Rzeźba terenu

Rzeźba terenu Miasta i Gminy Lipsko ma charakter głównie denudacyjno-fluwialny. W ujęciu fizycznogeograficznym obszar gminy zaliczany jest do mezoregionu Równina Radomska, natomiast w szerszym otoczeniu arkusza Lipsko zaznacza się styk Równiny Radomskiej i Przedgórza Iłżeckiego, przy granicy z Małopolskim Przełomem Wisły. Dominują powierzchnie równinne i lekko faliste, lokalnie przechodzące w wysoczyzny denudacyjne, rozcięte doliną Krępanki, która stanowi główną oś morfologiczną gminy. W skali arkusza Lipsko na północ od doliny Krępanki występuje równina denudacyjna o wysokościach około 160–170 m n.p.m., natomiast w strefie międzyrzecza Kamiennej i Krępanki rozwinięta jest równina lessowa osiągająca około 190 m n.p.m.. W obrębie doliny Krępanki dno obniża się ku wschodowi, a wielkość wcięcia doliny dochodzi do około 30 m; w samym Lipsku występują ponadto źródła krasowe przy ul. Nowe Pole, położone na wysokości około 140 m n.p.m.. W sensie geomorfologicznym współczesna rzeźba terenu jest efektem nakładania się procesów plejstocenyjskiej akumulacji, denudacji i późniejszej erozji rzecznej, a lokalnie także procesów związanych z rozwojem pokryw lessowych i form rozcięcia ich powierzchni. Z tego względu rzeźbę gminy można określić jako umiarkowanie zróżnicowaną, z wyraźnym kontrastem między łagodnymi powierzchniami wysoczyznowymi a obniżeniem dolinnym Krępanki.

Rysunek 9. Uproszczony schemat rzeźby terenu gminy Lipsko

Schemat syntetyczny, nie jest profilem geodezyjnym.
Oparty na danych PiG-PIB dla arkusza Lipsko oraz materiałach opisowych dla powiatu/gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PiG-PIB dla arkusza Lipsko

6.6. Zasoby przyrodnicze

Zasoby przyrodnicze, formy ochrony przyrody i powiązania ekologiczne

Na potrzeby prognozy oddziaływania na środowisko sporządzanej dla planu ogólnego gminy identyfikacji wymagają elementy środowiska podlegające ochronie na podstawie przepisów odrębnych, w szczególności ustawy o ochronie przyrody, a także komponenty istotne dla zachowania spójności systemu przyrodniczego i ciągłości powiązań ekologicznych. Ramy prawne strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wyznacza ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, natomiast plan ogólny pozostaje aktem planowania przestrzennego sporządzanym na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z Programem ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Lipsko do roku 2028, przyjętym uchwałą Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 29 września 2025 r., zasoby przyrodnicze gminy mają charakter mozaikowy i są związane przede wszystkim z kompleksami leśnymi, dolinami cieków, zielenią urządzoną oraz punktowymi i małoobszarowymi formami ochrony przyrody. W granicach gminy nie występują obszarowe formy ochrony przyrody, natomiast stwierdzono występowanie 1 użytku ekologicznego i 3 pomników przyrody obejmujących łącznie 5 drzew. Istotnym komponentem lokalnego systemu przyrodniczego są lasy, które zajmują blisko 17% powierzchni gminy. Koncentrują się one głównie w północnej części gminy, a ponadto występują w postaci izolowanych płatów w części południowej. W strukturze własnościowej dominują lasy prywatne, stanowiące ponad 73,6% powierzchni leśnej, podczas gdy lasy publiczne obejmują niespełna 26,4%; lasy gminne nie występują. Drzewostany mają charakter mieszany, z dominacją sosny, dębu i brzozy, przy domieszce m.in. lipy, grabu, osiki i olszy. W prognozie należy traktować te tereny jako obszary pełniące funkcje biocenotyczne, klimatyczne, glebochronne i krajobrazowe, a zarazem jako istotne elementy lokalnej osnowy ekologicznej. Jediną małoobszarową formą ochrony przyrody na terenie gminy jest użytk ekologiczny „Użytek 114”,

zlokalizowany w północnej części gminy, na terenie leśnym na północ od miejscowości Huta i Maziarze, na działce nr 166 w obrębie Huta. Obiekt ten ma powierzchnię 0,2 ha i stanowi zagłębienie terenu wypełnione wodą, częściowo porośnięte lasem. Z punktu widzenia prognozy OOŚ użytek ten należy uznać za obszar wymagający zachowania dotychczasowego sposobu użytkowania oraz wyłączenia z działań mogących prowadzić do osuszenia, przekształcenia siedliska lub naruszenia jego otoczenia funkcjonalnego. Na obszarze Miasta i Gminy Lipsko występują ponadto pomniki przyrody, obejmujące łącznie 6 drzew. Są to: sosna pospolita w rejonie miejscowości Leszczyny, zespół drzew w parku w Daniszowie obejmujący wiąz szypułkowy, lipę szerokolistną oraz dwie lipy drobnolistne, a także jałowiec pospolity w Walentynowie. W ustaleniach planistycznych obiekty te należy traktować jako elementy bezwzględnie wymagające zachowania, wraz z ich bezpośrednim otoczeniem krajobrazowym i przestrzennym, z uwzględnieniem zakazów oraz ograniczeń wynikających z przepisów o ochronie przyrody. Szczególne znaczenie dla spójności środowiska przyrodniczego gminy mają korytarze ekologiczne. Przez teren gminy przebiegają dwa korytarze o znaczeniu ponadlokalnym: Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły oraz Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły. Oba te ciągi stanowią część głównego korytarza Południowo-Centralnego, zapewniającego łączność ekologiczną w skali krajowej. Ponadto, poza przebiegiem korytarzy głównych, na obszarze gminy funkcjonują lokalne powiązania ekologiczne w postaci dolin rzecznych oraz izolowanych terenów leśnych. Z punktu widzenia planu ogólnego oznacza to konieczność ograniczania fragmentacji siedlisk, zachowania ciągłości zadrzewień i terenów leśnych oraz ostrożnego wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych w strefach pełniących funkcje łącznikowe. Uzupełniającym elementem systemu przyrodniczego są tereny zieleni urządzonej, w tym 1 zieleńiec o powierzchni 0,5 ha, zieleń osiedlowa o powierzchni 2,8 ha, zabytkowy park dworski w Daniszowie oraz 3 cmentarze o łącznej powierzchni 4,7 ha. Mimo że nie są to formy ochrony przyrody sensu stricto, odgrywają one istotną rolę bioklimatyczną, krajobrazową i siedliskową, zwłaszcza w obrębie miasta Lipsko i jednostek osadniczych. W prognozie OOŚ należy zatem uwzględnić ich funkcję jako terenów wspomagających lokalną retencję, przewietrzanie oraz zachowanie ciągłości zielonej infrastruktury.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że najistotniejsze zasoby przyrodnicze gminy Lipsko tworzą kompleksy leśne, użytek ekologiczny „Użytek 114”, pomniki przyrody, ponadlokalne i lokalne korytarze ekologiczne oraz tereny zieleni urządzonej. W świetle wymogów prognozy oddziaływania na środowisko elementy te powinny zostać uznane za szczególnie wrażliwe na skutki urbanizacji, rozpraszania zabudowy i rozwoju infrastruktury technicznej. Oznacza to potrzebę formułowania ustaleń planu ogólnego w sposób zapewniający ich ochronę, zachowanie ciągłości przestrzennej oraz minimalizację ryzyka fragmentacji i degradacji walorów przyrodniczych.

Tabela 18. Wykaz użytków ekologicznych na terenie gminy Lipsko (stan na 2025 r.)

Lp.	Nazwa	Kod	Powierzchnia [ha]	Lokalizacja	Charakterystyka
1	użytek 114	PL.ZIPOP.1393.UE.1409033.113	0,2	Północna część gminy, teren leśny na północ od miejscowości Huta i Maziarze, działka nr 166, obręb nr 10 Huta.	Zagłębienie terenu wypełnione wodą, częściowo porośnięte lasem.

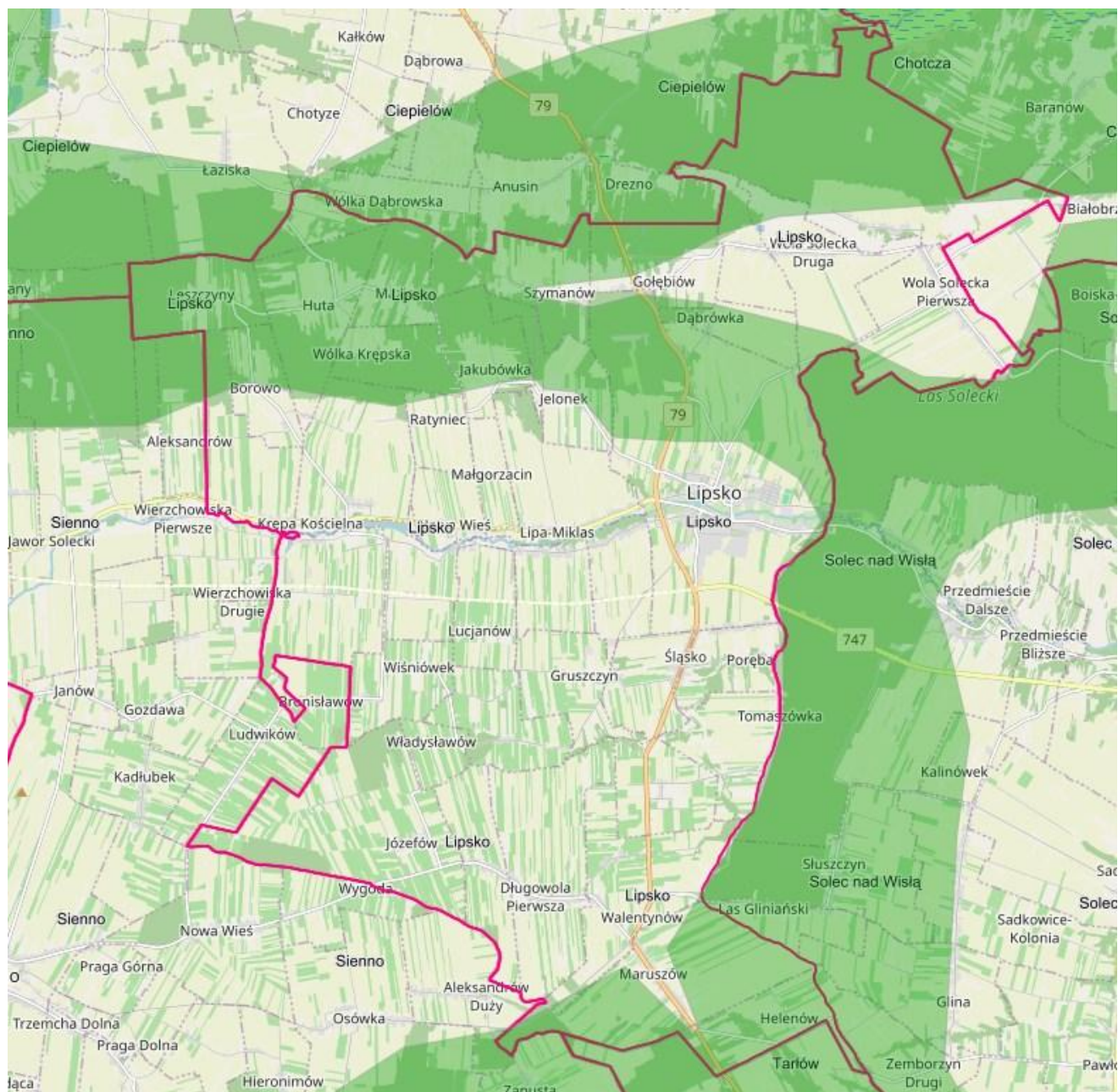
Źródło: Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Lipsko do roku 2028, rozdz. 4.9.1 „Ocena stanu”, s. 55.

Tabela 19. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Lipsko (stan na 2025 r.)

Lp.	Kod Inspire	Typ pomnika	Chroniony obiekt / opis	Położenie	Dokument ustanawiający
1	PL.ZIPOP.139 3.PP.1409033.9 11	wieloo obiektowy	2 drzewa - lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>), obwody 456 cm i 430 cm, wysokość po 24 m	w parku zabytkowym	Rozporządzenie Nr 69 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24.10.2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu lipskiego; Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 14.11.2008 r., Nr 194, poz. 7030
2	PL.ZIPOP.139 3.PP.1409033.9 13	wieloo obiektowy	2 drzewa - lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>), w tym jedno drzewo o obwodzie 506 cm i wysokości 24 m	w parku zabytkowym	Rozporządzenie Nr 69 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24.10.2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu lipskiego; Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 14.11.2008 r., Nr 194, poz. 7030
3	PL.ZIPOP.139 3.PP.1409033.9 15	jednoo obiektowy	jałowiec pospolity (<i>Juniperus communis</i>), wysokość 7 m	brak danych	Rozporządzenie Nr 69 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24.10.2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu lipskiego; Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 14.11.2008 r., Nr 194, poz. 7030
4	PL.ZIPOP.139 3.PP.1436053.9 16	jednoo obiektowy	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), obwód 360 cm, wysokość 21 m	Nadleśnictwo Zwoleń, Obręb Lipsko, poddz. nr 17a	Rozporządzenie Nr 69 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24.10.2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu lipskiego; Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 14.11.2008 r., Nr 194, poz. 7030

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

Rysunek 10. Mapa korytarzy ekologicznych z roku 2005

Źródło: <https://mapa.korytarze.pl/>

Z analizy aktualnego wykazu GIOŚ nie wynika lokalizacja zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) na terenie gminy Lipsko ani szerzej na terenie powiatu lipskiego. Jednocześnie w publicznej informacji Komendy Powiatowej PSP w Lipsku wskazano na terenie powiatu trzy zakłady o zwiększonym ryzyku (ZZR): Kingspan Sp. z o.o., Ferma Podolany oraz Rozlewnia gazu ARC-GAS. Oznacza to, że na obszarze gminy nie zidentyfikowano źródła zagrożenia o najwyższej kategorii sevesowskiej (ZDR), natomiast występują źródła zagrożeń kwalifikowane jako ZZR, które mogą generować miejscowe ryzyko awarii z udziałem substancji niebezpiecznych.

W konsekwencji zagrożenie poważną awarią na terenie gminy Lipsko należy ocenić jako ograniczone w skali ponadlokalnej, lecz istotne lokalnie w sąsiedztwie istniejących zakładów ZZR oraz na terenach obsługujących magazynowanie, przeładunek i przewóz substancji niebezpiecznych. Potencjalne skutki środowiskowe ewentualnych awarii obejmują przede wszystkim: krótkotrwałe pogorszenie jakości powietrza wskutek pożaru lub emisji, skażenie powierzchni ziemi i wód przez wyciek substancji niebezpiecznych albo zanieczyszczone wody poakcyjne, a także zagrożenie dla zdrowia ludzi i fauny w strefie oddziaływania zdarzenia. Taki zakres oddziaływań odpowiada definicji poważnej awarii przyjmowanej przez GIOŚ.

Z punktu widzenia planu ogólnego oznacza to, że nie ma przesłanek do formułowania ograniczeń przestrzennych wynikających z lokalizacji zakładów ZDR na obszarze gminy Lipsko, jednak przy wyznaczaniu funkcji terenu należy uwzględnić istniejące zakłady ZZR, potrzebę zachowania bezpiecznych relacji funkcjonalno-przestrzennych między terenami produkcyjno-magazynowymi a zabudową mieszkaniową i usługami wrażliwymi, a także zapewnienie sprawnej obsługi ratowniczej i ograniczenia spływu zanieczyszczonych wód pożarowych do odbiorników. W prognozie należy również wskazać, że ryzyko awarii może być związane nie tylko z działalnością zakładów, lecz także z transportem substancji niebezpiecznych przez obszar gminy.

Wniosek: na terenie gminy Lipsko i powiatu lipskiego nie zidentyfikowano w aktualnym wykazie GIOŚ na potrzeby roku 2025 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR). Zagrożenie poważnymi awariami ma więc charakter głównie lokalny i wiąże się z funkcjonowaniem zakładów ZZR oraz z transportem substancji niebezpiecznych.

6.8. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia ustaleń Planu Ogólnego, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochrony przyrody

Na potrzeby prognozy oddziaływania na środowisko należy przyjąć, że w granicach gminy Lipsko formami ochrony przyrody istotnymi z punktu widzenia ustaleń planu ogólnego są przede wszystkim użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody. Z aktualnego opracowania powiatowego sporządzonego w 2025 r. na podstawie danych CRFOP wynika, że na terenie gminy miejsko-wiejskiej Lipsko występuje 1 użytk ekologiczny o powierzchni 0,20 ha oraz 4 pomniki przyrody; w skali powiatu wszystkie pomniki sklasyfikowano jako drzewa, co odnosi się również do obiektów zlokalizowanych w gminie Lipsko. Dokumenty gminne wskazują ponadto przebieg przez obszar gminy dwóch korytarzy ekologicznych: Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły (GKPdC-5C) oraz Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły (GKPdC-5A). W granicach samej gminy Lipsko nie identyfikuje się obszarów Natura 2000 ani rezerwatów przyrody, natomiast w bezpośrednim otoczeniu gminy, na terenie powiatu lipskiego, występują cenne obszary chronione: Dolina Zwoleńki PLH140006 w gminie Chotcza, Przełom Wisły w Małopolsce PLH060045 oraz Małopolski Przełom Wisły PLB140006 w gminach Chotcza i Solec nad Wisłą, Dolina Kamiennej PLH260019 w gminie Solec nad Wisłą, a także rezerwat przyrody Sadkowice w gminie Solec nad Wisłą. Oznacza to, że jednym z najważniejszych problemów ochrony środowiska z perspektywy planu ogólnego jest nie tylko ochrona form zlokalizowanych w samej gminie, ale także ograniczanie oddziaływań pośrednich i skumulowanych na obszary chronione położone w sąsiedztwie, zwłaszcza poprzez właściwe kształtowanie stosunków wodnych, ciągłości powiązań przyrodniczych oraz presji inwestycyjnej. Do najistotniejszych istniejących problemów środowiskowych w gminie Lipsko należy zaliczyć fragmentację przestrzeni przyrodniczej i stosunkowo niewielką odporność ekologiczną krajobrazu. W strategii gminnej jako słabą stronę wskazano niską lesistość, a według aktualnego programu ochrony środowiska dla powiatu lesistość gminy Lipsko wynosiła ok. 17 %, co było wynikiem niższym niż np. w Chotczy czy Solcu nad Wisłą. Jednocześnie istotnym elementem systemu przyrodniczego gminy pozostaje dolina Krępanki, przecinająca miasto Lipsko i pełniąca funkcję osi ekologicznej, oraz wspomniane korytarze ekologiczne. Z punktu widzenia planu ogólnego problemem jest więc dopuszczanie rozpraszania zabudowy, przecinania korytarzy ekologicznych i dalszego uszczuplania terenów zieleni, zadrzewień oraz otwartych terenów dolinnych. Kolejnym istotnym problemem są uwarunkowania wodne i presja na wody podziemne oraz powierzchniowe. Gmina Lipsko korzysta z ujęć wód zlokalizowanych w Lipsku, Józefowie, Katarzynowie i Leszczynach, a wszystkie te ujęcia pobierają wodę z poziomu kredy górnej, tworzącego GZWP nr 405 Niecka Radomska. W punkcie monitoringu wód podziemnych w Lipsku jakość wód została oceniona w 2022 r. na klasę III, czyli jakość zadowalającą, przy podwyższonych wartościach wskaźników wynikających z procesów naturalnych lub słabego oddziaływania antropogenicznego.

Równocześnie udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w gminie Lipsko wynosił w 2023 r. 47,9%, a w analizie SWOT dla gospodarki wodno-ściekowej jako problem wskazano bardzo niski stopień skanalizowania powiatu oraz niepełne dane o zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach. Dla planu ogólnego oznacza to konieczność ostrożnego wyznaczania nowych terenów zabudowy, zwłaszcza rozproszonej, ponieważ jej rozwój zwiększa ryzyko presji na wody podziemne, gleby i lokalne ekosystemy, w tym na użytek ekologiczny i zieleni wysoką. Istniejącym problemem środowiskowym o dużym znaczeniu przestrzennym pozostaje także zagrożenie powodziowe i narastające skutki zmian klimatu. Dokumenty gminne wskazują, że na terenie miasta i gminy Lipsko występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią wzdłuż rzeki Krępianki, a najbardziej narażone są tereny zamieszkałe i zurbanizowane sąsiadujące z doliną rzeczną. Z kolei w aktualnym programie powiatowym podkreślono rosnące prawdopodobieństwo powodzi błyskawicznych przy niewłaściwie prowadzonej gospodarce przestrzennej oraz jednocześnie ryzyko suszy i niedoboru wód, co może prowadzić do obniżania poziomu wód gruntowych i pogarszania warunków siedliskowych. Z punktu widzenia planu ogólnego jest to problem podstawowy, ponieważ wymaga ograniczania zabudowy w strefach zagrożenia, ochrony terenów retencyjnych i dolinnych oraz zachowania możliwie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnej. Znaczenie ma również jakość powietrza. W rocznej ocenie GIOŚ za 2024 r. dla strefy mazowieckiej, obejmującej gminę Lipsko, wskazano klasę C dla benzo(a)pirenu w pyłe PM10 oraz klasę D2 dla ozonu w odniesieniu do celu długoterminowego; GIOŚ podkreśla zarazem, że benzo(a)piren pozostaje jednym z najpoważniejszych problemów jakości powietrza w Polsce. Dla ustaleń planu ogólnego oznacza to potrzebę ograniczania rozwoju funkcji generujących dodatkową niską emisję i ruch samochodowy, a także wspierania rozwiązań niskoemisyjnych w nowej zabudowie. Dodatkowym problemem, który powinien zostać odnotowany w prognozie, jest presja związana z zasobami geologicznymi i eksploatacją kopalin. W powiecie lipskim zidentyfikowano tereny wymagające rekultywacji oraz degradację środowiska związaną z powstawianiem wyrobisk poeksploatacyjnych, a w wykazie złóż według stanu na 31.12.2024 r. wskazano m.in. złoża związane z gminą Lipsko, w tym „Lipsko” oraz „Gołębiów 2 KN”. Z perspektywy planu ogólnego oznacza to konieczność uwzględnienia ograniczeń dla zabudowy w rejonach złóż, terenów górniczych i obszarów zdegradowanych oraz potrzebę ich rekultywacji i właściwego zagospodarowania krajobrazowego.

Wniosek syntetyczny do prognozy: najważniejsze istniejące problemy ochrony środowiska na terenie gminy Lipsko, istotne dla ustaleń planu ogólnego, to: ochrona lokalnych form ochrony przyrody (użytku ekologicznego i pomników przyrody), zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych i doliny Krępianki, ograniczanie presji zabudowy na tereny otwarte i cenne przyrodniczo, poprawa gospodarki wodno-ściekowej i ochrona zasobów wód podziemnych, uwzględnienie zagrożenia powodziowego i skutków suszy, przeciwdziałanie niskiej emisji oraz uporządkowanie problemów związanych z eksploatacją kopalin i terenami poeksploatacyjnymi. W odniesieniu do obszarów chronionych poza granicami gminy kluczowe znaczenie ma ograniczanie oddziaływań pośrednich i skumulowanych.

Tabela 20. Wykaz najistotniejszych problemów w zakresie ochrony środowiska na terenie Miasta i Gminy Lipsko stan danych: 2025 r.

Obszar interwencji / komponent	Problem środowiskowy	Uwarunkowania na terenie gminy Lipsko	Znaczenie dla planu ogólnego i prognozy OOŚ
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla O ₃ oraz utrzymywanie się niskiej emisji z sektora komunalno-bytowego.	Na terenie gminy stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu w kryterium ochrony zdrowia i ochrony roślin. Nadal istotny jest udział bezklasowych źródeł ciepła i kotłów na paliwa stałe niespełniających wymogów uchwały antysmogowej.	W ustaleniach planu należy preferować działania ograniczające emisję z indywidualnych źródeł ogrzewania, w tym termomodernizację, wymianę źródeł ciepła, rozwój niskoemisyjnych systemów zaopatrzenia w ciepło i unikanie rozwiązań wzmacniających niską emisję.
Klimat akustyczny	Brak bieżącego monitoringu hałasu przy jednoczesnym	Gmina pozostaje pod wpływem hałasu komunikacyjnego związanego głównie z układem	W planie ogólnym należy ograniczać lokalizację funkcji wrażliwych na hałas w sąsiedztwie głównych ciągów

Obszar interwencji / komponent	Problem środowiskowy	Uwarunkowania na terenie gminy Lipsko	Znaczenie dla planu ogólnego i prognozy OOS
	oddziaływaniu transportu drogowego.	dróg krajowych i wojewódzkich, jednak jako potrzebę wskazano dopiero objęcie terenu gminy monitoringiem hałasu.	drogowych oraz zachować możliwość stosowania rozwiązań ograniczających uciążliwości akustyczne.
Pola elektromagnetyczne	Brak stwierdzonych przekroczeń norm PEM; problem ma charakter przewencyjny, nie zaś wynikający z braku pomiarów.	Na terenie Lipska wykonywano pomiar PMS; w punkcie przy ul. Kościelnej 4 w 2022 r. nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnego poziomu PEM.	W ustaleniach przestrzennych zasadne jest zachowanie ostrożności lokalizacyjnej wobec nowych źródeł PEM, zwłaszcza w relacji do zabudowy mieszkaniowej i obiektów wrażliwych.
Wody powierzchniowe i podziemne	Zły stan ogólny monitorowanych wód powierzchniowych, presja na jakość wód podziemnych, a także konieczność uwzględnienia suszy i lokalnych podtopień.	Wszystkie monitorowane ciekły na obszarze gminy mają umiarkowany stan ekologiczny i zły stan ogólny. Jednocześnie wody podziemne JCWPd 87 mają stan dobry, lecz wskazano presję na ich jakość, występowanie suszy w poprzednich latach i lokalnych podtopień.	Plan ogólny powinien chronić doliny cieków, ograniczać uszczelnianie powierzchni, wspierać retencję, przeciwdziałać wzrostowi presji na wody podziemne oraz uwzględniać zagrożenia wynikające z niedoboru wody i podtopień.
Gospodarka wodno-ściekowa	Niepełne zwodociągowanie i skanalizowanie gminy oraz dalsze korzystanie ze zbiorników bezodpływowych.	Jako słabe strony wskazano niepełne zwodociągowanie gminy, częściowe skanalizowanie, korzystanie ze zbiorników bezodpływowych przez mieszkańców, nieliczne przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz brak rozbudowy sieci kanalizacyjnej w ostatnich latach.	W prognozie OOS należy eksponować potrzebę poprawy gospodarki wodno-ściekowej, objęcia wszystkich nieruchomości systemem uporządkowanego odprowadzania ścieków i ochrony zasobów wód podziemnych przed zanieczyszczeniami.
Gleby	Brak punktu krajowego monitoringu gleb oraz utrzymująca się presja rolnicza i klimatyczna na powierzchnię ziemi.	Na terenie gminy nie funkcjonuje punkt krajowego monitoringu gleb. Wskazano też występowanie strat rolniczych, co wiąże się m.in. z czynnikami klimatycznymi i presją użytkowania rolniczego.	W planie ogólnym należy ograniczać przeznaczanie gleb wyższych klas na cele nierolnicze, przeciwdziałać degradacji powierzchni ziemi oraz wspierać racjonalne użytkowanie gruntów.
Zasoby geologiczne i tereny poeksploatacyjne	Ryzyko niekoncesjonowanego wydobycia kopalin, niewłaściwej eksploatacji złóż oraz potrzeba rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych.	W dokumentach gminnych wskazano zarówno możliwość rozwoju związanego z wydobyciem złóż, jak i zagrożenia wynikające z niekoncesjonowanego wydobycia, eksploatacji złóż w sposób negatywnie oddziałujący na środowisko oraz składowania odpadów w wyrobiskach.	W ustaleniach planistycznych należy porządkować zasady eksploatacji kopalin, chronić przed nielegalnym wydobyciem, zapobiegać konfliktom przestrzennym oraz zapewniać rekultywację i bezpieczne zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.
Zasoby przyrodnicze, korytarze ekologiczne i krajobraz	Konieczność ochrony lokalnych form ochrony przyrody, zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych i doliny Krępianki oraz ograniczania	Na terenie gminy występują lokalne formy ochrony przyrody (użytek ekologiczny oraz pomniki przyrody), a przez gminę przebiegają dwa korytarze ekologiczne: Puszcza	Plan ogólny powinien zachować ciągłość doliny Krępianki i innych powiązań przyrodniczych, wykluczać rozwiązania prowadzące do fragmentacji siedlisk i nadmiernej presji zabudowy na tereny otwarte

Obszar interwencji / komponent	Problem środowiskowy	Uwarunkowania na terenie gminy Lipsko	Znaczenie dla planu ogólnego i prognozy OOS
	presji zabudowy na tereny otwarte i cenne przyrodniczo.	Świątokrzyska – Dolina Wisły oraz Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły. W zadaniach gminnych wskazano ochronę terenów cennych przyrodniczo, form ochrony przyrody i korytarzy ekologicznych oraz ograniczanie antropopresji.	oraz zapewniać ochronę użytku ekologicznego i pomników przyrody wraz z ich otoczeniem funkcjonalnym.
Zagrożenia poważnymi awariami	Ryzyko zdarzeń drogowych z udziałem substancji niebezpiecznych.	Na terenie gminy nie wskazano znaczących zakładów dużego ryzyka, lecz układ drogowy generuje potencjalne zagrożenie związane z transportem ładunków niebezpiecznych.	W planie ogólnym należy unikać potęgowania konfliktów przestrzennych między trasami transportowymi a funkcjami wrażliwymi oraz uwzględniać wymagania bezpieczeństwa i reagowania kryzysowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025–2028 (Uchwała Nr XX/121/2025 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 29 września 2025 r.), w tym części dotyczących: jakości powietrza, hałasu, pól elektromagnetycznych, gospodarowania wodami, gospodarki wodno-ściekowej, zasobów geologicznych, gleb, zasobów przyrodniczych i zagrożeń poważnymi awariami.

7. Potencjalne zmiany środowiska w przypadku braku realizacji Planu ogólnego

W przypadku braku realizacji Planu ogólnego gminy Lipsko należy przyjąć wariant niekorzystny dla środowiska, związany z utrzymaniem niespójnego i słabo kontrolowanego zagospodarowania przestrzeni. Oznaczałoby to większe ryzyko lokalizowania nowej zabudowy w sposób rozproszony, bez wystarczającego uwzględnienia ograniczeń przyrodniczych, hydrologicznych i krajobrazowych. Na terenie gminy występują elementy środowiska wymagające szczególnej ochrony, w tym 1 użytek ekologiczny o powierzchni 0,20 ha oraz 4 pomniki przyrody, a w skali powiatu także istotne korytarze ekologiczne, m.in. Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły (GKPdC-5A) i Puszcza Świątokrzyska – Dolina Wisły (GKPdC-5C). Brak planu może więc prowadzić do dalszej fragmentacji siedlisk, ograniczania ciągłości powiązań ekologicznych, zmniejszania powierzchni biologicznie czynnej oraz pogorszenia warunków funkcjonowania lokalnych i sąsiednich obszarów cennych przyrodniczo.

Jednym z najważniejszych skutków braku planu może być pogorszenie stosunków wodnych i wzrost presji na zasoby wodne. W dokumentach strategicznych gminy wskazano, że na terenie miasta i gminy Lipsko występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią wzdłuż rzeki Krępianki, szczególnie niebezpieczne dla terenów zamieszkałych i zurbanizowanych. Jednocześnie w powiecie lipskim, w tym w punkcie monitoringu w Lipsku, wody podziemne oceniono jako III klasy jakości, czyli zadowalającej, a gmina Lipsko pozostaje tylko częściowo skanalizowana — w 2023 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 47,9% mieszkańców. Powiatowy program ochrony środowiska wskazuje też na bardzo niski stopień skanalizowania obszaru powiatu oraz braki w danych dotyczących zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni. W warunkach braku Planu ogólnego może to prowadzić do dalszego rozpraszania zabudowy, wzrostu liczby indywidualnych systemów odprowadzania ścieków, większego ryzyka zanieczyszczenia gleb i wód podziemnych, uszczelniania powierzchni oraz nasilenia spływu zanieczyszczonych wód opadowych do cieków i obniżenia lokalnej retencji. Brak realizacji Planu ogólnego może również pogłębiać problemy związane z jakością powietrza i odpornością gminy na zmiany klimatu. W rocznej ocenie jakości powietrza za 2024 r. strefa mazowiecka, obejmująca gminę Lipsko, została zakwalifikowana do klasy C z uwagi na przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 oraz do klasy D2 dla ozonu w odniesieniu do celu długoterminowego. Równocześnie lesistość gminy Lipsko wynosi 17%, a w dokumentach strategicznych gminy jako słabą stroną wskazano właśnie niską lesistość oraz zagrożenia wynikające z degradacji środowiska, susz i nasilających się zjawisk ekstremalnych. W przypadku braku

uporządkowania polityki przestrzennej można oczekiwać wzrostu presji transportowej i niskiej emisji, ograniczania terenów zieleni i przewietrzania, a w efekcie pogorszenia warunków aerosanitarnych, zwiększenia podatności na przegrzewanie przestrzeni, suszę i lokalne podtopienia po intensywnych opadach. Wariant bez Planu ogólnego może także negatywnie oddziaływać na obszary chronione położone w sąsiedztwie gminy oraz na szerszy system przyrodniczy powiatu lipskiego. W powiecie występują 4 obszary Natura 2000, 1 rezerwat przyrody oraz obszary chronionego krajobrazu, co oznacza, że sposób zagospodarowania gminy Lipsko ma znaczenie nie tylko lokalne, ale również ponadlokalne. Nieuregulowany rozwój przestrzenny może skutkować wzrostem presji pośrednich, takich jak hałas, oświetlenie, zanieczyszczenia wód, bariery migracyjne czy przekształcanie krajobrazu, a tym samym osłabiać spójność ekologiczną terenów cennych przyrodniczo w otoczeniu gminy. Brak realizacji Planu ogólnego może ponadto prowadzić do narastania konfliktów przestrzennych i funkcjonalnych, w tym kolizji pomiędzy zabudową mieszkaniową, działalnością usługową, rolnictwem i terenami o funkcjach przyrodniczych. Skutkiem byłoby pogorszenie ładu przestrzennego, obniżenie walorów krajobrazowych oraz wzrost kosztów obsługi infrastrukturalnej rozproszonej zabudowy. W konsekwencji brak planu sprzyjałby utrwalaniu niekorzystnych procesów ekologicznych, społecznych i gospodarczych, obniżających jakość życia mieszkańców oraz trwałość lokalnych zasobów naturalnych.

Wniosek do podsumowania prognozy: brak realizacji Planu ogólnego gminy Lipsko może prowadzić do negatywnych zmian w środowisku, związanych przede wszystkim z niekontrolowanym zagospodarowaniem przestrzeni, dalszą fragmentacją terenów przyrodniczych, wzrostem presji na wody, gleby i powietrze, nasileniem zagrożeń klimatycznych oraz pogorszeniem ładu przestrzennego. Z tego względu sporządzenie i wdrożenie Planu ogólnego należy uznać za istotny instrument ograniczania presji na środowisko i ochrony zasobów przyrodniczych gminy oraz jej otoczenia.

Tabela 21. Wykaz skutków braku realizacji Planu ogólnego gminy Lipsko

Sfera środowiska	Uwarunkowania lokalne	Potencjalne skutki braku realizacji Planu ogólnego	Ocena znaczenia
Przyroda i różnorodność biologiczna	Na terenie gminy występuje 1 użytek ekologiczny o pow. 0,20 ha oraz 4 pomniki przyrody. W układzie powiatowym funkcjonują też korytarze ekologiczne, w tym GKPdC-5A i GKPdC-5C.	Dalsza fragmentacja siedlisk, presja inwestycyjna na tereny otwarte, osłabienie ciągłości powiązań przyrodniczych, większe ryzyko kolizji przestrzennych między zabudową a terenami cennymi przyrodniczo.	Wysokie
Krajobraz i tereny otwarte	Gmina ma relatywnie niską lesistość (ok. 17%), a dokumenty strategiczne wskazują na niską lesistość jako słabą stronę.	Rozpraszanie zabudowy, zawężanie terenów otwartych, osłabienie walorów krajobrazowych i dalsze przekształcanie rolniczego charakteru przestrzeni.	Wysokie
Wody podziemne i powierzchniowe	W punkcie monitoringu w Lipsku wody podziemne oceniono na klasę III, a program powiatowy wskazuje też na niski stopień skanalizowania oraz ryzyko skażenia wód przy niewystarczającej kontroli systemów ściekowych.	Wzrost ryzyka zanieczyszczenia gleb i wód podziemnych, zwiększenie presji ze strony rozproszonej zabudowy, większe obciążenie lokalnych odbiorników ścieków i wód opadowych.	Wysokie
Gospodarka wodno-ściekowa	Z sieci kanalizacyjnej korzystało 47,9% mieszkańców gminy Lipsko w 2023 r.; w analizie SWOT dla powiatu wskazano bardzo niski stopień skanalizowania oraz braki danych o zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach.	Utrwalanie kosztownego, mało efektywnego modelu rozwoju infrastruktury, wzrost liczby indywidualnych systemów ściekowych, większe ryzyko nieszczelności i presji na środowisko gruntowo-wodne.	Wysokie
Zagrożenie powodziowe i retencja	Wzdłuż rzeki Krępanki występuje obszar szczególnego zagrożenia powodzią, a dokument strategiczny akcentuje potrzebę ochrony dolin rzecznych i retencji.	Lokowanie nowej zabudowy w strefach wrażliwych, wzrost uszczelnienia powierzchni, szybszy spływ wód	Wysokie

Sfera środowiska	Uwarunkowania lokalne	Potencjalne skutki braku realizacji Planu ogólnego	Ocena znaczenia
		opadowych, spadek retencji i większa podatność na podtopienia.	
Powietrze atmosferyczne	W 2024 r. strefa mazowiecka została zakwalifikowana do klasy C z uwagi na benzo(a)piren oraz D2 dla ozonu celu długoterminowego; program wskazuje też na znaczenie niskiej emisji i rosnącego ruchu samochodowego.	Utrwalenie lub pogłębienie problemów aerosanitarnych, wzrost emisji z ogrzewania indywidualnego i transportu, pogorszenie warunków życia mieszkańców.	Wysokie
Adaptacja do zmian klimatu	W dokumentach lokalnych i powiatowych wskazano narastające skutki zmian klimatycznych, w tym susze, ulewne deszcze i ryzyko powodzi.	Mniejsza odporność gminy na ekstremalne zjawiska pogodowe, nasilenie problemów z przegrzewaniem terenów zabudowanych, suszą i lokalnymi podtopieniami.	Wysokie
Ład przestrzenny i jakość życia	Brak planowego porządkowania funkcji przestrzennych zwykle zwiększa presję na infrastrukturę oraz konflikty między zabudową mieszkaniową, produkcyjną, rolniczą i przyrodniczą; w Lipsku dodatkowo istotne są ograniczenia środowiskowe związane z wodami, przyrodą i krajobrazem.	Pogorszenie ładu przestrzennego, wzrost kosztów uzbrojenia rozproszonej zabudowy, większe konflikty społeczne i funkcjonalne, obniżenie jakości życia mieszkańców.	Wysokie

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 12. Brak realizacji planu ogólnego – możliwe skutki środowiskowe

Największe ryzyko dotyczy narastania rozproszonej zabudowy, presji na wody i tereny otwarte, osłabienia ciągłości przyrodniczej oraz pogorszenia odporności gminy na suszę, podtopienia i epizody zanieczyszczeń powietrza.

1. Przyroda i krajobraz

- większa fragmentacja terenów otwartych
- presja na użytek ekologiczny i pomniki przyrody
- osłabienie powiązań z korytarzami ekologicznymi

2. Wody i ścieki

- wzrost ryzyka zanieczyszczenia gleb i wód
- więcej indywidualnych systemów ściekowych
- silniejsze uszczelnianie powierzchni

3. Powódź i retencja

- większa ekspozycja zabudowy przy dolinie Krępanki
- szybszy spływ wód opadowych
- spadek lokalnej retencji

4. Powietrze i klimat

- utrwalenie niskiej emisji
- wzrost ruchu samochodowego
- większa wrażliwość na upały i suszę

5. Rolnictwo i gleby

- dalsze rozpraszanie zabudowy na gruntach rolnych
- konflikt funkcji mieszkaniowych i gospodarczych
- przekształcanie krajobrazu otwartego

6. Jakość życia i koszty

- wyższe koszty infrastruktury technicznej
- większe konflikty przestrzenne
- pogorszenie ładu przestrzennego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programy Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Lipsko oraz Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko do roku 2027

8. Ocena oddziaływania projektu Planu ogólnego na środowisko

8.1. Rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne projektu Planu ogólnego

W Planie Ogólnym Miasta i Gminy Lipsko wyznaczono następujące kategorie stref planistycznych:

- 1) SW – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną,
- 2) SJ – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną,
- 3) SZ – strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową,
- 4) SU – strefy usługowe,
- 5) SP – strefę gospodarczą,
- 6) SR – strefy produkcji rolniczej,
- 7) SI – strefy infrastrukturalne,
- 8) SN – strefy zieleni i rekreacji,
- 9) SC – strefy cmentarzy,
- 10) SG – strefy górnictwa,
- 11) SO – strefy otwarte,
- 12) SK – strefa komunikacyjna,

Dla wszystkich stref określone zostały podstawowe profile funkcjonalne oraz w niektórych przypadkach profile dodatkowe. Określone zostały również wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy. Dodatkowo dla każdej strefy, z wyjątkiem stref górnictwa i otwartych określono wartości minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, nie mniejszego niż wynika to z przepisów § 2. ust. 1. rozporządzenia. Przyjęte założenia przy wyznaczaniu stref planistycznych uwzględniały zarówno lokalne potrzeby, jak i potencjał przestrzeni, co pozwoliło na wyznaczenie stref optymalnych dla realizacji długoterminowej wizji rozwoju gminy. Przy wyznaczaniu stref planistycznych decydujące znaczenie miała struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy, zapisy w obowiązujących planach miejscowych, a także uwarunkowania i kierunki rozwoju określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027.

Najważniejsze uwarunkowania środowiskowe Miasta i Gminy Lipsko, które uznano za kluczowe przy wyznaczaniu stref dla Planu ogólnego:

- Gmina ma wyraźnie rolniczy charakter: 74,58% powierzchni stanowią użytki rolne, w tym 1 085 ha sadów; lasy zajmują 16,86%, a tereny zabudowane i zurbanizowane 4,12%.
- Na koniec 2025 r. gmina liczyła 10 112 mieszkańców; oznacza to spadek o 365 osób względem stanu na 31.12.2023 r. (10 477 mieszkańców) oraz o ok. 13,6% względem stanu na 31.12.2015 r. (11 707 mieszkańców), co przemawia za ostrożnym wyznaczaniem nowych rezerw intensywności zabudowy.
- Cała gmina leży w zasięgu GZWP nr 405 „Niecka Radomska”; kluczowym zagrożeniem dla jakości wód podziemnych jest rozproszona gospodarka ściekowa i presja rolnicza.
- Układ hydrograficzny tworzą głównie Krępanka i Strużanka, a blisko granicy także Iłzanka; monitorowane cieki mają umiarkowany stan ekologiczny i zły stan ogólny.
- Gmina jest tylko częściowo uzbrojona: z wodociągu korzysta 71,7% mieszkańców, z kanalizacji 47,9%; nadal funkcjonuje 977 zbiorników bezodpływowych i 45 przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Najsilniejsze presje emisyjne występują w mieście Lipsko oraz wzdłuż DK79 i DW747/DW754; blisko 79% źródeł ciepła nie spełnia wymogów uchwały antysmogowej.
- W gminie występują: 1 użytek ekologiczny, 4 pomniki przyrody obejmujące 6 drzew, dwa ponadlokalne korytarze ekologiczne oraz lokalne powiązania dolin cieków i kompleksów leśnych.
- Lasy skupiają się przede wszystkim w północnej części gminy, gdzie występują także udokumentowane złoża piasku i żwiru; aktywna eksploatacja dotyczy jednego złoża.
- W strukturze upraw dominują owoce (33%, głównie porzeczka) i zboża (32,2%); wraz ze zmianą klimatu rośnie znaczenie retencji, ochrony gleb i ograniczania skutków suszy oraz podtopień.

Kryteria, które badano przy wyznaczaniu stref dla Planu ogólnego:

- wpływ na wody powierzchniowe i podziemne, w tym na GZWP 405, ciek i retencję terenową;
- wpływ na klimat akustyczny, jakość powietrza i lokalne przewietrzanie;
- wpływ na ciągłość terenów biologicznie czynnych, korytarze ekologiczne i krajobraz rolniczy;
- skalę uszczelnienia powierzchni oraz możliwości zagospodarowania wód opadowych na miejscu;
- kolizje z formami ochrony przyrody, dolinami cieków, terenami leśnymi, podmokłymi i eksploatacją złóż;
- rzeczywiste zapotrzebowanie rozwojowe gminy, tak aby ograniczyć nadmierne rezerwy terenowe.

8.1.1. Rekomendacje wynikające z prognozy oddziaływania na środowisko dla 12(13?) stref planistycznych ujętych w Planie Ogólnym Miasta i Gminy Lipsko

Tabela 22. Rekomendacje wynikające z prognozy oddziaływania na środowisko dla 12(13?) stref planistycznych ujętych w Planie Ogólnym Miasta i Gminy Lipsko

Strefa planistyczna	Ocena zasadności dla MiG Lipsko	Kluczowe uwarunkowania środowiskowe	Rekomendacje do Planu Ogólnego
SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	Zasadna punktowo, głównie w mieście Lipsko.	Największe presje powietrzne i transportowe koncentrują się w Lipsku; to tu istnieje też najwyższy poziom uzbrojenia i usług. W skali gminy udział terenów zurbanizowanych jest niski, a trend demograficzny spadkowy.	Wyznaczać przede wszystkim jako dogęszczanie i porządkowanie istniejącej tkanki miejskiej, a nie ekspansję na tereny otwarte. Preferować grunty już przekształcone i uzbrojone. Analizować hałas od DK79, jakość powietrza, retencję, przewietrzanie i ochronę przed przegrzewaniem. Wykluczać doliny cieków, obniżenia podmokłe i kolizje z ciągami ekologicznymi.
SJ – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną	Zasadna, ale z wyraźnym ograniczeniem rozpraszania zabudowy.	Gmina ma charakter rolniczy, częściowo nieskanalizowany i leży w zasięgu GZWP 405; rozproszona zabudowa zwiększa presję na wody, koszty infrastruktury i fragmentację krajobrazu.	Preferować uzupełnianie istniejących struktur osadniczych Lipska i większych miejscowości, w sąsiedztwie istniejących dróg i sieci. Odradzać nowe, izolowane enklawy mieszkaniowe w terenach otwartych, sadowniczych, leśnych i w dolinach cieków. Warunkować rozwój mieszkaniowy zapewnieniem gospodarki ściekowej, retencji i zieleni.
SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	Bardzo zasadna w układzie wiejskim gminy, lecz jako kontynuacja istniejących siedlisk.	Dominują użytki rolne i produkcja sadowniczo-rolnicza; zagrożeniami są presja nawozowa, ryzyko zanieczyszczenia wód, rozlewanie zabudowy oraz utrata ciągłości gruntów rolnych.	Lokalizować przede wszystkim jako rozwój istniejących siedlisk rolnych i zabudowy wsi. Ograniczać liniowe rozciąganie zabudowy wzdłuż dróg i wchodzenie na tereny podmokłe, leśne lub cenne krajobrazowo. Wskazać obowiązek rozwiązań ściekowych, właściwego magazynowania nawozów i ochrony cieków strefami buforowymi.
SU – strefa usługowa	Zasadna lokalnie w Lipsku i w wybranych ośrodkach obsługi mieszkańców.	Usługi generują ruch i uszczelnienie powierzchni, ale mogą być lokowane w terenach już przekształconych. Istotne są konflikty akustyczne przy głównych drogach oraz ochrona wód opadowych i krajobrazu.	Preferować SU na terenach już urbanizowanych, przy istniejących ciągach komunikacyjnych i sieciach. Wymagać zieleni izolacyjnej, retencji i podczyszczania spływów z parkingów, rozwiązań ograniczających hałas i emisję oraz wysokiej jakości kształtowania przestrzeni. Unikać lokalizacji w dolinach cieków, na terenach leśnych i przy formach ochrony przyrody.

Strefa planistyczna	Ocena zasadności dla MiG Lipsko	Kluczowe uwarunkowania środowiskowe	Rekomendacje do Planu Ogólnego
SH – strefa handlu wielkopowierzchniowego	Zasadność ograniczona; ewentualnie punktowo w mieście Lipsko lub na terenach już przekształconych.	Handel wielkopowierzchniowy powoduje znaczący ruch samochodowy, emisję hałasu, uszczelnienie gruntu i presję krajobrazową. W gminie obserwuje się spadek liczby ludności, co uzasadnia ostrożność w wyznaczaniu dużych nowych rezerw tej funkcji.	Nie wyznaczać jako dominującej nowej rezerwy rozwojowej. Jeżeli strefa będzie rozważana, to tylko na terenach przekształconych, dobrze skomunikowanych i poza obszarami przyrodniczo wrażliwymi. Wymagać analizy ruchowej, klimatu akustycznego, bilansu powierzchni biologicznie czynnej, retencji oraz wpływu na strukturę osadniczą.
SP – strefa gospodarcza	Zasadna lokalnie, w powiązaniu z istniejącym uzbrojeniem i głównym układem drogowym.	Strefa może zwiększać presję na powietrze, wody, glebę i klimat akustyczny. Wrażliwe są szczególnie tereny mieszkaniowe, GZWP 405, ciek i oraz lokalne powiązania ekologiczne.	Rekomendować na terenach już częściowo przekształconych, poza strefami mieszkaniowymi i poza dolinami cieków. Wskazywać konieczność zieleni izolacyjnej, rozdziału wód opadowych, urządzeń podczyszczających, standardów emisyjnych i właściwego gospodarowania odpadami. Nie preferować strefy w lasach, na gruntach o wysokiej przydatności rolniczej ani w korytarzach ekologicznych.
SR – strefa produkcji rolniczej	Silnie uzasadniona i jedna z kluczowych dla gminy.	Użytki rolne zajmują 74,58% powierzchni gminy, a znaczący udział mają sady i uprawy owocowe. Jednocześnie rolnictwo jest jednym z głównych źródeł presji na wody i gleby.	Traktować SR jako podstawowe narzędzie ochrony ciągłości przestrzeni produkcyjnej i sadowniczej. Ograniczać przekształcanie tych terenów na rozproszoną zabudowę mieszkaniową i usługową. Wskazać potrzebę ochrony gleb, urządzeń melioracyjnych, stref buforowych przy ciekach, retencji rolniczej, ograniczania spływu biogenów oraz adaptacji do suszy i nawałnych opadów.
SI – strefa infrastrukturalna	Bardzo zasadna, zwłaszcza dla wodociągów, kanalizacji, oczyszczania ścieków, retencji i infrastruktury technicznej.	Gmina jest tylko częściowo skanalizowana; funkcjonuje duża liczba zbiorników bezodpływowych. Wrażliwe są ujęcia wód, GZWP 405, doliny cieków i tereny podmokłe.	Preferować tam, gdzie poprawia stan środowiska: rozbudowa kanalizacji, modernizacja oczyszczania ścieków, gospodarka wodami opadowymi, retencja, zaopatrzenie w wodę oraz infrastruktura energetyczna o niskiej uciążliwości. Wymagać ochrony ujęć, szczelności systemów, minimalizacji kolizji z przyrodą i krajobrazem oraz unikania uciążliwych instalacji na terenach mieszkaniowych i cennych przyrodniczo.
SN – strefa zieleni i rekreacji	Bardzo zasadna i pożądana jako strefa wzmacniająca odporność środowiskową gminy.	W gminie występują lasy głównie w części północnej, użytek ekologiczny, pomniki przyrody, doliny cieków, park w Daniszowie oraz ponadlokalne korytarze ekologiczne. Tereny zieleni poprawiają retencję, przewietrzanie i warunki bioklimatyczne.	Rekomendować w dolinach cieków, przy zbiornikach i terenach podmokłych, przy kompleksach leśnych, w zieleni miejskiej Lipska oraz jako element łączności ekologicznej. Ograniczać zabudowę do funkcji pomocniczych o niskiej intensywności. Wskazać funkcje: retencyjną, klimatyczną, krajobrazową i rekreacyjną.

Strefa planistyczna	Ocena zasadności dla MiG Lipsko	Kluczowe uwarunkowania środowiskowe	Rekomendacje do Planu Ogólnego
SC – strefa cmentarzy	Możliwa lokalnie, wyłącznie po rygorystycznej weryfikacji warunków gruntowo-wodnych.	Teren gminy leży w obrębie ważnego zbiornika wód podziemnych; występują także doliny cieków i obniżenia terenu. Cmentarze mogą stwarzać ryzyko sanitarne i kolidować z ochroną krajobrazu lub zabudową mieszkaniową.	Wymagać oceny hydrogeologicznej i sanitarnej dla każdej lokalizacji SC, w tym głębokości wód gruntowych, przepuszczalności gruntów oraz odległości od ujęć i zabudowy. Wykluczać tereny podmokłe, zalewowe, dolinne i o wysokiej wartości przyrodniczej. Preferować rozbudowę istniejących nekropolii zamiast wyznaczania nowych lokalizacji, jeśli warunki na to pozwalają.
SG – strefa górnictwa	Warunkowo zasadna, ale tylko w rejonach udokumentowanych złóż i przy pełnej kontroli oddziaływań.	W północnej części gminy występują złoża piasku i żwiru (m.in. Gołębiów, Gołębiów 1 i 2, Jakubówka, Lipsko); aktywna eksploatacja dotyczy jednego złoża. Eksploatacja rodzi presję krajobrazową, pyłową, hałasową i wodną.	Wyznaczać wyłącznie tam, gdzie potwierdzono złoża i gdzie możliwe jest prowadzenie eksploatacji bez kolizji z zabudową, wodami, lasami i korytarzami ekologicznymi. Wymagać etapowania wydobywania, kontroli zapylenia i hałasu, ochrony wód, bezpiecznego transportu oraz obowiązkowej rekultywacji poeksploatacyjnej z preferencją dla kierunków przyrodniczych lub wodnych.
SO – strefa otwarta	Silnie uzasadniona i strategiczna dla ochrony walorów środowiskowych gminy.	Tereny otwarte obejmują znaczną część gruntów rolnych, doliny cieków, mozaikę łąk, zadrzewień, lokalnych obniżen i powiązań ekologicznych. Są kluczowe dla retencji, klimatu lokalnego i ochrony krajobrazu.	Rekomendować szerokie wykorzystanie SO dla terenów, które nie powinny być urbanizowane: dolin cieków, obniżen podmokłych, korytarzy ekologicznych, terenów o funkcji retencyjnej, cennych krajobrazowo przestrzeni rolnych oraz buforów między zabudową a lasami lub eksploatacją. Wskazać funkcję bariery przed rozpraszaniem zabudowy i narzędzia adaptacji do zmian klimatu.
SK – strefa komunikacyjna	Zasadna dla istniejących i niezbędnych nowych układów transportowych, lecz wymagająca silnej minimalizacji oddziaływań.	Największe obciążenia ruchem dotyczą DK79 oraz odcinków DW747 i DW754. Inwestycje drogowe mogą fragmentować przestrzeń rolną i przyrodniczą, pogarszać klimat akustyczny oraz zwiększać wpływ zanieczyszczeń do wód.	Rekomendować głównie dla modernizacji istniejących tras, poprawy bezpieczeństwa i obsługi terenów już zurbanizowanych. Każdy nowy korytarz komunikacyjny powinien być analizowany pod kątem hałasu, barier ekologicznych, odwadniania i jakości krajobrazu. Wymagać zieleni izolacyjnej, urządzeń podczyszczających wody opadowe, przejść dla zwierząt tam, gdzie potrzeba, i unikania przebiegu przez najcenniejsze tereny otwarte.

Skala rekomendacji w tabeli: „bardzo zasadna” oznacza strefę pożądaną w polityce przestrzennej gminy; „zasadna lokalnie” – strefę dopuszczalną w określonych miejscach; „warunkowo zasadna” – strefę wymagającą wzmocnionej analizy wariantowej i szczególnych zabezpieczeń.

8.1.2. Przyjęte w Planie ogólnym zasady wyznaczenia stref planistycznych

W Planie ogólnym Miasta i Gminy Lipsko przyjęto podział obszaru gminy na strefy planistyczne w sposób rozłączny, z uwzględnieniem katalogu stref określonych w przepisach ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przy delimitacji stref uwzględniono istniejące uwarunkowania środowiskowe, przyrodnicze, hydrologiczne, funkcjonalne i infrastrukturalne, w tym formy ochrony przyrody, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, zasoby wód podziemnych, układ osadniczy, przebieg korytarzy ekologicznych, strukturę gruntów rolnych oraz dotychczasowy sposób użytkowania terenu. W rozwiązaniach planistycznych zastosowano zasadę koncentracji nowej zabudowy w obrębie terenów już przekształconych i powiązanych z istniejącą infrastrukturą, przy jednoczesnym ograniczeniu presji na tereny otwarte, dolinne i przyrodniczo cenne. W planie uwzględniono lokalne uwarunkowania środowiskowe gminy Lipsko, w tym występowanie użytku ekologicznego, pomników przyrody, doliny Krępianki, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, terenów rolniczych o dominującym udziale w strukturze użytkowania gruntów, lasów, zasobów GZWP nr 405 oraz powiązań przyrodniczych o znaczeniu ponadlokalnym. Przyjęte rozwiązania służą uporządkowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz ograniczeniu potencjalnych konfliktów środowiskowych.

8.1.3. Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW)

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW) - wyznaczona w granicach miasta Lipska. Obejmuje przede wszystkim istniejące, ukształtowane tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz obszary ścisłego centrum miasta o złożonej, wielofunkcyjnej strukturze. W zakresie istniejącej zabudowy mieści się w granicach obszaru uzupełnienia zabudowy oraz obejmuje tereny z obowiązujących planów miejscowych przeznaczone pod funkcję mieszkaniową. W centrum Lipska zastosowano zgeneralizowany sposób wyznaczenia strefy, bez szczegółowego rozdzielania funkcji mieszkaniowych, usługowych, komunikacyjnych, zieleni i infrastruktury. Strefa nie służy kreowaniu nowych terenów zabudowy wielorodzinnej, lecz porządkowaniu i stabilizacji istniejącej struktury miejskiej.

8.1.4. Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) - obejmuje istniejące tereny zabudowy jednorodzinnej oraz tereny przeznaczone pod przyszłą zabudowę jednorodziną. Wyznaczono ją z uwzględnieniem obszaru uzupełnienia zabudowy, obowiązujących miejscowych planów, istniejącej struktury osadniczej, dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej oraz lokalnych potrzeb rozwojowych. Strefa służy kontynuacji i uzupełnianiu zabudowy, domykaniu struktur osadniczych i ograniczaniu rozpraszania zabudowy na terenach otwartych. Wyznaczono ją zarówno w mieście, jak i w istniejących układach osadniczych miejscowości wiejskich, z uwzględnieniem zabudowy liniowej, skupionej oraz luk w zabudowie.

8.1.5. Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ)

Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ) - obejmuje istniejące tereny zabudowy zagrodowej, siedliska rolnicze, gospodarstwa rolne oraz tereny związane z produkcją i obsługą działalności rolniczej. Wyznaczono ją głównie na obszarach wiejskich, ale także lokalnie w granicach miasta Lipska, gdzie zachowały się elementy dawnej zabudowy gospodarskiej. Podstawą wyznaczenia była analiza istniejącego sposobu użytkowania i zagospodarowania, w tym identyfikacja użytków związanych z zabudową zagrodową i gospodarstwami rolnymi. Nie przekształcano automatycznie takich terenów w strefy zabudowy jednorodzinnej, nawet jeżeli współcześnie częściowo utraciły pierwotną funkcję rolniczą.

8.1.6. Strefa usługowa (SU)

Strefa usługowa (SU) - obejmuje istniejące tereny usług o znaczeniu ogólnogminnym, w tym usługi zdrowia, pomocy społecznej, edukacji, sportu i rekreacji, kultury, kultu religijnego, bezpieczeństwa,

administracji i biur. Tereny te zlokalizowane są głównie w mieście Lipsko. Strefy usługowe wyznaczono także przy istniejących obiektach społecznych, takich jak świetlice wiejskie i budynki byłych szkół, które mogą być wykorzystane na usługi administracyjno-społeczne. Dodatkowo wyznaczono nowe tereny usługowe w mieście Lipsko wzdłuż zachodniej obwodnicy miasta, aby umożliwić rozwój gminy i przyszłe inwestycje.

8.1.7. Strefa gospodarcza (SP)

Strefa gospodarcza (SP) - wyznaczona dla terenów produkcyjno-przemysłowych, zlokalizowanych głównie w mieście Lipsko. Wskazano również tereny pod kontynuację zabudowy produkcyjno-usługowej w sąsiedztwie istniejących zakładów. Celem wyznaczenia strefy jest zapewnienie rezerwy terenów pod funkcje produkcyjne niezwiązane z rolnictwem oraz stworzenie warunków dla działalności produkcyjnej, przetwórczej, magazynowej i usługowej. Strefa ma wspierać rozwój lokalnej gospodarki, tworzenie miejsc pracy i ograniczanie konieczności dojazdów do większych ośrodków miejskich.

8.1.8. Strefa produkcji rolniczej (SR)

Strefa produkcji rolniczej (SR) - obejmuje tereny produkcji w indywidualnych i wielkotowarowych gospodarstwach rolnych, w tym hale i magazyny na sprzęt rolniczy, budynki gospodarcze, garaże, wiaty, szklarnie, silosy oraz zabudowę przetwórstwa rolno-spożywczego. Strefę wyznaczono w celu uporządkowania istniejącego zagospodarowania przez objęcie nią obiektów i urządzeń związanych z działalnością rolniczą, które stanowią funkcjonalną kontynuację zabudowań gospodarskich, ale często znajdują się poza głównym podwórzem siedliskowym i nie kwalifikują się jako zabudowa zagrodowa.

8.1.9. Strefa infrastrukturalna (SI)

Strefy SI wyznaczono dla terenów infrastruktury technicznej, w tym obiektów związanych z zaopatrzeniem w wodę, odprowadzaniem ścieków, energetyką i innymi urządzeniami komunalnymi. W gminie Lipsko szczególne znaczenie miało uwzględnienie ujęć wody oraz ich powiązania z ochroną zasobów GZWP nr 405. Delimitacja tej strefy odzwierciedla istniejące i planowane potrzeby infrastrukturalne, a jednocześnie uwzględnia konieczność ochrony środowiska gruntowo-wodnego i ograniczania ryzyka zanieczyszczeń. Strefy infrastrukturalne wyznaczono dla istniejących i projektowanych obiektów oraz urządzeń infrastruktury technicznej, a także terenów predysponowanych do funkcji techniczno-komunalnych, zapleczych, obsługowych i gospodarczych. W strefie tej umieszczono również większą część istniejących i projektowanych terenów produkcyjno-usługowych, dla których jako profil dodatkowy określono usługi i produkcję. Wybór strefy infrastrukturalnej zamiast gospodarczej ma zapewnić większą elastyczność przy sporządzaniu planów miejscowych, zwłaszcza dla szeroko rozumianej infrastruktury technicznej.

8.1.10. Strefa zieleni i rekreacji (SN)

Strefa zieleni i rekreacji (SN) - obejmuje istniejące i przyszłe tereny zieleni urządzonej oraz tereny rekreacyjno-sportowe. Strefy te zlokalizowano głównie na obrzeżach terenów zabudowanych. Ich wyznaczenie ma zapewnić trwałość funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej i ochronę przed przekształceniami kolidującymi z obecnym lub pożądanym sposobem użytkowania. W części przypadków strefy SN wyznaczono jako zaplecze funkcjonalne zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, szczególnie w sąsiedztwie miasta Lipska i miejscowości z nim powiązanych. Rozwiązanie to ma ograniczać nadmierny rozwój zabudowy kubaturowej w głąb terenów otwartych.

8.1.11. Strefa cmentarzy (SC)

Strefa cmentarzy (SC) - obejmuje czynne cmentarze rzymskokatolickie w mieście Lipsko i Krępie Kościelnej oraz projektowany cmentarz w Krępie Górnej. Nową lokalizację cmentarza wskazano z uwagi na niewystarczającą rezerwę miejsc pochówkowych na istniejących cmentarzach.

8.1.12. Strefa górnictwa (SG)

Strefa górnictwa (SG) - obejmuje udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy oraz teren i obszar górniczy w miejscowości Gołębiów.

8.1.13. Strefa otwarta (SO)

Strefa otwarta (SO) - obejmuje obszary naturalnej roślinności, grunty leśne, zadrzewienia, wody powierzchniowe oraz tereny rolnictwa z zakazem zabudowy, w tym grunty orne, uprawy, łąki i pastwiska. W strefie otwartej znajdują się również tereny przeznaczone pod elektrownie słoneczne i wiatrowe oraz drogi wewnętrzne dojazdowe do gruntów rolnych. W części jednostek nie ustalono profilu dodatkowego, zwłaszcza tam, gdzie występują ograniczenia ochronne, wartości przyrodnicze i krajobrazowe albo obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

8.1.14. Strefa komunikacyjna (SK)

Strefa komunikacyjna (SK) - obejmuje tereny dróg głównych, tj. drogę krajową, drogę wojewódzką oraz drogi powiatowe. Pozostała infrastruktura komunikacyjna została zapewniona w ramach innych stref planistycznych, w których jako podstawowy profil funkcjonalny wskazano teren komunikacji.

Strefy SK wyznaczono dla terenów istniejącej i planowanej infrastruktury komunikacyjnej o ustalonej lokalizacji, w powiązaniu z głównymi ciągami drogowymi i obiektami obsługi transportu. W gminie Lipsko delimitacja tej strefy uwzględnia przebieg drogi krajowej nr 79, obwodnicy Lipska oraz dróg wojewódzkich nr 747 i 754, a także znaczenie tych tras dla obsługi funkcjonalnej gminy. Rozwiązanie to porządkuje układ komunikacyjny i umożliwia ocenę oddziaływań środowiskowych związanych z hałasem, emisją liniową, wpływem zanieczyszczeń oraz barierowością przestrzenną.

Dla miasta i gminy Lipsko nie wyznaczono stref handlu wielkopowierzchniowego z powodu niskiego zapotrzebowania na tego typu obiekty.

8.1.15. Obszar Uzupełnienia Zabudowy

Obszar Uzupełnienia Zabudowy wyznaczony został zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym. Łączna powierzchnia obszaru uzupełnienia zabudowy wyznaczonego w sposób, o którym mowa w §1 ust. 1 ww. rozporządzenia wyniosła **$P_u = 3\,948\,386,61\text{ m}^2 = 394,8387\text{ ha}$** .

Natomiast łączna powierzchnia obszaru wyznaczonego w sposób, o którym mowa w §1 ust. 1 pkt 1-3 ww. rozporządzenia wyniosła **$P_b = 10\,277\,937,15\text{ m}^2 = 1027,937\text{ ha}$** . Następnie zgodnie z §1 ust. 4 i 5 ww. rozporządzenia Obszar Uzupełnienia Zabudowy został dopasowany do granic działek ewidencyjnych bądź ze względu na lokalne uwarunkowania oraz politykę przestrzenną gminy, ograniczony bądź rozszerzony poprzez włączenie do niego przyszłej i istniejącej zabudowy będącej integralnym elementem aktualnego zagospodarowania przestrzennego oraz luk w istniejącej zabudowie. Zgodnie z §1 ust. 2 pkt 5 dopuszczalna powierzchnia rozszerzenia granic obszarów uzupełniania zabudowy obliczona została zgodnie ze wzorem: **$P_p = 25\% * (P_b - P_u)$** gdzie:

P_p – oznacza łączną maksymalną powierzchnię powiększenia obszarów uzupełnienia zabudowy wyznaczonych w sposób, o którym mowa w §1 ust. 1 ww. rozporządzenia, w wyniku rozszerzenia ich granic,

Pb – oznacza łączną powierzchnię obszarów wyznaczonych w sposób, o którym mowa w §1 ust. 1 pkt 1–3 ww. rozporządzenia tj. **1027,7937 ha**,

Pu – oznacza łączną powierzchnię obszarów uzupełnienia zabudowy wyznaczonych w sposób, o którym mowa w §1 ust. 1 ww. rozporządzenia tj. **394,8387 ha**.

Po wykonaniu powyższych obliczeń otrzymano łączną dopuszczalną powierzchnię rozszerzenia granic obszarów uzupełniania zabudowy wynoszącą **Pp = 1 582 387,64 m² = 158,2387 ha**.

Granice obszaru uzupełnienia zabudowy zostały rozszerzone o **132 024 m² = 13,2024 ha** (tj. 8,34% możliwego rozszerzenia), a więc nie przekroczono wyżej wyliczonej dopuszczalnej powierzchni rozszerzenia.

Finalna powierzchnia obszaru uzupełnienia zabudowy na terenie gminy Lipsko wyniosła **4 080 410,61 m² = 408,0411 ha**. Łącznie wyznaczono **160 obszarów uzupełnienia zabudowy**.

8.1.16. Końcowa Ocena oddziaływania projektu Planu ogólnego na środowisko

Projekt Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko należy ocenić **pozytywnie** z punktu widzenia ochrony środowiska. Przyjęte w nim rozwiązania przestrzenne opierają się na koncentracji rozwoju w obrębie terenów już przekształconych i powiązanych z istniejącą infrastrukturą, przy jednoczesnym ograniczeniu presji inwestycyjnej na tereny otwarte, dolinne i przyrodniczo cenne. Takie podejście sprzyja ochronie zasobów środowiska, zmniejsza ryzyko rozpraszania zabudowy oraz wspiera zachowanie ładu przestrzennego. Pozytywnie należy ocenić także dostosowanie wyznaczenia stref planistycznych do lokalnych uwarunkowań środowiskowych, w tym ochrony doliny Kępianki, terenów rolnych, zasobów wodnych, obszarów zieleni oraz elementów systemu przyrodniczego gminy. Projekt planu porządkuje strukturę funkcjonalno-przestrzenną, ogranicza możliwość powstawania konfliktów pomiędzy zabudową a terenami pełniącymi funkcje przyrodnicze i retencyjne, a także wzmacnia warunki dla zachowania ciągłości ekologicznej i poprawy odporności gminy na skutki zmian klimatu. W rezultacie należy stwierdzić, że projekt Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko co do zasady sprzyja ochronie środowiska i zrównoważonemu gospodarowaniu przestrzenią, a jego realizacja powinna prowadzić do ograniczenia presji na zasoby przyrodnicze, poprawy warunków gospodarowania wodami oraz utrzymania korzystniejszych warunków życia mieszkańców niż w wariantcie braku planu.

Wniosek syntetyczny: W Planie ogólnym gminy Lipsko zastosowano rozwiązania polegające na dostosowaniu delimitacji stref planistycznych do istniejących uwarunkowań środowiskowych i funkcjonalnych gminy. Przyjęty układ stref służy koncentracji rozwoju na terenach już przekształconych, ochronie terenów otwartych i przyrodniczo wrażliwych, ograniczeniu rozpraszania zabudowy oraz zmniejszeniu ryzyka konfliktów przestrzennych i środowiskowych. Z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko oznacza to, że zastosowane rozwiązania planistyczne wspierają zachowanie ładu przestrzennego oraz ochronę zasobów przyrodniczych, wodnych i krajobrazowych gminy.

8.2. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne na środowisko

8.2.1. Oddziaływanie na Obszary Natura 2000 oraz inne obszary chronione

Projekt Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko sporządzono z uwzględnieniem wymogów wynikających z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, której tekst jednolity ogłoszono

w Dz.U. z 2024 r. poz. 1478. Ustawa ta w 2025 r. nadal stanowi podstawowy akt prawny regulujący ochronę form przyrody, siedlisk oraz gatunków objętych ochroną prawną. Oznacza to konieczność prowadzenia polityki przestrzennej z poszanowaniem ograniczeń wynikających z przepisów ochronnych oraz z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.

W granicach miasta i gminy Lipsko, według materiałów urzędowych opartych na danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, występuje użytek ekologiczny „użytek 114” oraz 4 pomniki przyrody. Przez obszar gminy przebiegają ponadto dwa korytarze ekologiczne: Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły (GKPdC-5C) oraz Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły (GKPdC-5A). Są to podstawowe elementy lokalnego i ponadlokalnego systemu przyrodniczego, które wymagają uwzględnienia przy delimitacji funkcji przestrzennych oraz ocenie możliwych presji inwestycyjnych. Jednocześnie w granicach gminy Lipsko nie zidentyfikowano obszarów Natura 2000. Najbliższe obszary tej sieci położone są poza granicami gminy. W aktualnym materiale urzędowym z 1 września 2025 r. wskazano, że najbliższe zlokalizowane są: obszar specjalnej ochrony ptaków Małopolski Przełom Wisły PLB140006 w odległości około 3,7 km oraz specjalny obszar ochrony siedlisk Przełom Wisły w Małopolsce PLH060045 w odległości około 2,0 km. Oznacza to, że ocena ustaleń planu powinna obejmować nie tylko wpływ na lokalne formy ochrony przyrody, lecz również możliwość wystąpienia oddziaływań pośrednich i skumulowanych na obszary chronione położone w otoczeniu gminy.

W planie ogólnym przyjęto kierunek rozwoju oparty na wykorzystaniu istniejącej zwartej zabudowy wsi oraz na zabudowie uzupełniającej, przy ograniczaniu intensywnego rozwoju rozproszonego na terenach otwartych. Takie podejście należy ocenić jako zgodne z wymogami ochrony środowiska, ponieważ sprzyja ograniczeniu fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, zmniejsza presję na tereny rolne i dolinne oraz wspiera zachowanie ciągłości powiązań ekologicznych. Ochrona terenów otwartych oraz koncentracja rozwoju w istniejących strukturach osadniczych stanowią istotny czynnik ograniczający ryzyko niekontrolowanej urbanizacji i osłabienia funkcji przyrodniczych obszaru gminy. Z punktu widzenia oddziaływania na obszary Natura 2000 istotne znaczenie ma zarówno położenie tych obszarów poza granicami administracyjnymi gminy, jak i sam charakter Planu ogólnego jako dokumentu o charakterze strategicznym i kierunkowym. Plan ogólny nie stanowi podstawy do bezpośredniej realizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, lecz określa ramy polityki przestrzennej gminy. Tym samym nie powoduje bezpośrednich oddziaływań polegających na zajęciu siedlisk przyrodniczych, przekształceniu terenu, usunięciu roślinności ani naruszeniu przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000. Potencjalne oddziaływania mogą mieć zatem co najwyżej charakter pośredni, wtórny lub skumulowany. **W analizowanym przypadku nie przewiduje się jednak, aby ustalenia Planu ogólnego mogły prowadzić do powstania presji o skali mogącej znacząco pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków stanowiących przedmiot ochrony w sąsiadujących obszarach Natura 2000. Przyjęty model rozwoju przestrzennego ogranicza bowiem możliwość ekspansji zabudowy na tereny otwarte, dolinne i przyrodniczo cenne, a tym samym zmniejsza ryzyko narastania niekorzystnych zjawisk, takich jak fragmentacja siedlisk, tworzenie barier migracyjnych, wzrost antropopresji czy osłabienie powiązań ekologicznych związanych z doliną Wisły. Ma to szczególne znaczenie w kontekście położenia najbliższych obszarów Natura 2000 w sąsiedztwie systemu przyrodniczego o znaczeniu ponadlokalnym. Nie przewiduje się również, aby realizacja ustaleń planu mogła skutkować wystąpieniem istotnych oddziaływań pośrednich w postaci znaczącego wzrostu emisji zanieczyszczeń, hałasu, presji rekreacyjnej lub zmian stosunków wodnych, które mogłyby negatywnie oddziaływać na cele ochrony sąsiednich obszarów Natura 2000. Z projektu Planu ogólnego nie wynika bowiem kierunek rozwoju oparty na lokalizacji funkcji konfliktowych środowiskowo w bezpośrednim powiązaniu z obszarami cennymi przyrodniczo. Przeciwnie, przyjęte rozwiązania zmierzają do uporządkowania procesów osadniczych i ograniczenia presji na niezabudowane tereny otwarte, co należy ocenić jako rozwiązanie korzystne z punktu widzenia ochrony przyrody.**

Ustalenia Planu ogólnego nie będą negatywnie oddziaływać również na użytek ekologiczny, pomniki przyrody oraz przebiegające przez obszar gminy korytarze ekologiczne. Wynika to przede wszystkim z przyjęcia zasady koncentracji rozwoju w obrębie istniejących struktur

osadniczych oraz ograniczania presji inwestycyjnej na tereny otwarte, pełniące funkcje przyrodnicze i krajobrazowe. Taki kierunek polityki przestrzennej zmniejsza ryzyko przekształceń siedlisk, naruszenia otoczenia pomników przyrody oraz osłabienia ciągłości powiązań ekologicznych. W odniesieniu do użytku ekologicznego należy stwierdzić, że brak w planie rozwiązań ukierunkowanych na intensyfikację zagospodarowania terenów cennych przyrodniczo ogranicza możliwość wystąpienia bezpośrednich przekształceń powierzchni terenu, zmian stosunków wodnych czy degradacji zbiorowisk roślinnych stanowiących przedmiot ochrony. Również w przypadku pomników przyrody nie przewiduje się oddziaływań o charakterze bezpośrednim, ponieważ przyjęte ustalenia nie tworzą podstaw do lokalizacji funkcji, które mogłyby skutkować ich uszkodzeniem, pogorszeniem warunków siedliskowych lub naruszeniem walorów krajobrazowych ich otoczenia. Brak negatywnego wpływu przewiduje się także w odniesieniu do korytarzy ekologicznych, ponieważ ograniczanie rozpraszania zabudowy oraz zachowanie terenów otwartych sprzyja utrzymaniu drożności powiązań przyrodniczych i możliwości migracji gatunków. Ustalenia planu nie wskazują na rozwój, który prowadziłby do powstawania nowych barier przestrzennych o znaczeniu ponadlokalnym lub do istotnej fragmentacji struktury przyrodniczej gminy. W konsekwencji należy uznać, że projekt Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko tworzy warunki do zachowania lokalnych elementów systemu przyrodniczego, a ryzyko wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na użytek ekologiczny, pomniki przyrody i korytarze ekologiczne należy ocenić jako niskie.

Należy również uwzględnić sąsiedztwo **Obszaru Chronionego Krajobrazu Solec nad Wisłą**, ustanowionego uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego z 26 marca 2024 r. Obszar ten obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz oraz zróżnicowane ekosystemy, a z dokumentów źródłowych wynika, że jego granice dochodzą do strefy sąsiadującej z gminą Lipsko. W stosunku do powyższego należy stwierdzić, że nie przewiduje się, aby ustalenia Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko mógł wywołać negatywne oddziaływanie na ten obszar. Przyjęty kierunek rozwoju, oparty na koncentracji zabudowy w istniejących strukturach osadniczych oraz ograniczaniu rozpraszania zabudowy na terenach otwartych, zmniejsza ryzyko presji przestrzennej w strefie granicznej obu gmin, a tym samym ogranicza możliwość wystąpienia negatywnych skutków krajobrazowych, siedliskowych i funkcjonalnych dla obszaru chronionego. Brak znaczącego negatywnego wpływu należy wiązać także z tym, że ustalenia planu nie wskazują na rozwój funkcji szczególnie konfliktowych środowiskowo, które mogłyby generować ponadlokalne oddziaływania w postaci istotnego wzrostu hałasu, emisji zanieczyszczeń, presji komunikacyjnej albo trwałego naruszenia powiązań przyrodniczo-krajobrazowych. W konsekwencji należy uznać, że ustalenia Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko nie naruszają celów ochrony i walorów krajobrazowych Obszaru Chronionego Krajobrazu Solec nad Wisłą, a ryzyko wystąpienia oddziaływań negatywnych na tę formę ochrony przyrody pozostaje niskie.

Należy ponadto podkreślić, że ewentualne przyszłe zamierzenia inwestycyjne, które mogłyby potencjalnie oddziaływać na cele ochrony lub integralność obszarów Natura 2000, a także na inne formy ochrony przyrody, będą podlegały odrębnej ocenie na dalszych etapach procesu planistycznego i inwestycyjnego, zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony przyrody oraz ocen oddziaływania na środowisko. Oznacza to, że system prawny przewiduje dodatkowe mechanizmy weryfikacji i eliminowania przedsięwzięć mogących wywołać znaczące negatywne skutki dla obszarów chronionych.

W świetle powyższego należy stwierdzić, że Plan ogólny gminy Lipsko uwzględnia lokalne uwarunkowania przyrodnicze oraz ograniczenia wynikające z przepisów ochrony przyrody. Ochrona użytku ekologicznego, pomników przyrody, korytarzy ekologicznych oraz terenów otwartych, przy równoczesnym kierowaniu rozwoju zabudowy do istniejących struktur osadniczych, ogranicza ryzyko niekontrolowanej urbanizacji i wzmacnia przesłanki do zachowania walorów przyrodniczych gminy. Z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko przyjęte rozwiązania należy uznać za spójne z wymogami ochrony zasobów przyrodniczych na poziomie lokalnym i ponadlokalnym. Nie przewiduje się przy tym znaczącego negatywnego oddziaływania ustaleń Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko na cele ochrony, przedmioty ochrony oraz integralność sąsiadujących obszarów Natura 2000, a także na

lokalne formy ochrony przyrody i elementy systemu powiązań ekologicznych, zarówno oddzielnie, jak i w powiązaniu z innymi dokumentami lub przedsięwzięciami.

8.2.2. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną

Projekt Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko uwzględnia rozwiązania służące ochronie różnorodności biologicznej oraz zachowaniu ciągłości powiązań przyrodniczych, dostosowane do lokalnych uwarunkowań środowiskowych gminy. W strukturze użytkowania terenu dominują użytki rolne, zajmujące 74,58% powierzchni gminy, natomiast lasy obejmują 16,86% jej obszaru. Taki układ przestrzenny przesądza o konieczności ochrony terenów otwartych, dolin cieków, zadrzewień oraz kompleksów leśnych jako podstawowych elementów lokalnego systemu przyrodniczego. W warunkach gminy o przewadze funkcji rolniczej szczególne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności mają nie tylko zwarte obszary leśne, ale również mozaika siedlisk półnaturalnych i ekotonowych, obejmująca m.in. zadrzewienia śródpolne, zakrzewienia, rowy i obniżenia terenu, łąki, nieużytki oraz doliny cieków. Elementy te pełnią funkcję ostoi, miejsc żerowania, rozrodu i czasowego schronienia dla wielu gatunków roślin i zwierząt, w tym ptaków krajobrazu rolniczego, drobnych ssaków, owadów zapylających oraz płazów. Na terenie gminy Lipsko występują nieliczne, lecz istotne formy ochrony przyrody. Program ochrony środowiska wskazuje na obecność jednego użytku ekologicznego oraz trzech pomników przyrody. Użytek ekologiczny „użytek 114”, o powierzchni 0,2 ha, zlokalizowany jest w północnej części gminy, na terenie leśnym na północ od miejscowości Huta i Maziarze, i stanowi zagłębienie terenu wypełnione wodą, częściowo porośnięte lasem. Tego rodzaju obiekt, mimo niewielkiej powierzchni, posiada istotną wartość biocenotyczną, gdyż zwiększa różnorodność siedliskową w skali lokalnej, stanowiąc potencjalne miejsce bytowania organizmów związanych ze środowiskiem wodnym i wilgotnym. Drzewa pomnikowe pełnią nie tylko funkcję krajobrazową i kulturową, ale również przyrodniczą, stanowiąc mikrosiedliska dla bezkręgowców, ptaków oraz porostów i grzybów związanych ze starymi drzewami. Z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko są to elementy wymagające zachowania oraz uwzględnienia przy określaniu dopuszczalnych kierunków zagospodarowania przestrzennego. W szerszym otoczeniu przyrodniczym gminy należy również uwzględnić położenie względem obszarów sieci Natura 2000. W sąsiedztwie gminy Lipsko zlokalizowany jest obszar specjalnej ochrony ptaków Małopolski Przełom Wisły PLB140006, położony w odległości około 3,7 km, oraz specjalny obszar ochrony siedlisk Przełom Wisły w Małopolsce PLH060045, położony w odległości około 2,0 km od granic gminy. Pomimo że obszary te znajdują się poza granicami administracyjnymi gminy, ich obecność wymaga uwzględnienia w ocenie skutków realizacji ustaleń planu, zwłaszcza w kontekście możliwości wystąpienia oddziaływań pośrednich, skumulowanych lub transgranicznych w skali lokalnej, związanych z przekształceniami przestrzennymi, wzrostem presji antropogenicznej albo zaburzeniem funkcjonowania powiązań ekologicznych. Istotnym elementem systemu przyrodniczego gminy są również korytarze ekologiczne. Przez teren gminy Lipsko przebiegają dwa korytarze ekologiczne: Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły oraz Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły, stanowiące część głównego korytarza Południowo-Centralnego. Poza nimi łączność ekologiczną zapewniają także lokalne powiązania w postaci dolin rzecznych oraz izolowanych terenów leśnych. Zachowanie drożności tych struktur ma istotne znaczenie dla migracji organizmów, wymiany genetycznej oraz utrzymania stabilności ekologicznej obszaru gminy. W odniesieniu do różnorodności biologicznej szczególnie ważne jest to, że ciągłość przestrzenna dolin, terenów otwartych i zadrzewień ogranicza ryzyko izolacji populacji, które w krajobrazie rolniczym stanowi jedno z podstawowych zagrożeń dla trwałości lokalnych układów przyrodniczych. Fragmentacja przestrzeni prowadzi bowiem nie tylko do zmniejszenia powierzchni siedlisk, ale również do pogorszenia ich jakości, nasilenia efektu krawędziowego, wzrostu presji antropogenicznej, zakłóceń świetlnych i akustycznych oraz utrudnienia migracji organizmów. Ograniczanie takich zjawisk należy uznać za jeden z kluczowych mechanizmów ochrony bioróżnorodności na obszarze gminy. Z punktu widzenia ochrony różnorodności biologicznej szczególne znaczenie ma ograniczanie presji inwestycyjnej na tereny otwarte i dolinne. W analizie SWOT zawartej w POŚ jako jedno z istotnych zagrożeń wskazano zabudowywanie dolin rzek i fragmentację lasów, mogące prowadzić do osłabienia ciągłości lokalnych powiązań ekologicznych. Jednocześnie dokument podkreśla potrzebę ochrony i rozwoju form ochrony przyrody, obejmowania ochroną terenów cennych przyrodniczo, w tym zadrzewień i zabagnień śródpolnych, a także

renaturyzacji dolin i koryt cieków. W tym kontekście rozwiązania przyjęte w projekcie Planu ogólnego należy ocenić jako ukierunkowane na ograniczenie niekorzystnych skutków urbanizacji dla środowiska przyrodniczego. Ochrona terenów otwartych, dolin rzecznych, zieleni oraz obszarów objętych ochroną prawną sprzyja zachowaniu walorów przyrodniczych gminy, przeciwdziała fragmentacji siedlisk i wzmacnia odporność lokalnego środowiska na presję antropogeniczną. Ma to szczególne znaczenie w gminie o przewadze funkcji rolniczej i stosunkowo niewielkim udziale lasów, gdzie nawet niewielkie przekształcenia przestrzenne mogą prowadzić do pogorszenia spójności ekologicznej. Dodatkowo należy podkreślić, że zachowanie terenów otwartych i dolinnych ma znaczenie nie tylko dla ochrony pojedynczych gatunków, lecz również dla utrzymania procesów ekologicznych warunkujących trwałość całego systemu przyrodniczego. Doliny cieków i obniżenia terenu pełnią funkcje retencyjne, klimatyczne i biotyczne, wpływając na kształtowanie warunków wilgotnościowych oraz umożliwiając przemieszczanie się organizmów. Zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne ograniczają erozję, poprawiają warunki siedliskowe, zwiększają heterogeniczność krajobrazu i stanowią tzw. „kamienie milowe” dla migracji wielu grup organizmów. Ochrona tych elementów zmniejsza ryzyko uproszczenia struktury krajobrazu, które zwykle prowadzi do spadku liczby gatunków oraz obniżenia odporności ekosystemów na presję klimatyczną i antropogeniczną. Z tego względu przyjęte w planie rozwiązania należy ocenić jako sprzyjające zachowaniu zarówno różnorodności gatunkowej, jak i siedliskowej oraz krajobrazowej. W kontekście położonych w sąsiedztwie obszarów Natura 2000 należy wskazać, że projekt Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko nie przewiduje takich kierunków zagospodarowania, które same w sobie prowadziłyby do bezpośredniej ingerencji w przedmioty ochrony tych obszarów, ich integralność lub spójność sieci Natura 2000. Ze względu na odległość od granic gminy, brak bezpośredniego objęcia tych obszarów ustaleniami planu oraz ochronny charakter rozwiązań odnoszących się do terenów otwartych, dolin rzecznych, zadrzewień i lokalnych powiązań ekologicznych, nie przewiduje się wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na cele i przedmioty ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Małopolski Przełom Wisły PLB140006 ani specjalnego obszaru ochrony siedlisk Przełom Wisły w Małopolsce PLH060045. Przyjęte ustalenia nie powinny skutkować pogorszeniem warunków siedliskowych, wzrostem barier migracyjnych ani naruszeniem funkcjonalnych powiązań ekologicznych istotnych dla tych obszarów. Przeciwnie, zachowanie drożności lokalnych struktur przyrodniczych oraz ograniczanie presji inwestycyjnej na obszary dolinne i tereny biologicznie czynne należy ocenić jako rozwiązania zmniejszające ryzyko powstawania oddziaływań pośrednich. Ważnym argumentem przemawiającym za brakiem istotnego negatywnego oddziaływania projektu Planu ogólnego na różnorodność biologiczną jest również charakter samego dokumentu. Plan ogólny określa ramy polityki przestrzennej gminy, natomiast nie stanowi bezpośredniej podstawy do realizacji konkretnych przedsięwzięć ingerujących w środowisko w skali i zakresie pozwalającym na automatyczne przyjęcie wystąpienia szkód przyrodniczych. Oznacza to, że ewentualne przyszłe zamierzenia inwestycyjne będą podlegały dalszej weryfikacji na kolejnych etapach planowania i procesu inwestycyjnego, z uwzględnieniem przepisów odrębnych dotyczących ochrony przyrody, ochrony wód oraz ochrony gruntów. Tym samym projekt Planu ogólnego nie przesądza o powstaniu oddziaływań bezpośrednich prowadzących do likwidacji cennych siedlisk lub przerywania ciągłości struktur ekologicznych, natomiast na poziomie strategicznym wzmacnia kierunek ochronny poprzez wskazanie potrzeby zachowania najważniejszych elementów systemu przyrodniczego gminy. Nie przewiduje się również wystąpienia znaczących oddziaływań pośrednich, wtórnych ani skumulowanych w zakresie różnorodności biologicznej, o ile realizacja polityki przestrzennej gminy będzie odbywać się zgodnie z ustaleniami planu oraz przepisami ochronnymi. Projekt nie tworzy przesłanek do nasilenia presji na obszary najcenniejsze przyrodniczo, w tym na obszary Natura 2000 położone w sąsiedztwie gminy, a przeciwnie – wzmacnia potrzebę ochrony dolin rzecznych, terenów zieleni, zadrzewień i form ochrony przyrody, czyli elementów najbardziej wrażliwych na degradację. W rezultacie można uznać, że przyjęte rozwiązania przestrzenne mają charakter prewencyjny i porządkujący, a nie ekspansywny względem lokalnego systemu ekologicznego.

W konsekwencji należy stwierdzić, że projekt Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko, poprzez uwzględnienie lokalnych form ochrony przyrody, korzyści ekologicznych, sąsiedztwa obszarów Natura 2000 oraz potrzeby ochrony terenów otwartych i dolin rzecznych, realizuje cele ochrony różnorodności biologicznej i pozostaje spójny z zasadą zrównoważonego rozwoju. Przyjęte rozwiązania

przestrzenne ograniczają ryzyko dalszej fragmentacji środowiska przyrodniczego, sprzyjają zachowaniu ciągłości ekologicznej i tworzą warunki dla ochrony najważniejszych elementów systemu przyrodniczego gminy. Z tego względu należy ocenić, że projekt Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko nie będzie powodował istotnego negatywnego oddziaływania na różnorodność biologiczną, w tym również na cele, przedmioty ochrony i integralność sąsiadujących obszarów Natura 2000.

8.2.3. Oddziaływanie na ludzi

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko porządkują zasady rozwoju przestrzennego gminy i wyznaczają ramy dla lokalizacji funkcji mieszkaniowych, usługowych, gospodarczych, infrastrukturalnych i środowiskowych. W tym znaczeniu plan ogólny stanowi podstawowy instrument prowadzenia polityki przestrzennej gminy, wpływający bezpośrednio na warunki życia mieszkańców, sposób użytkowania przestrzeni oraz ochronę zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego. W redakcji oficjalnych materiałów gminnych potwierdzono, że procedura planistyczna dla planu ogólnego została wszczęta uchwałą Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 28 maja 2024 r., równoległe z rozpoczęciem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Znaczenie planu ogólnego dla mieszkańców należy rozpatrywać w kontekście skali i struktury gminy. Miasto i Gmina Lipsko obejmują obszar 135,2 km², liczą 10 112 mieszkańców według stanu na koniec 2025 r. i obejmują 36 sołectw. Ustalenia planu odnoszą się zatem do jednostki o relatywnie rozproszonej strukturze osadniczej, w której konieczne jest zachowanie równowagi pomiędzy potrzebami rozwojowymi miasta Lipsko a funkcjonowaniem obszarów wiejskich. W tym ujęciu plan ogólny porządkuje relacje pomiędzy istniejącą zabudową, terenami otwartymi, infrastrukturą techniczną i układem komunikacyjnym, co przekłada się na czytelność struktury przestrzennej oraz warunki codziennego funkcjonowania mieszkańców. Ustalenia planu ogólnego mają również istotne znaczenie dla dostępności usług publicznych. Z oficjalnych danych gminnych wynika, że na terenie gminy funkcjonują 4 publiczne szkoły podstawowe, 3 publiczne przedszkola samorządowe, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Lipsku oraz Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Hucie. W praktyce oznacza to, że plan ogólny wzmacnia rolę Lipska jako lokalnego ośrodka usługowego i administracyjnego oraz porządkuje warunki przestrzenne dla dalszego funkcjonowania podstawowych usług publicznych, z których korzystają mieszkańcy wszystkich 36 sołectw gminy. Z punktu widzenia jakości życia mieszkańców szczególnie istotne jest to, że ustalenia planu ogólnego odnoszą się do istniejącej struktury osadniczej i krajobrazowej. Oficjalna charakterystyka gminy wskazuje, że miasto Lipsko cechuje się zwartą zabudową rozwiniętą głównie na północ od rzeki Krępanki, natomiast na obszarach wiejskich zabudowa koncentruje się wzdłuż sieci dróg. Plan ogólny porządkuje zatem rozwój przestrzenny w układzie już ukształtowanym, co ma znaczenie dla ograniczania chaosu przestrzennego, poprawy ładu urbanistycznego i racjonalizacji kosztów obsługi infrastrukturalnej. W konsekwencji dokument wpływa na standard przestrzeni zamieszkania, bezpieczeństwo użytkowania terenów oraz dostępność komunikacyjną poszczególnych części gminy. Istotnym aspektem ustaleń planu ogólnego jest również uwzględnienie uwarunkowań środowiskowych. W 2025 r. gmina przyjęła Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025–2028, co potwierdza aktualność i formalne znaczenie zagadnień związanych z jakością środowiska, stanem infrastruktury komunalnej, ochroną zasobów przyrodniczych oraz ograniczaniem presji na tereny otwarte. W tym kontekście ustalenia planu ogólnego należy odczytywać jako element szerszej polityki gminy, służącej zachowaniu ładu przestrzennego przy jednoczesnym uwzględnieniu wymagań ochrony środowiska, zdrowia ludzi oraz odporności przestrzeni na współczesne presje rozwojowe. Plan ogólny oddziałuje także na sferę krajobrazową i kulturową. Oficjalna charakterystyka gminy wskazuje występowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków, w tym m.in. parku podworskiego w Daniszowie oraz zabytków sakralnych i cmentarnych w Krępie Kościelnej.

Oznacza to, że ustalenia planu ogólnego porządkują zasady zagospodarowania w sposób uwzględniający nie tylko potrzeby funkcjonalne i infrastrukturalne, ale również ochronę dziedzictwa kulturowego i historycznej tożsamości przestrzennej gminy. W efekcie plan oddziałuje na jakość przestrzeni publicznej, walory krajobrazowe oraz czytelność lokalnej struktury osadniczej.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że plan ogólny Miasta i Gminy Lipsko ma istotne znaczenie społeczne, funkcjonalne i środowiskowe. Ustalenia dokumentu porządkują rozwój przestrzenny gminy,

wzmacniają podstawy organizacji usług publicznych, stabilizują warunki użytkowania terenów zabudowanych i otwartych oraz tworzą ramy dla ochrony walorów środowiskowych i kulturowych. W konsekwencji plan wpływa na jakość życia mieszkańców poprzez kształtowanie bardziej uporządkowanej, czytelnej i przewidywalnej struktury przestrzennej, odpowiadającej skali gminy oraz jej lokalnym uwarunkowaniom.

8.2.4. Oddziaływanie na zwierzęta

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko wywierają korzystny wpływ na faunę, ponieważ porządkują zasady zagospodarowania przestrzennego w sposób uwzględniający ochronę terenów otwartych, leśnych i dolinnych, istotnych dla zachowania siedlisk oraz ciągłości powiązań ekologicznych. W warunkach gminy o wyraźnie rolniczym charakterze, w której użytki rolne zajmują 74,58% powierzchni, a lasy 16,86%, szczególne znaczenie ma utrzymanie równowagi pomiędzy rozwojem funkcji osadniczych i gospodarczych a ochroną przestrzeni stanowiącej zaplecze siedliskowe dla zwierząt. Znaczenie dla ochrony zwierząt mają przede wszystkim kompleksy leśne zlokalizowane głównie w północnej części gminy oraz wzdłuż jej wschodniej granicy, a także dolina Krępianki, stanowiąca główną oś hydrograficzną i przyrodniczą obszaru. Elementy te współtworzą lokalny system ekologiczny gminy i pełnią funkcję obszarów bytowania, żerowania i przemieszczania się wielu grup zwierząt związanych z krajobrazem rolniczym, leśnym i dolinnym. Dodatkowe znaczenie ma fakt, że przez teren gminy przebiegają dwa ponadlokalne korytarze ekologiczne: Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły oraz Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły. Ich zachowanie sprzyja utrzymaniu łączności ekologicznej w skali ponadlokalnej i ogranicza ryzyko izolacji siedlisk. Ustalenia planu ogólnego należy zatem oceniać jako korzystne dla fauny w zakresie, w jakim utrwalają ochronę tych ciągów przyrodniczych oraz ograniczają presję zagospodarowania na obszary pełniące funkcje migracyjne.

Pozytywne znaczenie dla zwierząt mają również lokalne formy ochrony przyrody. Na terenie Miasta i Gminy Lipsko występuje 1 użytek ekologiczny oraz 4 pomniki przyrody obejmujące łącznie 6 drzew. Choć są to formy ochrony o ograniczonej powierzchni lub punktowym charakterze, wzmacniają one lokalną różnorodność siedlisk i stanowią elementy stabilizujące system przyrodniczy gminy. Ustalenia planu ogólnego ograniczają ryzyko fragmentacji siedlisk przede wszystkim poprzez podporządkowanie rozwoju przestrzennego istniejącej strukturze osadniczej oraz ochronę terenów cennych przyrodniczo przed nadmierną presją zabudowy. Ma to szczególne znaczenie w gminie, w której krajobraz rolniczy i mozaika terenów otwartych, zadrzewień, cieków oraz lasów tworzą podstawowe warunki funkcjonowania fauny. Dzięki temu ograniczane są skutki chaotycznej urbanizacji, które mogłyby prowadzić do przerywania lokalnych powiązań ekologicznych. Znaczenie ochronne mają również ustalenia odnoszące się do dolin cieków i terenów wilgotnych. Zachowanie doliny Krępianki oraz innych obniżen i terenów związanych z obiegiem wody sprzyja utrzymaniu siedlisk dla gatunków powiązanych ze środowiskiem wodnym i podmokłym, a jednocześnie wzmacnia funkcjonowanie lokalnych ciągów ekologicznych. W warunkach nasilających się skutków suszy i przekształceń hydrologicznych ma to istotne znaczenie dla zachowania warunków bytowania wielu grup zwierząt.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko oddziałują korzystnie na zwierzęta, ponieważ sprzyjają zachowaniu terenów otwartych, leśnych i dolinnych, ochronie lokalnych form ochrony przyrody oraz utrzymaniu ponadlokalnych i lokalnych powiązań ekologicznych. Tym samym plan wzmacnia warunki przestrzenne niezbędne dla zachowania siedlisk, ograniczenia fragmentacji środowiska oraz podtrzymania różnorodności biologicznej w granicach gminy.

8.2.5. Oddziaływanie na rośliny

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko wywierają istotny wpływ na roślinność, zarówno w ekosystemach naturalnych i półnaturalnych, jak i na terenach użytkowanych rolniczo oraz w obrębie zieleni urządzonej. Wynika to ze struktury użytkowania terenu gminy, w której dominują użytki rolne o powierzchni 10 088 ha, w tym 1 085 ha sadów, natomiast lasy zajmują 2 281 ha, co odpowiada 16,86% powierzchni gminy. W tych warunkach ustalenia planu porządkują relacje pomiędzy terenami zabudowanymi, rolniczymi, leśnymi i otwartymi, wpływając bezpośrednio na zachowanie pokrywy roślinnej oraz ograniczenie presji na tereny biologicznie czynne. Szczególne znaczenie dla ochrony

roślinności mają kompleksy leśne, które na terenie gminy Lipsko koncentrują się głównie w części północnej, a także występują w postaci izolowanych płatów w części południowej. Lasy te mają charakter mieszany; tworzą je przede wszystkim sosna, dąb i brzoza, z udziałem m.in. lipy, grabu, osiki i olszy, a miejscami również świerku, robinii akacjowej, buka, wierzby, modrzewia i wiązu. Ustalenia planu ogólnego sprzyjają zachowaniu tych terenów jako podstawowego komponentu lokalnego systemu przyrodniczego, wzmacniając trwałość zbiorowisk leśnych oraz ich funkcje bioklimatyczne, krajobrazowe i retencyjne. Jednocześnie stan lasów pozostaje wrażliwy na presję środowiskową; w 2023 r. drzewostany na terenie gminy wykazywały uszkodzenie na poziomie 20–25%. Znaczenie ochronne mają również lokalne formy ochrony przyrody oraz ponadlokalne powiązania ekologiczne. Na terenie gminy występuje użytek ekologiczny „Użytek 114”, stanowiący zagłębienie terenu wypełnione wodą i częściowo porośnięte lasem, a także 4 pomniki przyrody obejmujące łącznie 6 drzew. Przez obszar gminy przebiegają ponadto dwa ponadlokalne korytarze ekologiczne: Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły oraz Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły. Ustalenia planu ogólnego utrwalają ochronę tych elementów systemu przyrodniczego, a tym samym wzmacniają warunki zachowania roślinności leśnej, wilgotnościowej i dolinnej. Istotnym składnikiem pokrywy roślinnej gminy pozostaje również roślinność związana z krajobrazem rolniczym. Miasto i Gmina Lipsko mają wyraźnie rolniczy charakter, dlatego ustalenia planu ogólnego stabilizują znaczenie gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk w strukturze przestrzennej gminy. Ma to znaczenie nie tylko gospodarcze, lecz również środowiskowe, ponieważ rolnicza mozaika użytkowania terenu współtworzy lokalną strukturę zieleni, warunki retencji oraz podstawy funkcjonowania wielu zbiorowisk roślinnych typowych dla krajobrazu wiejskiego. W obrębie gminy istotną rolę pełni także roślinność związana z zielenią urządzoną. Na terenie gminy znajduje się 1 zieleniec o powierzchni 0,5 ha, zieleń osiedlowa o powierzchni 2,8 ha, zabytkowy park dworski w Daniszowie oraz 3 cmentarze o łącznej powierzchni 4,7 ha. Ustalenia planu ogólnego utrwalają znaczenie tych terenów jako elementów zielonej infrastruktury, wspierających funkcje krajobrazowe, bioklimatyczne i ekologiczne w strukturze osadniczej miasta i gminy.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko oddziałują korzystnie na roślinność, ponieważ sprzyjają zachowaniu terenów leśnych, rolniczych, dolinnych i zieleni urządzonej, a także wzmacniają ochronę lokalnych form ochrony przyrody i ciągłość powiązań ekologicznych. W efekcie plan ogranicza ryzyko dalszej fragmentacji przestrzeni przyrodniczej oraz osłabienia lokalnej różnorodności biologicznej.

8.2.6. Oddziaływanie na wody

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko wywierają istotny, pozytywny wpływ na gospodarkę wodną, ponieważ porządkują zasady zagospodarowania przestrzennego w sposób sprzyjający ochronie zasobów wodnych, ograniczaniu presji na wody powierzchniowe i podziemne oraz wzmacnianiu zdolności retencyjnych obszaru. W warunkach gminy o wyraźnie rolniczym charakterze, z rozproszoną strukturą osadniczą i znaczącym udziałem terenów otwartych, ustalenia planu mają znaczenie zarówno dla jakości wód, jak i dla bezpieczeństwa hydrologicznego. Podstawowe uwarunkowania wodne gminy obejmują sieć cieków reprezentowaną głównie przez Krępiankę i Strużankę, przy bliskim sąsiedztwie Ilżanki, a także położenie całej gminy w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 405 „Niecka Radomska”. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają ochronę dolin rzecznych i terenów pełniących funkcje retencyjne. Na obszarze gminy sieć hydrograficzna jest uboga i obejmuje przede wszystkim Krępiankę z dopływami oraz Strużankę z dopływem spod Wólki Dąbrowskiej; bardzo blisko granicy gminy przebiega także Ilżanka. Oba główne ciek odpływają na wschód w kierunku Wisły, a na terenie gminy występują również liczne niewielkie sztuczne zbiorniki wodne. W tym układzie doliny cieków pełnią nie tylko funkcje hydrologiczne, ale także przyrodnicze i krajobrazowe, dlatego ustalenia planu ogólnego ograniczające presję zagospodarowania w tych strefach należy oceniać jako korzystne dla utrzymania lokalnej równowagi wodnej. Plan ogólny oddziałuje również korzystnie na ochronę wód podziemnych. Wszystkie ujęcia wody na terenie gminy pobierają wodę z poziomu wodonośnego kredy górnej, stanowiącego część GZWP nr 405 „Niecka Radomska”. Oficjalne materiały gminne wskazują, że jest to zbiornik o dobrej jakości wód, natomiast najważniejszym zagrożeniem dla jego jakości pozostają nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa na terenach wiejskich oraz wykorzystywanie nawozów w rolnictwie. Jednocześnie stan JCWPd nr 87 oceniany jest jako dobry, co oznacza, że ustalenia planu ogólnego utrwalające ostrożne zasady zagospodarowania i ograniczające ryzyko

zanieczyszczeń należy traktować jako działania sprzyjające zachowaniu tego stanu. Mniej korzystna jest sytuacja wód powierzchniowych. Na obszarze gminy monitorowane cieki — Krępianka, Strużanka oraz Iłzanka od Małyszyna do ujścia — osiągają umiarkowany stan ekologiczny i zły stan ogólny, a wody Krępianki i Iłzanki są ponadto zanieczyszczone chemicznie. W przypadku tych cieków stwierdzono presję związane m.in. z przekształceniami hydromorfologicznymi, dopływem zanieczyszczeń fizykochemicznych i chemicznych oraz oddziaływaniem budowli piętrzących. Ustalenia planu ogólnego oddziałują więc korzystnie na gospodarkę wodną przez ograniczanie możliwości dalszej intensyfikacji zagospodarowania w sposób zwiększający presję na doliny rzeczne i spływ zanieczyszczeń do cieków. Istotnym elementem oddziaływania planu na gospodarkę wodną jest także uporządkowanie relacji pomiędzy rozwojem zabudowy a stanem infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej. Według najnowszych oficjalnych danych zbiorczych ujętych w Programie ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Lipsko do roku 2028, na koniec 2023 r. długość sieci wodociągowej wynosiła 93,1 km, a z wodociągu korzystało 71,7% mieszkańców; długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 26,9 km, a z kanalizacji korzystało 47,9% mieszkańców. Na terenie gminy funkcjonowało ponadto 977 zbiorników bezodpływowych i 45 przydomowych oczyszczalni ścieków. Oznacza to, że jednym z podstawowych uwarunkowań środowiskowych pozostaje wciąż niepełne skanalizowanie gminy oraz utrzymywanie się rozproszonej gospodarki ściekowej poza siecią. W 2025 r. sytuacja ta była już przedmiotem dalszych działań inwestycyjnych gminy i Zakładu Usług Komunalnych. W oficjalnym Raporcie o stanie Miasta i Gminy Lipsko za 2024 rok, opublikowanym w czerwcu 2025 r., wskazano, że w 2024 r. odnotowano wzrost eksploatacji sieci wodociągowej o 23% oraz wzrost liczby oczyszczanych ścieków dowożonych o 28%. Raport wymienia również najważniejsze inwestycje zrealizowane lub prowadzone w 2024 r., obejmujące rozbudowę sieci wodociągowej w Lipsku, Krępie Kościelnej i na odcinku Maruszów–Helenów oraz budowę kanalizacji sanitarnej w Lipsku, Porębie i Śląsku. Równolegle w 2025 r. gmina kontynuowała rozwój infrastruktury wodnej i ściekowej. Oficjalna informacja z 25 marca 2025 r. potwierdza podpisanie umowy na projekt „Rozwój infrastruktury wodociągowej zarządzanej przez Zakład Usług Komunalnych w Lipsku Sp. z o.o.”, obejmujący m.in. budowę sieci wodociągowej w miejscowości Krępa Kościelna, wymianę 1453 wodomierzy oraz strefowanie sieci wodociągowej. Z kolei w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład realizowano zadanie „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Lipsko ul. Spacerowa i msc. Śląsko, Poręba wzdłuż drogi krajowej nr 79”, z terminem realizacji do 24 grudnia 2025 r. Ponadto w 2025 r. prowadzono postępowania dotyczące dalszej budowy sieci wodociągowej w miejscowościach Krępa Górna, Krępa Kościelna i Boży Dar. Plan ogólny oddziałuje także korzystnie na bezpieczeństwo hydrologiczne gminy przez uwzględnienie obszarów narażonych zarówno na podtopienia, jak i na skutki suszy. W materiałach gminnych wskazano, że teren gminy jest w niewielkim stopniu zagrożony powodzią od strony Krępianki, przy czym zagrożenie to dotyczy głównie terenów położonych w dolinie rzeki, a częściowo także pojedynczych zabudowań i ogródków działkowych w Lipsku. Jednocześnie analiza środowiskowa gminy wskazuje na występowanie suszy w poprzednich latach oraz potrzebę wzrostu retencji i rozwoju rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury. W tym kontekście ustalenia planu ogólnego sprzyjają zachowaniu terenów chłonnych i dolinnych, a więc przestrzeni istotnych dla ograniczania skutków zarówno okresowych nadmiarów, jak i deficytów wody.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie oddziałują na gospodarkę wodną, ponieważ służą ochronie dolin cieków, wzmacniają ochronę zasobów wód podziemnych GZWP nr 405, porządkują relacje pomiędzy zabudową a infrastrukturą wodno-ściekową oraz ograniczają ryzyko dalszego pogarszania stanu wód powierzchniowych. Jednocześnie plan uwzględnia rzeczywiste uwarunkowania techniczne gminy — przy czym najnowsze oficjalne dane liczbowe o długości sieci pozostają danymi za 2023 r., natomiast rok 2025 potwierdza dalszą rozbudowę i modernizację systemu wodociągowego i kanalizacyjnego

8.2.7. Oddziaływanie na powietrze

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie oddziałują na jakość powietrza, ponieważ porządkują zasady zagospodarowania przestrzennego w sposób ograniczający presję emisyjną z sektora komunalno-bytowego i transportu oraz sprzyjający zachowaniu terenów biologicznie czynnych. Na obszarze gminy problem jakości powietrza jest związany przede wszystkim z niską emisją oraz

oddziaływaniem ruchu drogowego, przy czym w 2023 r. dla strefy mazowieckiej stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu zarówno w kryterium ochrony zdrowia, jak i ochrony roślin, natomiast dla pozostałych zanieczyszczeń nie odnotowano przekroczeń norm jakości powietrza. Znaczenie ustaleń planu ogólnego dla jakości powietrza wynika przede wszystkim z ograniczania rozpraszania zabudowy i podporządkowania rozwoju przestrzennego istniejącej strukturze osadniczej. W warunkach gminy Lipsko ma to szczególne znaczenie, ponieważ głównym lokalnym źródłem presji emisyjnej pozostają indywidualne źródła ciepła. Oficjalne dane wskazują, że blisko 79% źródeł ciepła wykorzystywanych na terenie gminy stanowią bezklasowe kotły na paliwa stałe i miejscowe ogrzewacze pomieszczeń niespełniające wymogów Mazowieckiej uchwały antysmogowej, a liczba źródeł wymagających wymiany do końca 2027 r. została określona na 2 829. Ustalenia planu ogólnego porządkują więc warunki rozwoju zabudowy w sposób sprzyjający stopniowemu ograniczaniu niskiej emisji. Plan ogólny pozytywnie wpływa również na jakość powietrza poprzez utrwalenie znaczenia terenów otwartych, rolnych i leśnych w strukturze przestrzennej gminy. Miasto i Gmina Lipsko mają wyraźnie rolniczy charakter, a użytki rolne zajmują 10 088 ha, zaś lasy 2 281 ha, co odpowiada 16,86% powierzchni gminy. Zachowanie tych terenów ogranicza dalsze uszczelnianie przestrzeni, wspiera lokalne warunki przewietrzania i wzmacnia funkcje bioklimatyczne krajobrazu, co sprzyja łagodzeniu lokalnych skutków presji emisyjnej. Istotnym komponentem oddziaływania na stan aerosanitarny gminy pozostaje także transport drogowy. Oficjalne materiały wskazują, że wraz z indywidualnym ogrzewaniem to właśnie transport drogowy stanowi główne źródło niskiej emisji na terenie gminy, a największe ładunki emisji liniowej PM10 wiążą się przede wszystkim z przebiegiem drogi krajowej nr 79 oraz drogi wojewódzkiej nr 747. Ustalenia planu ogólnego, porządkując relacje pomiędzy układem komunikacyjnym a terenami zabudowy, ograniczają ryzyko narastania presji emisyjnej w strefach mieszkaniowych. Pozytywny wpływ planu ogólnego na jakość powietrza należy również wiązać z utrwaleniem warunków dla transformacji energetycznej, plan wskazuje jako pożądane kierunki działań wymianę źródeł ciepła na mało- i bezemisyjne, dalszy wzrost wykorzystania OZE oraz rozwój działań ograniczających emisję. W tym kontekście ustalenia planu ogólnego wzmacniają przestrzenne warunki dla modernizacji systemów ogrzewania i poprawy standardu środowiska zamieszkania.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko oddziałują korzystnie na jakość powietrza, ponieważ porządkują rozwój przestrzenny w warunkach gminy obciążonej niską emisją z indywidualnych źródeł ciepła i emisją komunikacyjną, a zarazem sprzyjają zachowaniu terenów biologicznie czynnych oraz ograniczaniu presji na obszary zabudowane. Pozytywny efekt planu pozostaje szczególnie istotny wobec utrzymującego się dużego udziału nieekologicznych źródeł ciepła oraz przekroczenia poziomu celu długoterminowego dla ozonu w strefie mazowieckiej.

8.2.8. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie oddziałują na powierzchnię ziemi, ponieważ porządkują strukturę użytkowania terenu i utrwalają relacje pomiędzy terenami rolniczymi, leśnymi, zabudowanymi i komunikacyjnymi. W warunkach gminy o wyraźnie rolniczym charakterze ma to szczególne znaczenie dla zachowania wartości produkcyjnych gleb oraz ograniczania niekontrolowanych przekształceń przestrzeni. Według danych aktualnych na 2025 r. powierzchnia ogólna gminy wynosi 13 527 ha, z czego użytki rolne zajmują 10 088 ha, tereny zabudowane i zurbanizowane 557 ha, a lasy 2 281 ha. Oznacza to, że ustalenia planu utrwalają dominację funkcji rolniczej i przyrodniczej w strukturze przestrzennej gminy, a zarazem ograniczają presję na nadmierne zajmowanie terenów otwartych pod zabudowę. Pozytywny wpływ planu ogólnego na powierzchnię ziemi wiąże się również z ochroną gleb o korzystnej przydatności rolniczej. Na terenie gminy przeważają gleby średniej i dobrej jakości: gleby klas I–III stanowią łącznie 23,05%, klasa IV obejmuje 46%, natomiast klasy V, VI i VIz łącznie 30,95%. Jednocześnie w północnej części gminy, zdominowanej przez lasy, występują najsłabsze gleby wytworzone na piaskach luźnych, natomiast najlepsze gleby lessowe koncentrują się m.in. w rejonie między Walentynowem i Józefowem. Ustalenia planu ogólnego stabilizują zatem użytkowanie gruntów zgodnie z ich predyspozycjami przyrodniczymi i produkcyjnymi. Istotne znaczenie ma także zachowanie terenów leśnych, które ograniczają procesy

erozyjne, wspierają retencję i stabilizują warunki glebowe. W gminie Lipsko lasy porastają blisko 17% powierzchni i występują głównie w północnej części gminy, na obszarach najsłabszych gleb. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają tym samym trwałość tej części systemu przyrodniczego oraz ograniczają ryzyko przekształceń prowadzących do pogorszenia stanu powierzchni ziemi. Plan ogólny porządkuje także relacje pomiędzy ochroną powierzchni ziemi a wykorzystaniem zasobów geologicznych. Na terenie gminy występują złoża piasku i żwiru: Gołębiów, Gołębiów 1, Gołębiów 2, Jakubówka i Lipsko, położone głównie w północnej części gminy; ponadto w północnej części wskazano obszar perspektywiczny dla złóż torfu, a w południowej dla złóż opok. Zgodnie z danymi bilansowymi według stanu na 31.12.2023 r. eksploatacja dotyczyła złoża Gołębiów 2, złoża Gołębiów 1 było eksploatowane okresowo, a złoża Gołębiów, Jakubówka i Lipsko miały status zaniechanych. W 2025 r. część danych koncesyjnych wymagała już jednak bieżącej weryfikacji, ponieważ ważność koncesji dla złoża Gołębiów 2 upływała 31.05.2025 r. Znaczące jest również to, że według danych GDOŚ na terenie gminy Lipsko nie występują miejsca, w których zaistniała szkoda w środowisku lub zanieczyszczona byłaby powierzchnia ziemi, a także nie występują grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji. Oznacza to, że ustalenia planu ogólnego oddziałują na powierzchnię ziemi przede wszystkim w sposób prewencyjny, służąc zachowaniu jej obecnego, korzystnego stanu i ograniczeniu ryzyka przyszłej degradacji.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie wpływają na powierzchnię ziemi, ponieważ utrwalają racjonalną strukturę użytkowania terenu, wzmacniają ochronę gleb rolnych i terenów leśnych, porządkują relacje z obszarami występowania kopalin oraz ograniczają ryzyko niekontrolowanych przekształceń i degradacji przestrzeni. W efekcie plan wspiera trwałość funkcji rolniczych, przyrodniczych i krajobrazowych gminy.

8.2.9. Oddziaływanie na krajobraz

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie oddziałują na krajobraz, ponieważ porządkują relacje pomiędzy terenami zabudowanymi, rolniczymi, leśnymi i otwartymi oraz wzmacniają ochronę cech przestrzennych decydujących o tożsamości gminy. Krajobraz Lipska ma charakter rolniczo-kulturowy, z wyraźną przewagą terenów otwartych. Wynika to z samej struktury użytkowania terenu: użytki rolne zajmują 10 088 ha, w tym 1 085 ha sadów, lasy 2 281 ha, a tereny zabudowane i zurbanizowane 557 ha. Ustalenia planu utrwalają tym samym dominację krajobrazu otwartego, ukształtowanego przez mozaikę pól uprawnych, sadów, zadrzewień, dolin rzecznych i płątów leśnych. Znaczenie planu ogólnego dla krajobrazu wynika również z położenia i rzeźby terenu gminy. Lipsko znajduje się na pograniczu Równiny Radomskiej i Przedgórza Iłżeckiego, a krajobraz gminy jest przeważnie równinny i lekko falisty, urozmaicony wciętymi dolinami cieków oraz wydrami w części północnej. Rzędne terenu wznoszą się od około 150 m n.p.m. w części północnej do około 180–190 m n.p.m. w części południowej, przy czym najniższe położone są tereny Lipska w dolinie Krępianki. Ustalenia planu ogólnego utrwalają zatem podstawowe cechy kompozycji krajobrazowej gminy, wynikające z jej ukształtowania terenu i przebiegu dolin rzecznych. Istotnym elementem krajobrazu objętym oddziaływaniem ustaleń planu są struktury przyrodnicze o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym. Przez teren gminy przebiegają dwa korytarze ekologiczne: Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły oraz Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły, a poza nimi łączność przestrzenną zapewniają również doliny rzeczne i izolowane tereny leśne. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają ochronę tych elementów, przez co sprzyjają zachowaniu ciągłości krajobrazu i ograniczają jego fragmentację. Jednocześnie do walorów naturalnych gminy zaliczono właśnie wcięte doliny rzeczne i kompleksy leśne, które współtworzą jej rozpoznawalny obraz przestrzenny. Na krajobraz gminy wpływają również elementy zieleni urządzonej i form ochrony przyrody. Na obszarze gminy znajduje się 1 zieleńiec o powierzchni 0,5 ha, zieleń osiedlowa o powierzchni 2,8 ha, zabytkowy park dworski w Daniszowie oraz 3 cmentarze o łącznej powierzchni 4,7 ha. Ponadto na terenie gminy występują 4 pomniki przyrody obejmujące łącznie 6 drzew. Ustalenia planu ogólnego utrwalają znaczenie tych obiektów jako elementów kompozycyjnych i kulturowych krajobrazu, wzmacniających lokalną tożsamość przestrzenną. Krajobraz Lipska ma także wyraźny wymiar historyczny i kulturowy. W rejestrze zabytków znajdują się m.in. park w Daniszowie, kościół i cmentarz rzymskokatolicki w Krępie Kościelnej, kościół

parafialny pw. Świętej Trójcy w Lipsku, żydowski dom modlitwy przy ul. Iłżeckiej 6 w Lipsku oraz inne obiekty współtworzące historyczną strukturę osadniczą gminy. Ustalenia planu ogólnego porządkują relacje pomiędzy rozwojem przestrzennym a ochroną tych wartości, dzięki czemu wzmacniają trwałość krajobrazu kulturowego i ograniczają ryzyko jego degradacji. Plan ogólny oddziałuje korzystnie na krajobraz również przez utrwalenie funkcji rekreacyjnej i wizerunkowej gminy. W programie ochrony środowiska wskazano, że do atrakcji turystycznych Lipska należą tradycyjny wiejski krajobraz kulturowy oraz walory naturalne w postaci wciętych dolin rzecznych i kompleksów leśnych, a przez teren gminy przebiegają liczne szlaki turystyczne i rowerowe. Oznacza to, że ustalenia planu nie tylko chronią strukturę przestrzenną gminy, ale również utrwalają jej atrakcyjność krajobrazową dla mieszkańców i użytkowników zewnętrznych.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie wpływają na krajobraz, ponieważ utrwalają rolniczo-leśny charakter gminy, wzmacniają ochronę dolin rzecznych, terenów otwartych, kompleksów leśnych, zieleni urządzonej oraz elementów krajobrazu kulturowego. W efekcie plan sprzyja zachowaniu cech przestrzennych decydujących o tożsamości gminy i ogranicza ryzyko ich zatarcia wskutek niekontrolowanych przekształceń.

8.2.10. Oddziaływanie na klimat

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie oddziałują na klimat lokalny, ponieważ porządkują relacje pomiędzy terenami zabudowanymi, rolniczymi, leśnymi i otwartymi oraz wzmacniają ochronę struktur przestrzennych istotnych dla przewietrzania, retencji i łagodzenia skutków zjawisk ekstremalnych. W warunkach gminy o przeważającej funkcji rolniczo-leśnej znaczenie planu dla klimatu przejawia się przede wszystkim w ograniczaniu nadmiernego uszczelniania powierzchni, zachowaniu terenów biologicznie czynnych oraz utrwaleniu przestrzennych warunków adaptacji do zmian klimatu. Znaczenie to wynika również z położenia klimatycznego gminy. Lipsko znajduje się w Radomskiej dzielnicy rolniczo-klimatycznej; okres wegetacyjny trwa tu około 205–210 dni, okres przymrozkowy około 115 dni, średnia temperatura roczna wynosi do 8°C, a średnia suma opadów około 600 mm, z maksimum przypadającym na miesiące letnie. Ustalenia planu ogólnego odnoszą się więc do obszaru, w którym warunki klimatyczne odgrywają zasadniczą rolę dla funkcjonowania rolnictwa, gospodarki wodnej i jakości środowiska życia mieszkańców. Plan ogólny oddziałuje korzystnie na klimat także przez utrwalenie rolniczo-leśnej struktury użytkowania terenu. Na obszarze gminy użytki rolne zajmują 10 088 ha, czyli 74,58% powierzchni, lasy 2 281 ha (16,86%), a tereny zabudowane i zurbanizowane 557 ha (4,12%). Taki układ przestrzenny sprzyja zachowaniu powierzchni chłonnych, ogranicza zasięg lokalnych efektów przegrzewania i wspiera utrzymanie korzystniejszego mikroklimatu niż w obszarach intensywnie zurbanizowanych. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają tym samym znaczenie terenów otwartych, rolniczych i leśnych jako podstawowych komponentów klimatycznych gminy. Istotny jest również kontekst obserwowanych zmian klimatycznych. Analiza warunków pogodowych z lat 2015–2024 wskazuje, że kolejne lata na terenie gminy były w większości anomalnie lub ekstremalnie ciepłe, a lata 2018–2019 sklasyfikowano jako suche. W dokumentach gminnych odnotowano ponadto występowanie zjawisk ekstremalnych, w tym nawałnic, silnych wiatrów, podtopień po ulewnych deszczach, szkód po orkanie w 2022 r. oraz wichurach w 2023 r. W tych warunkach ustalenia planu ogólnego wzmacniają odporność przestrzeni gminy na skutki zmian klimatu przez utrzymanie terenów o funkcjach retencyjnych, przewietrzających i chłodzących. Pozytywny wpływ planu ogólnego na klimat wiąże się również z ochroną dolin cieków, terenów leśnych, zadrzewień i innych struktur przyrodniczych wspomagających obieg wody i regulację termiczną. W programie ochrony środowiska jako istotne kierunki działań adaptacyjnych wskazano m.in. wzrost retencji, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, renaturyzację cieków oraz odtwarzanie bagien i zadrzewień śródpolnych. Ustalenia planu ogólnego utrwalają znaczenie tych elementów w strukturze przestrzennej gminy, przez co sprzyjają ograniczaniu skutków suszy, spowalnianiu odpływu wód opadowych oraz łagodzeniu przegrzewania przestrzeni zabudowanej. Plan ogólny oddziałuje na klimat także w wymiarze emisyjnym. Program ochrony środowiska dla gminy Lipsko wskazuje jako kierunki działań mitygujących m.in. ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, eliminację bezklasowych źródeł ogrzewania, rozwój odnawialnych źródeł energii, wzrost lesistości i terenów zieleni, rozwój elektromobilności oraz infrastruktury rowerowej. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają przestrzenne

warunki dla stopniowej transformacji energetycznej i ograniczania emisyjności lokalnego systemu osadniczego.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie wpływają na klimat, ponieważ utrwalają ochronę terenów otwartych, rolniczych, leśnych i dolinnych, wspierają warunki retencyjne i przewietrzające oraz wzmacniają adaptację przestrzeni gminy do skutków wzrostu temperatur, suszy, opadów nawalnych i innych zjawisk ekstremalnych. Jednocześnie plan sprzyja ograniczaniu presji emisyjnej i utrwalaniu kierunków rozwoju niskoemisyjnego, co zwiększa odporność środowiskową gminy w dłuższej perspektywie.

8.2.11. Oddziaływanie na zasoby naturalne

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie oddziałują na zasoby naturalne, ponieważ porządkują relacje pomiędzy terenami rolniczymi, leśnymi, wodnymi, zabudowanymi oraz obszarami występowania kopalin. W gminie o wyraźnie rolniczym charakterze ma to szczególne znaczenie dla zachowania trwałości zasobów glebowych, wodnych i przyrodniczych. Struktura użytkowania terenu potwierdza dominację funkcji rolniczych i przyrodniczych: użytki rolne zajmują 10 088 ha, czyli 74,58% powierzchni gminy, lasy 2 281 ha (16,86%), a tereny zabudowane i zurbanizowane 557 ha. Ustalenia planu utrwalają tym samym racjonalną strukturę użytkowania przestrzeni i ograniczają presję na nadmierne zajmowanie terenów otwartych pod zabudowę. Szczególne znaczenie mają zasoby glebowe, stanowiące podstawę lokalnej gospodarki rolnej. Na terenie gminy przeważają gleby średniej i dobrej jakości: klasa IV obejmuje 46%, klasy I–III łącznie 23,05%, a klasy V, VI i VIz 30,95%. Najlepsze gleby lessowe występują m.in. w rejonie pomiędzy Walentynowem i Józefowem, natomiast w części północnej dominują słabsze gleby piaszczyste. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają ochronę gruntów o wysokiej przydatności rolniczej oraz stabilizują ich użytkowanie zgodnie z predyspozycjami przyrodniczymi. Plan ogólny oddziałuje również korzystnie na zasoby wodne. Gmina Lipsko położona jest w zasięgu GZWP nr 405 „Niecka Radomska”, a wszystkie ujęcia wody na jej terenie pobierają wodę z poziomu wodonośnego kredy górnej. Stan JCWPd nr 87 oceniono jako dobry pod względem chemicznym, ilościowym i ogólnym, a w punkcie monitoringu w Lipsku stwierdzono wody III klasy, czyli umiarkowanej jakości, mieszczące się nadal w dobrym stanie chemicznym. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają więc ochronę jednego z najważniejszych zasobów środowiskowych gminy, ograniczając ryzyko presji ze strony zabudowy, gospodarki ściekowej i użytkowania rolniczego. Istotnym komponentem zasobów naturalnych są również lasy oraz elementy lokalnego systemu przyrodniczego. Lasy porastają blisko 17% powierzchni gminy, koncentrują się głównie w jej północnej części i w postaci izolowanych płatów w części południowej. Ponad 73,6% stanowią lasy prywatne, a niespełna 26,4% lasy publiczne. Na terenie gminy występuje ponadto użytek ekologiczny „Użytek 114”, 4 pomniki przyrody oraz dwa korytarze ekologiczne: Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły i Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły. Ustalenia planu ogólnego utrwalają znaczenie tych elementów jako podstawy ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i siedliskowych gminy. Plan ogólny porządkuje także sposób wykorzystania zasobów geologicznych. Na terenie gminy występują złoża piasku i żwiru: Gołębiów, Gołębiów 1, Gołębiów 2, Jakubówka i Lipsko, położone głównie w północnej części gminy; ponadto w północnej części wskazano obszar perspektywiczny dla złóż torfu, a w południowej dla złóż opok. Według danych bilansowych na 31.12.2023 r. eksploatowane było złożo Gołębiów 2, złożo Gołębiów 1 eksploatowano okresowo, a złoża Gołębiów, Jakubówka i Lipsko miały status zaniechanych. Ustalenia planu ogólnego ograniczają tym samym ryzyko konfliktów pomiędzy użytkowaniem rolniczym, ochroną powierzchni ziemi a wykorzystaniem kopalin. Istotne znaczenie ma również gospodarowanie zasobami energetycznymi i rozwój odnawialnych źródeł energii. Z danych programu ochrony środowiska wynika, że na terenie gminy funkcjonuje około 396 instalacji OZE i farm fotowoltaicznych, a wśród działań przewidzianych dla gminy wskazano dalszą rozbudowę OZE, budowę instalacji w budynkach prywatnych oraz farm fotowoltaicznych. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają więc warunki dla bardziej oszczędnego wykorzystania zasobów nieodnawialnych i stopniowej transformacji energetycznej.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie wpływają na zasoby naturalne, ponieważ utrwalają ochronę gleb rolnych, wód

podziemnych, lasów i elementów systemu przyrodniczego, porządkują relacje z obszarami występowania kopalin oraz wzmacniają warunki dla rozwoju odnawialnych źródeł energii. W efekcie plan wspiera racjonalne i zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, przy jednoczesnym zachowaniu ich znaczenia gospodarczego, przyrodniczego i krajobrazowego.

8.2.12. Oddziaływanie na zabytki

Ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie oddziałują na dziedzictwo kulturowe i zabytki, ponieważ porządkują relacje pomiędzy rozwojem przestrzennym a ochroną historycznie ukształtowanych elementów środowiska kulturowego. W warunkach gminy o wyraźnym rodowodzie historycznym i rolniczo-kulturowym plan utrwała ochronę obiektów zabytkowych, ich otoczenia oraz krajobrazu kulturowego, a tym samym wzmacnia lokalną tożsamość przestrzenną. Dziedzictwo kulturowe gminy Lipsko tworzą przede wszystkim obiekty sakralne, kapliczki, krzyże, cmentarze oraz murowane i drewniane domy pochodzące zwykle z początku XX wieku. Istotnym elementem tego dziedzictwa pozostaje również historia samego Lipska, związana m.in. z utratą i odzyskaniem praw miejskich, zniszczeniami wojennymi oraz tragicznymi dziejami społeczności żydowskiej. Ustalenia planu ogólnego utrwalają znaczenie tych zasobów jako podstawowych składników historycznej i kulturowej struktury gminy. Na terenie gminy znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, według stanu przywołanego w programie ochrony środowiska na 30 czerwca 2024 r. Są to m.in. park w Daniszowie, kościół pw. świętych Apostołów Piotra i Pawła oraz cmentarz rzymskokatolicki w Krępie Kościelnej, kościół parafialny pw. Świętej Trójcy w Lipsku, żydowski dom modlitwy przy ul. Ilżeckiej 6 w Lipsku oraz drewniany dom nr 5 w Zofiówce. Ustalenia planu ogólnego wzmacniają ochronę tych obiektów oraz ich bezpośredniego kontekstu przestrzennego. Znaczenie planu ogólnego obejmuje nie tylko ochronę pojedynczych zabytków, lecz również zachowanie krajobrazu kulturowego, w którym funkcjonują. W gminie Lipsko szczególne znaczenie ma tradycyjny wiejski krajobraz kulturowy, współtworzony przez historyczne układy osadnicze, obiekty sakralne, cmentarze, założenia parkowe oraz mozaikę terenów otwartych i zieleni. Program ochrony środowiska wskazuje wprost, że do atrakcji turystycznych gminy należą zarówno zabytki wymienione w rozdziale dotyczącym dziedzictwa kulturowego i gminnej ewidencji zabytków, jak i właśnie tradycyjny wiejski krajobraz kulturowy. Ustalenia planu ogólnego utrwalają zatem spójność historyczno-krajobrazową gminy i ograniczają ryzyko jej degradacji. Na krajobraz kulturowy gminy wpływają również elementy zieleni historycznej i urządzonej. Na terenie gminy znajduje się zabytkowy park dworski w Daniszowie, 1 zieleńiec o powierzchni 0,5 ha, zieleń osiedlowa o powierzchni 2,8 ha oraz 3 cmentarze o łącznej powierzchni 4,7 ha. Ustalenia planu ogólnego utrwalają znaczenie tych elementów jako części kompozycji przestrzennej gminy i wzmacniają ich rolę w ochronie historycznego obrazu miejscowości i terenów wiejskich.

W ujęciu syntetycznym należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko pozytywnie wpływają na dziedzictwo kulturowe i zabytki, ponieważ wzmacniają ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków, utrwalają znaczenie historycznych elementów krajobrazu kulturowego oraz ograniczają ryzyko przekształceń przestrzennych prowadzących do osłabienia lokalnej tożsamości historycznej. W efekcie plan sprzyja zachowaniu ciągłości kulturowej gminy oraz utrwaleniu jej walorów historycznych, krajobrazowych i turystycznych.

8.2.13. Oddziaływanie na dobra materialne

Plan Ogólny Miasta i Gminy Lipsko wpływa pozytywnie na dobra materialne, takie jak nieruchomości, infrastruktura techniczna, zasoby gospodarcze oraz mienie publiczne i prywatne. Odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni może przyczynić się do wzrostu wartości nieruchomości, rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawy jakości infrastruktury. Z drugiej strony, niekontrolowana urbanizacja mogłaby prowadzić do degradacji zasobów materialnych i problemów w funkcjonowaniu gminy.

Plan Ogólny Miasta i Gminy Lipsko wpływa na dobra materialne poprzez racjonalne planowanie przestrzeni, ochronę infrastruktury, rozwój gospodarki. Dzięki jego ustaleniom ochronie podlega rolnictwo i dobra związane z produkcją rolną, zabezpieczone są zabytki oraz mienie publiczne przed degradacją. Dzięki temu gmina może rozwijać się w sposób zrównoważony, zachowując równowagę między rozwojem inwestycyjnym a ochroną istniejących dóbr materialnych.

8.3 Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska oraz ustaleniami Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1110), oddziaływanie transgraniczne definiowane jest jako „jakiegokolwiek oddziaływanie, niemające wyłącznie charakteru globalnego, na terenie podlegającym jurysdykcji Strony, spowodowane planowaną działalnością, której fizyczna przyczyna jest w całości lub częściowo położona na terenie podlegającym jurysdykcji innej Strony; przy czym „oddziaływanie” oznacza jakiegokolwiek skutek planowanej działalności dla środowiska z uwzględnieniem: zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, flory, fauny, gleby, powietrza, wody, klimatu, krajobrazu i pomników historii lub innych budowli albo wzajemnych oddziaływań między tymi czynnikami; obejmuje ono również skutki dla dziedzictwa kultury lub dla warunków społeczno-gospodarczych spowodowane zmianami tych czynników”. Wobec powyższego, ze względu na zasięg przestrzenny obszaru objętego Planem, skutki realizacji jej założeń nie będą miały znaczenia transgranicznego.

9. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem ustaleń Planu ogólnego

Plan ogólny Miasta i Gminy Lipsko, poprzez określone strefy planistyczne zakłada minimalizację negatywnego wpływu zagospodarowania przestrzennego na środowisko, która obejmuje zarówno zapobieganie degradacji środowiska, ograniczanie skutków działalności człowieka, jak i kompensację przyrodniczą w przypadkach, gdzie negatywnych oddziaływań nie można całkowicie uniknąć. Przed opracowaniem Planu ogólnego przeprowadzono analizę istniejących uwarunkowań, aby uniknąć negatywnego oddziaływania na środowisko i zapewnić zrównoważony rozwój gminy. Pod uwagę wzięto m.in. takie czynniki jak istniejąca struktura osadnicza, układ komunikacyjny, zasoby przyrodnicze oraz tereny cenne ekologicznie, co pozwoliło na wyznaczenie stref funkcjonalnych w sposób minimalizujący ingerencję w naturalne ekosystemy. W procesie planowania uwzględniono tereny o wysokiej wartości przyrodniczej, aby ochronić bioróżnorodność i zapobiec fragmentacji siedlisk. Przeanalizowano również tereny zagrożone powodzią oraz obszary o istotnym znaczeniu dla retencji wodnej, co pozwoliło na uniknięcie zabudowy w miejscach narażonych na ekstremalne zjawiska hydrologiczne. Podział gminy na strefy planistyczne został przeprowadzony w taki sposób, aby ograniczyć nadmierne rozpraszanie zabudowy i zapewnić harmonijne współistnienie terenów mieszkalnych, gospodarczych, rolniczych i przyrodniczych. Uwzględnienie powyższych uwarunkowań na etapie opracowania Planu ogólnego pozwoliło na wyznaczenie stref w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Dzięki temu możliwe jest skuteczne ograniczenie negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko oraz zapewnienie równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi, społecznymi i ekologicznymi gminy.

10. Analiza rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w Planie ogólnym

W ramach opracowania Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko przeprowadzono analizę różnych wariantów rozwiązań przestrzennych, aby zapewnić optymalny układ funkcjonalny, uwzględniający zarówno rozwój gospodarczy i społeczny, jak i ochronę środowiska. Alternatywne rozwiązania rozważano w odniesieniu do określonych w planie ogólnym stref planistycznych oraz ich profilu funkcjonalnego. W wariantcie „zero” oceniono skutki braku realizacji planu ogólnego, tj. utrzymania obecnego stanu zagospodarowania. Następnie rozważano zmianę lokalizacji niektórych stref i przeznaczenia terenów, oceniając czy i którą lokalizację stref zmniejszyć lub zwiększyć na rzecz innej

strefy. Ostatecznie przyjęte rozwiązania są wynikiem szczegółowej analizy wariantów i wyboru tych, które w największym stopniu odpowiadają potrzebom gminy, zapewniając zrównoważony rozwój oraz harmonijne współistnienie przestrzeni inwestycyjnych, mieszkaniowych i przyrodniczych. Dzięki uwzględnieniu różnych scenariuszy zagospodarowania przestrzeni możliwe było wypracowanie optymalnej koncepcji, uwzględniającej zarówno uwarunkowania środowiskowe, jak i potrzeby mieszkańców oraz przedsiębiorców.

11. Napotkane trudności i luki w wiedzy

Poziom szczegółowości prowadzonej strategicznej oceny oddziaływania jest ściśle powiązany z poziomem szczegółowości Planu ogólnego. Strefy planistyczne w planie ogólnym wyznaczają jedynie kierunki dla przyszłego rozwoju przestrzennego gminy. Kierunki te będą uszczegóławiane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które z kolei będą określały zasady zabudowy i zagospodarowania terenu. Plan ogólny nie określa zatem szczegółowych rozwiązań inwestycyjnych, lecz wyznacza ramy dla polityki przestrzennej gminy.

12. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień Planu ogólnego oraz częstotliwości jej przeprowadzania – monitoring

Ocena skutków realizacji zapisów Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko w zakresie funkcji i sposobu zagospodarowania przestrzeni nastąpi na etapie uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Plan ogólny, jako dokument prawa miejscowego, określa kierunki rozwoju przestrzennego gminy, jednak nie stanowi podstawy do bezpośredniego wydawania pozwoleń na budowę. Dopiero szczegółowe opracowania planistyczne oraz indywidualne decyzje administracyjne umożliwią wdrożenie zapisów Planu ogólnego w praktyce, a ich skutki będą monitorowane w kolejnych latach. Proces monitorowania realizacji inwestycji na dalszym etapie będzie odbywał się zarówno poprzez analizę decyzji o warunkach zabudowy i pozwoleniach na budowę, jak i poprzez systematyczną ocenę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy. Weryfikacja zgodności nowych inwestycji z dokumentami planistycznymi pozwoli na ocenę, w jakim stopniu kierunki wyznaczone w Planie ogólnym są realizowane w praktyce oraz czy nie zachodzą negatywne skutki dla przestrzeni. W zakresie ochrony środowiska przewidziano bieżący monitoring stanu poszczególnych komponentów środowiska, prowadzony przez odpowiednie instytucje i służby, w tym m.in. przez Generalny Inspektorat Ochrony Środowiska. Ocena oddziaływania na środowisko będzie opierać się na analizie wyników monitoringu dotyczącego jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, stanu gleb, klimatu akustycznego oraz zmian w strukturze terenów biologicznie czynnych. Wyniki tych badań będą publikowane w okresowych raportach o stanie środowiska na poziomie wojewódzkim, co pozwoli na ocenę trendów i ewentualne korekty w polityce przestrzennej gminy. Poza aspektami środowiskowymi, ważnym elementem oceny skutków realizacji Planu ogólnego jest jego wpływ na warunki życia mieszkańców. Skuteczność zapisów planistycznych może być analizowana pod kątem zadowolenia społecznego, a proces ten może obejmować badania ankietowe oraz konsultacje społeczne przeprowadzane w trakcie analizy wniosków o zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy. Uwzględnienie opinii mieszkańców pozwoli na dostosowanie polityki przestrzennej do ich rzeczywistych potrzeb i oczekiwań, co wpłynie na bardziej efektywne zarządzanie rozwojem przestrzennym gminy. Dzięki wdrożeniu systematycznego monitorowania, zarówno w zakresie zmian przestrzennych, jak i oddziaływania na środowisko oraz aspekty społeczne, możliwe będzie bieżące korygowanie polityki przestrzennej, co zapewni harmonijny rozwój gminy i poprawę jakości życia mieszkańców.

13. Konsultacje społeczne

Projekt Planu Ogólnego Miasta i Gminy Lipsko wraz z prognozą oddziaływania na środowisko podlegają udostępnieniu społeczeństwu na okres co najmniej 28 dni w celu zapewnienia jego udziału w procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowiska do Planu Ogólnego Miasta i Gminy Lipsko, opracowanego zgodnie z Uchwałą Nr II/17/2024 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 28 maja 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania „Planu ogólnego miasta i gminy Lipsko. Głównym celem planu ogólnego jest określenie ram przestrzennych rozwoju miasta i gminy. Dokument ten będzie wskazywał, w jaki sposób poszczególne obszary mogą być zagospodarowane, np. czy przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniową, usługową, przemysłową, czy też powinny pozostać terenami zielonymi lub rolnymi. W przeciwieństwie do dotychczasowego studium, plan ogólny będzie miał moc prawną, co oznacza, że będzie podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Plan ogólny miasta i gminy Lipsko ma kluczowe znaczenie dla kształtowania przestrzeni i zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Jego ustalenia będą determinować m.in. możliwość realizacji inwestycji budowlanych, sposób ochrony terenów cennych przyrodniczo oraz rozwój infrastruktury. Dzięki temu dokumentowi gmina będzie mogła efektywniej zarządzać swoim terytorium, zapewniając równowagę pomiędzy rozwojem gospodarczym, a ochroną środowiska i jakością życia mieszkańców.

W Planie ogólnym miasta i gminy Lipsko wyznaczono następujące kategorie stref planistycznych:

1. SW – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną,
2. SJ – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną,
3. SZ – strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową,
4. SU – strefy usługowe,
5. SP – strefę gospodarczą,
6. SR – strefy produkcji rolniczej,
7. SI – strefy infrastrukturalne,
8. SN – strefy zieleni i rekreacji,
9. SC – strefy cmentarzy,
10. SG – strefy górnictwa,
11. SO – strefy otwarte,
12. SK – strefa komunikacyjna.

Dla wszystkich wyżej wymienionych stref określone zostały podstawowe profile funkcjonalne oraz w niektórych przypadkach profile dodatkowe. Określone zostały również wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy – obowiązkowo dla stref od pkt. 1 do 6, fakultatywnie dla stref od pkt. 7 do 11. Dodatkowo dla każdej strefy, z wyjątkiem stref górnictwa i otwartych określono wartości minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, nie mniejszego niż wynika to z przepisów § 2. ust. 1. rozporządzenia. Przyjęte założenia przy wyznaczaniu stref planistycznych uwzględniały zarówno lokalne potrzeby, jak i potencjał przestrzeni, co pozwoliło na wyznaczenie stref optymalnych dla realizacji długoterminowej wizji rozwoju gminy. Przy wyznaczaniu stref planistycznych decydujące znaczenie miała obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy, a także uwarunkowania i kierunki rozwoju określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027. Podczas wyznaczania stref szczególną uwagę zwrócono na specyfikę środowiska naturalnego, w tym wartość gruntów rolnych i leśnych, dostępność wód powierzchniowych oraz istniejące ekosystemy. Tereny o wysokim potencjale produkcyjnym, np. grunty rolne klas I–III, przeznaczone głównie pod strefę produkcji rolniczej oraz strefę otwartą, co pozwala na zachowanie ich funkcji rolniczych oraz zabezpieczenie ich przed niekontrolowaną urbanizacją. Z kolei strefy zieleni i rekreacji obejmują obszary o szczególnym potencjale przyrodniczym i krajobrazowym, takie jak tereny nad rzeką Wisłą,

lasy i obszary chronione. Dzięki temu plan zagospodarowania przestrzennego sprzyja zarówno ochronie środowiska, jak i rozwojowi turystyki oraz rekreacji. Strefa infrastrukturalna i strefa gospodarcza zostały zaplanowane w sposób minimalizujący wpływ na cenne przyrodniczo tereny. W ramach Obszarów Uzupełnienia Zabudowy realizacja inwestycji infrastrukturalnych powinna zapewniać ich harmonijną integrację z otoczeniem i ograniczać negatywne oddziaływanie na środowisko. Podczas wyznaczania wszystkich stref uwzględniono również rolę lasów i obszarów zieleni naturalnej dla zachowania bioróżnorodności i równowagi ekologicznej. Lasy włączono do stref otwartych, co pozwala na ich ochronę i zachowanie jako integralnej części lokalnego ekosystemu.

Opracowanie ekofizjograficzne dostarczyło cennych informacji o walorach środowiskowych Miasta i Gminy Lipsko, co pozwoliło na precyzyjne dostosowanie przeznaczenia terenów do ich potencjału ekologicznego, gospodarczego i społecznego. Dzięki temu Plan Ogólny wspiera rozwój przestrzenny gminy w sposób zgodny z naturalnymi uwarunkowaniami, dbając o zachowanie unikalnych zasobów środowiskowych dla obecnych i przyszłych pokoleń.

W Planie Ogólnym uwzględniono wymogi wynikające z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ustalenia planu nie będą wpływać negatywnie na walory przyrodnicze, siedliska i gatunki chronione, co zapewnia zgodność z obowiązującymi przepisami.

15. Wykaz źródeł

Źródła prawne i interpretacyjne:

- 1) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 2) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- 3) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska;
- 4) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- 5) ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 6) ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne;
- 7) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych;
- 8) Internetowy System Aktów Prawnych oraz oficjalne materiały interpretacyjne organów administracji i GDOŚ;

Dokumenty obligatoryjne i planistyczne:

- 1) projekt Planu Ogólnego Miasta i Gminy Lipsko wraz z materiałami planistycznymi;
- 2) opracowanie ekofizjograficzne Gminy Lipsko;
- 3) Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Lipsko do roku 2028;
- 4) Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027;
- 5) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lipsko na lata 2024-2027;
- 6) Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”;
- 7) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego;
- 8) Program ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego do 2030 roku;
- 9) audyt krajobrazowy województwa mazowieckiego wraz z uchwałą nr 48/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 marca 2024 r. oraz materiałami towarzyszącymi;

Źródła przestrzenne i kartograficzne:

- 1) Geoportal Krajowy i zasoby Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii;
- 2) ewidencja gruntów i budynków, ortofotomapy i dane geoprzestrzenne;
- 3) rejestry urbanistyczne i materiały kartograficzne wykorzystywane do analizy struktury przestrzennej i pokrycia terenu;

Źródła przyrodnicze i ochronne:

- 1) Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody;
- 2) bazy Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i baza Natura 2000;
- 3) akty powołujące formy ochrony przyrody oraz plany zadań ochronnych;
- 4) Bank Danych o Lasach;
- 5) materiały identyfikujące powiązania ekologiczne, korytarze ekologiczne oraz relacje funkcjonalne z doliną Wisły i obszarami Natura 2000;

Źródła wodne i zagrożeniowe

- 1) dane Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, w tym Hydroportal i mapy zagrożenia powodziowego;
- 2) Informatyczny System Osłony Kraju (ISOK);
- 3) materiały dotyczące monitoringu wód, jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych oraz danych hydrogeologicznych,

Źródła jakości środowiska, emisji i zdrowia

- 1) Państwowy Monitoring Środowiska i dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska;
- 2) mapy akustyczne, monitoring pól elektromagnetycznych;
- 3) dane Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami;
- 4) Bank Danych Lokalnych GUS oraz dane i wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego;

Źródła lokalne i pomocnicze

- 1) gminna ewidencja zabytków, wykazy stanowisk archeologicznych oraz rejestry zabytków nieruchomych;
- 2) analizy gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, zieleni i inwestycji;
- 3) dane komunalne i infrastrukturalne pozostające w dyspozycji Miasta i Gminy Lipsko oraz inne dokumenty pomocnicze uszczegóławiające ocenę dla obszaru gminy;

16. Spis tabel

Tabela 1. Typy i podtypy krajobrazów w MiG Lipsko	12
Tabela 2. Ocena wrażliwości według podtypów	14
Tabela 3. Zestawienie zidentyfikowanych krajobrazów na obszarze Miasta i Gminy Lipsko	16
Tabela 4. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi	24
Tabela 5. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin ...	24
Tabela 6. Wykaz planowanych działań naprawczych w strefach województwa mazowieckiego: mazowieckiej, aglomeracja warszawska, miasto Płock i miasto Radom	25
Tabela 7. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami LAeq D i LAeq N, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.....	29
Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami LAeq D i LAeq N, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków	29
Tabela 9. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami LDWN i LN, które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.....	30
Tabela 10. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami LDWN i LN, które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem	31
Tabela 11. Zestawienie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Miasta i Gminy Lipsko wraz z określeniem ich stanu, statusu, obowiązującymi dla nich celami środowiskowymi oraz ryzykiem ich nieosiągnięcia.....	32
Tabela 12. Klasyfikacja jakości wód – Krępanka (JCWP RW20001623529).....	36

Tabela 13. Wskaźniki jakości dla Krępianki	36
Tabela 14. Działania naprawcze ich zakres i oczekiwany efekt	37
Tabela 15. Wykaz JCWPd na terenie Gminy Lipsko	41
Tabela 16. Klasyfikacja wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za lata 2022-2023 zlokalizowanych na terenie gminy Lipsko	43
Tabela 17. Klasyfikacja JCWP na terenie gminy Lipsko (powiat lipski) w latach 2022-2023 - Elementy biologiczne, hydromorfologiczne, fizykochemiczne oraz wskaźniki stanu chemicznego	44
Tabela 18. Wykaz użytków ekologicznych na terenie gminy Lipsko (stan na 2025 r.)	48
Tabela 19. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Lipsko (stan na 2025 r.)	48
Tabela 20. Wykaz najistotniejszych problemów w zakresie ochrony środowiska na terenie Miasta i Gminy Lipsko stan danych: 2025 r.	52
Tabela 21. wykaz skutków braku realizacji Planu ogólnego gminy Lipsko	55
Tabela 22. Rekomendacje wynikające z prognozy oddziaływania na środowisko dla 12 stref planistycznych ujętych w Planie Ogólnym Miasta i Gminy Lipsko	60

17. Spis rysunków

Rysunek 1. Struktura celów rozwojowych województwa mazowieckiego	11
Rysunek 2. Położenie Gminy Lipsko na tle powiatu Lipskiego	21
Rysunek 3. Położenie Gminy Lipsko na tle województwa mazowieckiego	21
Rysunek 4. Schemat stref presji hałasowej	28
Rysunek 5. Obszar gminy oznaczony kolorem czerwonym, na tle jednolitych części wód powierzchniowych	34
Rysunek 6. Obszar Miasta i Gminy Lipsko na tle skorowidzów map zagrożenia i ryzyka powodziowego	38
Rysunek 7. Obszar Miasta i Gminy Lipsko położony w zasięgu GZWP nr 405	39
Rysunek 8. JCWPd na terenie Gminy Lipsko	40
Rysunek 9. Uproszczony schemat rzeźby terenu gminy Lipsko	47
Rysunek 10. Mapa korytarzy ekologicznych z roku 2005	49
Rysunek 11. Mapa korytarzy ekologicznych z roku 2012	50
Rysunek 12. Brak realizacji planu ogólnego – możliwe skutki środowiskowe	56

Łódź, 15 czerwca 2026 r.

OŚWIADCZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.), oświadczam, że spełniam warunki zawarte - w art. 74a ust. 2 pkt 2 - brałem udział w przygotowaniu co najmniej 5 prognoz oddziaływania na środowisko.

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

